

ÉPÍTÉSZE

M E T S Z E T

ÚJDONSÁGOK

RÉSZLETEK

SZERKEZETEK

VAJSZÍNŰ ÁRNYALAT
KÖZÖSSÉGI TÉR, AHOL OLVASNI IS LEHET
ÓDA A KÖNYVTÁRRÓL
AZ IDEI MIES VAN DER ROHE-DÍJ TANULSÁGAI
TÉMA: KÖZÉPÜLET
A VÁROS LÉLKE
A LEVENDULA SZIKÁRSÁGA
MAGÁN-MŰEMLÉKVÉDELEM
ÚJRA. HASZNOSÍTÁS.

www.tervlap.hu

Ára: 890 Ft

2019/4/július-augusztus

ISSN 2061-2710

9789632061276 10

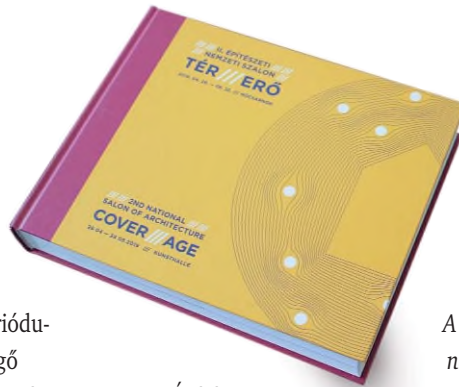

**Több mint téglá.
Yntelligens építkezés.**

**HŐSZIGETELÉS
PÁRASZABÁLYOZÁS
TEHERBÍRÁS**

Míg egy építészeti folyóirat ontológiai feladata az értékelés, kiemelés, közreadás, olykor a nemzet figyelmének középpontjába is kerül az építészet egy-egy periódusa. A Műcsarnoknak, és vezetőjének, Szegő Györgynek köszönhető, hogy öt év után ismét egy Nemzeti Építészeti Szalon keretében összegyűjtve láthatjuk a magyar építészet színe-javát. Akik aggódtak volna, hogy öt év alatt összegyűlik-e akkora anyag, ami a Műcsarnokot megtölti, azok megnyugodhatnak: az áprilisban nyílt kiállítás hatalmas anyagot ölel fel, jók a kiemelt témák (közösségi építészet, a miskolci műhely, Medgyaszay). El kell menni, meg kell nézni. Addig is kedvcsinálónak Wesselényi-Garay Andor megnyitójából egy részlet: „...Adódik a kérdés: milyen ez az építészet, miről mesél ez a tárlat? Az itt bemutatott házak java része leginkább az építészetről, annak szerepéről és medialitásáról, csinálásáról és felelősségéről: arról az evidens nem-egyértelműségről, amely folyamatosan át- és újraértelmezi a diszciplína határait.

A megjelenítődések tekintetében jól körvonalazható egy nagyon erős neo-vernakularitás, amely rafinált anyagfétissel csatlakozik a 2008-ig csaknem kizárólagos hagyományként jelentkező téglalapépítészethez – azt lécre, adott esetben nádra cserélve. Építészeti köznyelvvé váltak az újmodernizmusok: szikárabb derivátummal mondjuk Csillag Katalin és Gunther Zsolt építészetében, plasztikus interpretációként például Zoboki Gábor vagy Finta József műveiben. Rendkívül szerencsés, hogy megszerveződtek a topografikus is azonosítható gyakorlatok, ennek markáns példáit láthatjuk Bán Ferenc vagy Kovács Péter fehérre vakolt építészetében. Szembetűnő az is, ahogy az organikus építészet mintha két irányba fejlődne tovább: egyik ága megejtően közel került a regionalizmusokhoz, amit például Krizsán András és Sajtó Gábor munkáinak összhangja illusztrál, míg másik ága – Ferencz Marcel vagy Csernyus Lőrinc házaira gondolva – egyre termékenyebb hajtásokkal tart a transzcendens expresszionizmus felé.”

CSANÁDY PÁL

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Bikszádi utca 25. / 36-1-783-1711 / info@artifexkiado.hu / www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.kamaraikepzesek.hu, www.cpr.hu / ISSN 2061-2710 / Terjesztő: Magyar Posta Zrt. / Hirdetésfelvétel, termékek: Berta Ágnes 36-20-396-5671, Sárdy Csaba 36-20-240-7232 / Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád / Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 / Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya / Szerkesztő: Dobossy Edit / Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukoszavlyev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) / Lapterv és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu / Nyomda: D-Plus / Olvasószerkesztő: Sólyom Beáta / Előfizetés egy évre: 4900 Ft, két évre: 8900 Ft, három évre: 11 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu / Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

Építész Tervezői Napok 2019

Helyszín:

Bara Hotel konferenciaközpontja (Budapest, XI. Hegyalja út 34–36.)

Időpontok és témák:

március 21. Vízszigetelési fogások – lapostetők, mélyépítés, üzemvíz-szigetelés

Szakmai szervező és levezető: **Kakasy László** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkezettani Tanszék

május 2. Magastetők új kihívások előtt – hőszigetelés, kis hajlások, tetőtértek

Szakmai szervező és levezető: **Horváth Sándor** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkezettani Tanszék

május 30. Felújítás, funkcióváltás – új technológiák a felújításokban

Szakmai szervező és levezető: **Dobszay Gergely** egyetemi docens, BME Épületszerkezettani Tanszék

szeptember 19. Hő- és hangszigetelések anyagválasztása – Közel nulla?

Szakmai szervező és levezető: **Pataky Rita** mestertanár, BME Épületszerkezettani Tanszék

október 10. Épületburok és egyenértékűség – trendi szerkezetek épületszerkezet-tani megoldásai

Szakmai szervező és levezető: **Becker Gábor** egyetemi tanár, BME Épületszerkezettani Tanszék

november 7. Tűzvédelem, OTSZ – az TvMI-k 2019-ben

Szakmai szervező és levezető: **Takács Lajos Gábor** egyetemi docens, BME Épületszerkezettani Tanszék és

Szikra Csaba tudományos munkatárs, BME Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszék

(A programváltoztatás jogát fenntartjuk.)

Részvételi díj:

7 nappal az adott rendezvény előtti jelentkezés esetén: **2362 Ft** + áfa (3000 Ft) /alkalom

későbbi jelentkezés esetén, illetve helyszíni fizetéskor: 3543 Ft + áfa (4500 Ft) /alkalom

(A részvételi díj a konferencia étkezési díja.)

Figyelem! Visszatérítés! Minden konferencianap után minden résztvevőnek bruttó 1000 forintot írunk jóvá a Tervlap.hu rendszerében.

(A visszatérítés csak a részvételi díjat a rendezvény napjáig kifizetőknél, illetve a teljes napon részt vevőknél jár!)

Az összeg felhasználható a Tervlap.hu-n meghirdetett rendezvények részvételi díjaira, szaklap- és szakkiadvány-előfizetésekre stb.!

Jelentkezés:

Tervlap.hu – **jobbra fent**, a Konferencianaptárban kattintson az Önt érdeklő rendezvényre

Szakmai szervező:

BME Épületszerkezettani Tanszék

www.tervlap.hu

Artifex Kiadó Kft.
telefon: +36-1-783-1711, fax: +36-1-783-6360
info@artifexkiado.hu

TERMÉKEK

- 4 A jövő óvodája
- 5 **Mai szemmel** / Budafoki kísérleti lakótelep (1966–1975) | Építész: **Tenke Tibor** (1924–1984)
- 6 **A_pro'** / Talált tárgy Balfon

METSZET

- 8 Vajszinű árnyalat | Építész: **Marosi Miklós**

KÜLHON

- 18 Közösségi tér, ahol olvasni is lehet | Építész: Bertram **Wruck**, Vojtech **Bast**, Florian **Foetsch**, Kristina **Herberg**, Mirko **Schaab**
- 22 Óda a könyvtárról | Építész: **Arkkitehtitoimisto ALA**
- 28 Az ideai Mies van der Rohe-díj tanulságai | Építész: Anne **Lacaton** & Jean-Philippe **Vassal**, Frédéric **Druot**, Christophe **Hutin**

TÉMA: KÖZÉPÜLET

- 32 A város lelke | Építész: **Makovecz Imre**, **Szente-Vargáné Gerencsér Judit**
- 38 A levendula szikársága | Építész: **Vér Péter**
- 42 Magán-műemlékvédelem | Építész: **Kovács Márton**, **Göcsei Sándor**
- 46 Újra. Hasznosítás.

ZÖLD ROVAT

- 50 Bölcs döntések, szemléletváltás és okos technika lehetnek a jövő irodáinak megkülönböztetői

TERVPÁLYÁZAT

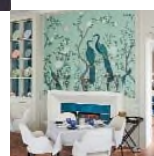
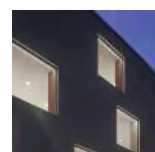
- 52 A Henning Larsen iroda tervpályázati sikerei

AKTUÁLIS

- 54 Tetőtterek: mi van másképp? Egy webinarium tanulságai

KÖNYV

- 56 Építőművészek a historizmustól a modernizmusig
- 60 Építészettörténeti írások Guzsik Tamás emlékére – középkoron innen és túl
- 61 **Abstracts in English**
- 62 **Tervezők, szerzők**
- 64 **Ciki** / Relatio finalis (zárójelentés)

A jövő óvodája

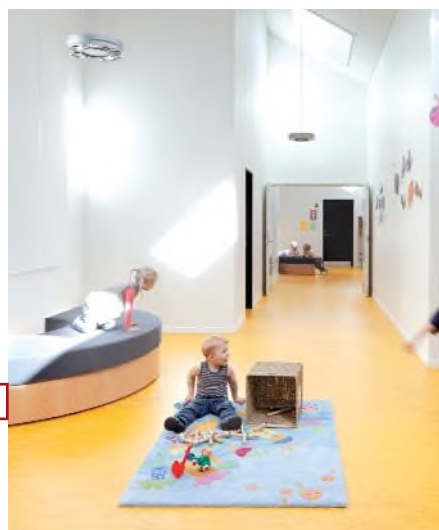
Különleges, az energiafelhasználás optimalizására hangolt óvodaépületet tervezett a Christensen & CO Architecter a dániai Horsholmban. A Solhuset (napház) formabontó megoldásai és kiemelkedő energiahatékonysága a jövő oktatási épületei számára is mintául szolgálhat.

1

Számos frappáns megoldásra volt szükség ahhoz, hogy egy ideálisnak nem nevezhető telken nem csak aktív, de egyenesen önfenntartó házat hozhassanak létre a tervezők. Egy ék alakú telket nehéz hatékonyan kihasználni, ők azonban előnyt kovácsoltak a nehézségekből: háromszög alakú alaprajzi elrendezést választottak, amely a hullámzó tetővel remek harmóniában áll, de segíti a tetőfelület minél jobb kihasználását is.

A tető hajlásszöge a beágyazott napelemek és tetőablakok számára egyaránt a lehető legyszerencsebb, a teljes felületen kialakított extenzív zöldtető pedig amellet, hogy természetes látványával segíti az épület tájba illesztését és oxigént termel, tárolja az esővizet, kiváló hang- és hőszigetelést ad, ráadásul fontos szerepe van a napelemek hűtésében is.

2

Bár az épület látványát alapvetően a Dánia lankás vidékeire emlékeztető zöldtető és a homlokzaton elhelyezett, feltűnően sok nyílászáró uralja, a tervezők nagy figyelmet fordítottak az anyaghasználatra és a technikai megoldások időtállóságára is. Ezért építették a tartószerkezetet különleges, kiváló hőtárolási képességű betonból, ezért kerültek a homlokzatokra a remek hőszigetelésű ablakok, és ezért választották a VELUX INTEGRA® automata tetőablakokat, amelyek kiválóan illeszthetők épületautomatizálási rendszerekhez, hőkezeléssel tartósított fa magjuk növeli az ablak élettartamát. A kiváló hőátbocsátási tényezőjű 66-os ($U_w=1,0 \text{ W/m}^2\text{K}$) üvegezésű tetőablakok esőérzékelője és automata szellőztető rendszere az épület üzemeltetésére használt energiaigényt minimálisra csökkentik, miközben természetes fénnel és friss levegővel árasztják el a helyiségeket. A VELUX INTEGRA® tetőtéri ablakokat elektromos áram vagy napelemcella által vezérelt motor hajtja, a napelemes változatokat az elektromos hálózathoz sem kell csatlakoztatni, ezért beépítésük is gyorsabb és egyszerűbb.

A szerkezeti és épületenergetikai megoldások mellett – mint a nagy mennyiségű szigetelés vagy a 250 m² napelem, amely a világítás mellett az épület hőkomfortjéért és melegvízéért is felelős hőszivattyú működését is biztosítja – olyan komplex épületirányítási és energiatermelési rendszert építettek, amely által az épület kevesebb energiát használ, mint amennyit termel. A többlet nettó energiatermelést úgy kalkulálták, hogy az óvoda ökológiai terhelését mintegy negyven év alatt pozitív irányba fordítja, kompenzálja az építőanyagok gyártása és az építkezés alatt keletkezett szén-dioxid-kibocsátást és környezeti terhelést is.

A homlokzatokon lévő ablakok a VELUX tetőablakokkal kombinálva több mint háromszor annyi fényt engednek be, mint egy átlagos épületben; amikor pedig – különösen a nyári hónapokban – a napfény sugaraitól védeni szeretnék a bent lévőket, a rendszerbe integrált és napelemmel működtetett változatban is elérhető VELUX külső hővédő roló

3

nyújt hatékony védelmet a legnagyobb kánikulában is, amely akár a napsugarak 76 százalékát is megszüri, így zárt ablakoknál akár 5 fokkal lehet hűvösebb. Amikor teljesen el kívánják sötétíteni az egyes helyiségeket, a VELUX fényzáró rolók egyetlen gombnyomással leereszthetők.

Környezetvédelem, látvány és funkcionalizmus kényes egyensúlyát találták meg a tervezők ebben az épületben, amelynek különleges megoldásai bizonyítják: gondolkodó építészek okos megoldások és kiváló anyagok használatával kiemelkedő minőségű épületet hozhatnak létre.

VELUX Magyarország Kft., Budapest

www.velux.hu/szakembereknek

Szakmai szvenvedely és professzionizmus világszerte – VELUX.

Megbízható partner az építkezésben.

(x)

[1] A tető hajlásszöge a beágyazott napelemek és tetőablakok számára egyaránt a lehető legyszerencsebb, a teljes felületen kialakított extenzív zöldtető pedig oxigént termel, tárolja az esővizet, kiváló hang- és hőszigetelést ad, ráadásul fontos szerepe van a napelemek hűtésében is

[2] A homlokzatokon lévő ablakok a VELUX tetőablakokkal kombinálva több mint háromszor annyi fényt engednek be, mint egy átlagos épületnél

[3] Az ék alakú telekre háromszög alakú alaprajzi elrendezést választottak, amely a hullámzó tetővel remek harmóniában áll, de segíti a tetőfelület minél jobb kihasználását is

Mai szemmel

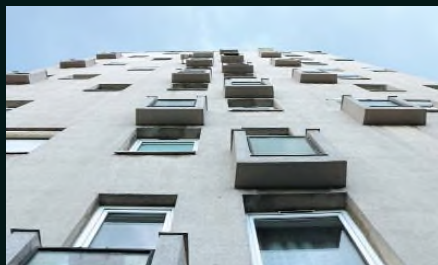
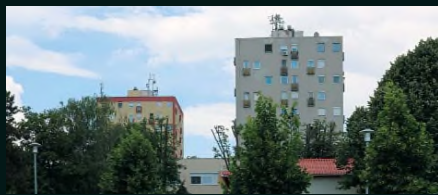

Budafoki kísérleti lakótelep (1966–1975)

Építész: Tenke Tibor (1924–1984)

Akkor:

Az államnak a hatvanas években egy társadalmi méreteket öltő lakhatási problémára kellett választ találnia. A megoldást a tömeges lakásépítésben látták. Többek között e célból alapították a Tervezésfejlesztési és Típustervezési Intézetet (TTI) 1961-ben, melynek feladata a legideálisabb technológia kiválasztása és továbbfejlesztése volt. Tenke Tibor a csúszószalagos magasházak előkísérleteiként tervezte meg a lakótelep három tizenegy szintes magasházát. A beton szilárdulási képességét tesztelte; az első épület kohóhabsalak betonból épült, a másik kettő szendvicsszerkezetű volt. A csúszószalagos építési mód következménye lett a szűk nyílások és a tömör falfelületek dominanciája. Ez az architektúra jellegzetessége tette ezeket a házakat. Az építési technológia újszerűsége mellett talán még izgalmasabb volt az az életmódkísérlet, amelyet itt igyekeztek megvalósítani. A társadalmi szerepek átalakulása, az emancipáció, a nők otthon betöltött szerepének szándékos megváltoztatása – mind napirendi téma volt. A kitűzött cél az úgynevezett „üzemeltetett lakás” megvalósítása volt. A lakáson belül minimalizálták az „üzemi” helyiségeket, ezeket a földszinti kiszolgáló épületbe koncentráltan, központosítva telepítették. A mosás, főzés, takarítás már nem tartozott a dolgozó feleség feladatai közé. A lakótelepeken az átlagos lakásméret 52 m²-ben volt meghatározva, így az ötfogató pontházakban a két-, három- és négyfős lakásokat ezen elv mentén méretezték. A négy férőhelyes lakásban már lehetőség nyílt a „fekhelymentes” nappali kialakítására. A vizes helyiségek és a közlekedő kivételével a belső térelhatárolás mozgatható volt, ezzel a lakások felhasználásának rugalmasságát kívánták fokozni.

Szöveg/fotó: Öcsi Gabriella

Most:

Mára a három magasház közül egyet felújítottak, tehát a panelfelújításokhoz hasonlóan kívülről hőszigetelték és humanizáló szándékkal lefestették. Ezzel gyakorlatilag teljesen elveszett az a fajta monolitikus erő, ami régen a házból sugárzott – tömörszerűségét tönkretette a kétemeletenként végigfuttatott bordó sávozás. A másik két ház még eredeti formájában található, bár ez csak idő kérdése – a műanyag nyílászárók már ott fehérlenek a betonfalakban. Az életmódkísérlet sikertelenségére azonban ennél több jel is utal. Egyrészt a három ház által közrefogott szolgáltatóközpont teljesen kiüresedett és leamortizálódott – zord mementó az amúgy rendezett környezetben. Másrészt a lakásokat belülről teljesen átépítették. Jellemzővé vált a konyhával egybeépített „amerikai konyhás” nappali kialakítás, mivel az eredetileg erre kijelölt hely túl szűkös, főzésre alkalmatlan volt. Flexibilis használhatóságuk ellenére a mozgatható válaszfalak sem váltak be, helyettük fix, jobb hangszigetelő képességgel rendelkező falakat építettek a későbbi tulajdonosok. Érdekes elgondolás volt, hogy akár naponta variálható a szobák aránya, de kevésbé életszerű ez egy lakótér esetén. Bár az „üzemeltetett lakás” ötlete kényelmesnek tűnhetett, csak egyfajta életmódot engedett meg a lakóknak. Túl merev, túl kötött volt a rendszer, minden belettervezett flexibilitás ellenére használhatatlannak bizonyult. És naiv elképzelés volt, hogy ez bármennyire befolyásolhatja a nők által betöltött családi szerepeket – akár otthon, akár más-hol. Kísérletnek azonban tökéletes volt: a kompakt rendszerű ötfogató elrendezés, a minimalizált közlekedőtér, a gazdaságos lakásalaprajzok a későbbiekben is mintaként szolgáltak, szolgálhatnak ma is.

Talált tárgy Balfon

Balf és általában a Fertő-táj természetvédelmi múzeum: legszembetűnőbb eleme a tiszta, takarékos porta, ahol a tárgyakat, színeket, anyagokat évszázados építési és használati kultúra ruházta fel egyértelmű szereppel, jelentéssel. A táj egyöntetűségétől elválaszthatatlanul jelennek meg bizonyos elemi építészeti tettek, amelyektől alapvetően idegen a formalizáló összetettség, legyen szó tetőről vagy színről.

A Hadas László által tervezett ház Balf szélén, első épületként jelenik meg a tájban. Megjelenésével a mintaként szolgáló parasztház motívumainak másolása nélkül lett a településkép reflektív eleme. Kortárs, de nem minimalista: az egyszerűség, a kézenfekvőség igényét nem korrumpálják előzetes esztétikai elvárások.

A ház legnagyobb érdeme, hogy favázis könnyűszerkezete nem vezetett tipizáláshoz, formai vagy funkcionális megkötöttségekhez. A kettős tömeg déli blokkjába került a nappali-ebédlő-konyha térsora, északra pedig a hálószobák, fürdő és háztartási helyiség. A két tömeget az előszoba lapostetős nyaktagja köti össze.

Ahogy Hadas László írja: „A magasfokú előregyártásnak és a száraz építési módnak köszönhetően a pontosságon felül a helyszín az építés során mindvégig sértetlen tudott maradni. A beépített elektromos fűtés energiaigényét a tetőn elhelyezendő napelemerendszerrel kívánják megtermeltetni.” Erőfeszítéseit a szakma is díjazta, az épület 2018-ben elnyerte a legszebb új építésű épület a Fertő-vidéken címet.

Emresz Adrienn, Wesselényi-Garay Andor

Tervező: Hadas László építész vezető tervező

HS.Arc Építészeti Műhely

Kivitelező: Bogdán Attila

Platánplán Kft.

Megrendelő, tulajdonos: Ambrus Csaba és Ambrusné Gálos Éva

Rovatszerkesztő: Wesselényi-Garay Andor; javaslatokat várja a wga418@gmail.com címen

VAJSZÍNŰ ÁRNYALAT

Eiffel Műhelyház a felújított Északi Járműjavítóban

Az öthajós csarnok tartószerkezetét a szakmai szájhagyomány szerint a Ferenc József hidat jegyző Fekete-házy János tervezte

(Fotó: Lugosi Lugo László)

„Ne tessék nyugtalankodni, mondta volna (a Kormos-anekdota szerint) az egyszerű szobafestő, EZ MÉG KAP FOGNI EGY VAJSZÍNŰ ÁRNYALATOT” – írja Esterházy Péter a Szebeni Andrással közösen jegyzett fényképalbum fülszövegében. „Ebben az ígéretben telt – folytatja Esterházy – az életünk, hogy igaz ugyan, most így meg amúgy, botrányosan, de ne tessünk nyugtalankodni, mert ez még kap fogni egy vajszínű árnyalatot. Valóban. Kap fogtunk egy vajszínű árnyalatot. Erre gondoltunk?” [1]

Erre! – perelhet bárki hálásan az ontológiai derű író-fejedelmével. Jelen sorok írásakor persze még nem tudni, kitart-e a szufla a kőbányai kulturális központ ügyében, de a fő fragmentumaiban elkészült Eiffel Műhelyház jelmeztára, az egykori targoncajavító lizénaközei már megkapták a maguk vajszínű árnyalatát.

A Metszet 2017/5-ös számában az új kőbányai ügyfél-központ kapcsán már megállapíthattuk, hogy „a legutóbbi évek önkormányzati fejlesztései, a helyi identitástól elválaszthatatlan ipari műemlékek védelme vagy az Egis és a Richter egymással versengő beruházásai nemcsak az építészeti térképén helyezték el Kőbányát, de a történelméből eredő, persze nehezen megfogalmazható, de annál határozottabban érzékelhető identitás kibontakoztatásában is szerepet játszanak”. [2] Ennek a folyamatnak ért újabb állomásához a kerület, amikor eldőlt, a hányatott sorsú Északi Járműjavító területén található, megőrzésre érdemes épületállomány felújításával – egyéb állami intézmények mellett – egyszerre települ ide a Közlekedési Múzeum és az Opera műhelyháza. Új kulturális központ van kialakulóban, amelynek – Budapest léptékében – de-

centralizáló topográfiája éppoly mintaszerű, mint a tény, hogy egy hányatott sorsú rozsdadövegetben valósul meg; a múzeum nemzetközi pályázatát éppoly példaértékű, mint ahogy az itt bemutatott, jelen sorok írásakor még javában épülő Eiffel Műhelyház megoldásai is azok.

Az Eiffel-csarnok története a legtöbb civilizatorikus vagy ipari beruházásunkéhoz hasonlóan a kiegyezésig nyúlik vissza. A területet 1868-ban adta el a főváros az egy évvel korábban alakult Magyar-svájci Gépgyár Részvénytársaságnak, [3] amely 1869-ben továbbértékesítette a telek egy részét az Osztrák Fegyvergyárnak. Ugyancsak 1868-ban alapították meg a „Magyar-belga Gép- és

Az Eiffel Műhelyház nagyszerű létesítmény – mondja Szinetár Miklós, a Magyar Állami Operaház címzetes főigazgatója. – Büszke lehet Magyarország arra, hogy végre sikerült az Operaháznak létrehoznia azt a játszóhelyet, melyre több évtizede szükség volt. Nagyon jó, hogy helyet kaphatott benne egy kamaraszínpad, hiszen hazánk két operaháza közül sem az Ybl-palotában, sem az Erkel Színházban nem könnyű kamaraoperát játszani. Pedig fontos a kamaraoperák esetében, hogy a szereplők arcát, szemét, játékát is látni lehessen. Remek megoldás az emelkedő nézőtér, így a néző nem kénytelen az előtte lévő „fejét nézni”, mint a 19., 20. század sok operaházában. Az pedig külön öröm számomra, hogy a termet Bánffy Miklósról, a nagy formátumú operaházi intendánsról nevezték el. Összefoglalva: valami nagyon jó született.

Hajóépítő Társaságot, amelynek telepe szintén a Kőbányai úton helyezkedett el”. [4] Csakhamar azonban mind a Magyar–svájci Gépgyár, mind a Magyar–belga Gép- és Hajóépítő Társaság tönkrement és megszüntette üzemét. A cégeket 1870-ben vásárolta meg a magyar állam, és egyesítésük után létrehozta a Magyar Államvasutak Gép- és Kocsigyárát, amelyet a Magyar Királyi Ál-

lamvasutakhoz csatoltak. A létrejött műhelyt már 1870-ben a vasút javítójaként kívánták működtetni, ilyen ugyanis nem állt még akkor rendelkezésre. A vasút gyors ütemű bővítésével azonban a járműjavító is bővíteni kellett. Előbb 1879-ben, majd hat évvel később vásároltak újabb területeket a műhelyek számára, és a telep az utolsó, 1885-ös akvizícióval elérte végleges méretét.

A járműjavító a Magyar–svájci gépgyár által emelt üzemekben kezdte meg működését. Sínekkal kötötték össze a telepet a szomszédos Losonczi (Józsefvárosi) pályaudvarral, amely egyben a főváros vasúti sínhálózatához is kötötte az üzemet. Ha az 1873-as válság nem lett volna elég, a faszervezetű műhelyek még ugyanebben az évben leégték, mindez pedig együttesen pecsételte meg az üzem sorsát. Az újrakezdés azonban lehetőséget adott arra, hogy az épületállomány frissítésén túl 1875-ben leválasszák a gépgyárat a kocsigyártól – a Magyar–svájci Gépgyár ugyanis a vasút igényén felül is tudott mozdonyokat gyártani –, így a terület az Államvasutak járműjavító főműhelyévé alakult. [5] A fejlesztések eredményeként 1886-ra már vagy tucatnyi építmény és műtárgy állt a területen, köztük az 1883 és 1885 között felépült mozdonyserelő csarnok és fűtőház – vagy ahogy becézik, az Eiffel-csarnok is. Az épület szerzősége kétséges, a szakirodalom éppúgy nem támasztja alá azt, hogy bármi köze lenne a párizsi mérnökiroda munkájához, mint ahogy azt a szakmai körökben egyébként elfogadott nézetet sem, hogy tervezője a Magyar Királyi Államvasutak kötelékéhez tartozó, a későbbi Ferenc József híd tervező Feketeházy János. Ha így is van, mert va-

A homlokzatokat meghatározó tégladiszeket és reliefeket vagy restaurálták vagy pedig újraépítették

(Fotó: Lugosi Lugo László)

Az oldalhomlokzatok rekonstrukciója úgyszintén kihívásos volt: három lizénaközönként eltérő szocialista brigádok dolgoztak a műhelyben – az egyes homlokzatszakaszokat a csapatok a saját ízlésük szerint festették át. A téglafogszóknak nem maradt itt nyoma, ezt előregyártott elemekből pótolták

(Fotó: Lugosi Lugo László)

Az előcsarnok szcenografikus eleme az itt kiállított mozdony, amely léptéke folytán is jól illeszkedik a térhez. A háttérben látható az a közönséghíd, amely a késve érkezők felső feltöltését teszi lehetővé

(Fotó: Eiffel Műhelyház)

Az elementáris hatású térsor összesen több mint száz méter hosszú

(Fotó: Eiffel Műhelyház)

lőszínű, hogy azért így van: Feketeházy János feltehetően „csak” a vasszerkezetet tervezte, a homlokzati rendszer szerzője ismeretlen. Épp ily talányos a név: elképzelhető, hogy a műszaki folklór az Eiffel-torony szegecselt rögzítéseinek formaazonosságá miatt nevezte el a párizsi mérnök-építészről a járműjavítót.

A csarnok – még ha csak technikai-kronológiai értelemben, pusztán rövid időmegszakítással – két ütemben épült: „az első ütemben a Kőbányai út felőli 13 öntnyílású keretállás épült meg, amelyet a második ütemben követte az északi 6 öntnyílású és 1 egynyílású keret”. [6] A mozdonyokat oldalról tölték a középhajóba, ahol a ke-

Az előcsarnok látványa a közönséghídról. Balra az „Opera-színpad”, jobbra az „Erkel-színpad” és a zenekari stúdió

(Fotó: Rákossy Péter)

Helyszínrajz: a bal oldalon csatlakozó MÁV típus-irodaépület lesz a zeneiskola, a lenn látható épüelpár pedig a jelmezraktár és -kölcsonzó illetve a terület működtetéséhez szükséges funkciókat befogadó egykori kovácsműhely

resztben álló kocsikat egy gőz tolópad mozgatta a merőlegesen ágazó szerelőaknákhöz, tisztítóödrökhöz. Az épületet két részre osztották: a felső, északi blokkban egy negyven mozdony számára kialakított fűtőház volt, a déli szakaszba telepítették az ötven mozdony és szerkocsi javítására alkalmas műhelyt. Az így kialakított

rombolásait. A felújításokat azonnal, 1945-ben megkezdtek, cél az eredeti állapot helyreállítása volt, ám egy 1947-es, egész Budapesten végigsöprő vihar olyannyira megrongálta a fedést, hogy annak pótlását anyagihiány miatt már csak kompromisszumokkal lehetett megoldani. A technológiai átalakítások következtében az '50-es

Hosszmetszet a Bánffy termen keresztül

csarnok a maga kétszáztizennégy méteres hosszával és kilencvenhat méteres szélességével az ország legnagyobb alapterületű műemléke lett. A tíz, tizenkét méteres főtartók szegecselt, nem hegeszthető acélból készültek, és a csodával határos módon – a telepet ért komoly pusztítások ellenére – kibírták a második világháború

évektől már villanymozdonyokat is javítottak, a gázolajüzemű mozdonyokat a szomszédos – közlekedési múzeumként elképzelt – dízelcsarnokban gyógyították. A második renoválásra 1984-ben került sor, amikor komoly tartószerkezeti vizsgálatokat követve különböző erősítéseket írtak elő a szerkezetre. Mely szerkezetnek a mai

Kereszmetszet az előcsarnokon keresztül felvéve

Látványterv a parkról: a megközelítés és a tömegközlekedés egyelőre tartogat kihívásokat. A park kialakításakor az volt a cél, hogy lehetőség megmaradjanak az iparvagyonyok nyomai

Más idők járnak, és ez nem a régi nagyok, Ybl Miklós vagy Komor Marcell hibája. Az Operának ma már konkurálnia kell nemcsak más színházakkal, televíziók özönével, de még a filmes és a kütyüvilággal is. Ehhez pedig más típusú csomagolás és más, kidolgozottabb, látványosabb, megrendítőbb, érdekfeszítőbb tartalom kell. Ahhoz pedig próbalehetőség, igényes díszlet és jelmez, amely a sokéves használat során nem megy tönkre a beázó bérelt raktárban. Lám, utolsók voltunk próbatermek, saját raktárak és rendesen kiépített műhelyek nélkül, kamaraszínház nélkül, rendezvénytér nélkül, s most első lehetünk, mert ilyen integrált komplexuma senkinek sincs az operavilágban. És ez mostantól az origónk: mindenki azt láthatja, hogy az asztalosaink végre felkerülnek a pincéből a napfényre, mint a Fidelio foglyai, de eközben, valójában ezzel is az európai első vonalú operajátékozás felé teszünk egy lépést. És az Eiffel szerencsére hatalmas, rengeteg ilyen lépés befelé. *Ókovács Szilveszter főigazgató, Magyar Állami Operaház*

sztenderdjeink szerint megállni sem lenne szabad, hogy ez mégis így van, az egy mára elfeledett kor építési kultúrájának legfőbb bizonyítéka.

A csarnok 2009-ig őrizte eredeti funkcióját. A járműjavítás ekkor Szolnokra költözött, ebek harmincadjára hagyva ezt az ipari csodát, amelyet azonnal elkezdtek széthordani. Látva az áldatlan állapotokat, a műemlékvédelem különösebb előkészítés nélkül, gyorsított eljárással védte le a területen található fontosabb objektumokat: a tempó számlájára volt írható az a sutaság is, amely a terület előtt egykoron látható megállóépületet is megőrzendőként jegyezte be. Ahogy az ipari területeken szokásos, a toldalékok, átalakítások és túlépítések dzsungelszerű rozsdarommá rohasztották ezt az ipari nekropoliszt is, amelyen végül öt házat tartottak meg. A közlekedési múzeum leendő épületét, egy kissé rosszízű házat a szocialista modernizmus korszakából, illetve a főcsarnokot a hozzá tartozó MÁV-típusterv szerint épített irodaházzal, a targoncajavitóval és a kovácsműhellyel.

A terület funkcionális utóhasznosítására voltaképp hamar sor került, ehhez viszont szükséges volt, hogy talál-

kozzon egymással az Operaház és a Közlekedési Múzeum, egy-egy vizionárius vezető, Ókovács Szilveszter és Vitézy Dávid személyes ambíciói által is hajtva. A Közlekedési Múzeum számára akkor értékelődött fel a terület, amikor egyértelművé vált, a városligeti pavilon még a legnagyobb véráldozatokkal sem tehető alkalmassá a nagyméretű masinák pincszinti elhelyezésére. Az Operaház számára pedig akkor, amikor kiderült, a versenyben lévő másik MÁV-területet, a BVSC mellett lévő nagyobb telket a kerületi vezetés egyéb célokra szánta.

A KÖZTI – szűkebben pedig Marosi Miklós – irodája már mindkét helyszínnel foglalkozott. Hogy végül a beruházás bizalmat kapott, a kormány pedig erre a területre és kifejezetten erre a csarnokra szavazott, az köszönhető volt annak a filmnek is, amelyet a Marosi-stúdió készített (az Operaház megrendelésére, főigazgatói forgatókönyv alapján), és amely rendkívül életszerűen lakta be a házat, mutatta be a műhelyház leendő működését.

A Magyar Állami Operaház komoly infrastrukturális bővítése már évek óta napirenden volt. Az Erkel Színházba szervezett előadásokkal kibővült repertoár, a premierek magas száma, a díszlettárolás megoldatlansága,

Előcsarnok a büfével

(Fotó: Lugosi Lugo László)

Miközben a századvégi ipari építészet egyik legszebb példájaként tartjuk számon a téglamíves homlokzatot, nem szabad elfelejteni, hogy a saját korában ez a funkció nem tartozott a „méltó”, a „megbecsült” megbízások közé

(Fotó: Lugosi László)

továbbá az Andrássy úti ház rekonstrukciója és ezzel az igény, hogy tehermentesítsék a történeti tereket, nos, mindez egyszerre támogatta a programjában és méretében is egyedülálló műhelyház gondolatát. A program tényleg rendkívüli. Az öthajós csarnokot egy olyan centralizált műhely- és próbateremként kell elképzelni, amely alkalmas arra, hogy egyszerre teszteljék benne az Erkelben és az Operaházban futó darabokat. Ennek alapját az a színházterem és házi színpad jelenti, amelyek alapterületei megegyeznek az Operaház és az Erkel Színház hasznos színpadméretével, a Bánffy-terem (színházterem) színpadnyílása pedig mindkét színház színpadnyílásméretének megfelelő. A házi színpadhoz csatlakozik egy olyan zenekari próbaterem, amely stúdiófelvételek készítésére is alkalmas. A földszinti közönségtér köti össze a három termet, amelyeket egybenyitva csaknem ötezer négyzetméteres rendezvénytér jön létre. Az aula építészetiileg is meghatározó eleme az a lépcső- és hídrendszer, amely az Opera-színpad elméleti replikájának tekinthető Bánffy-terem előadásaira késve érkező nézők felső töltését teszi lehetővé, illetve indít el egy

Az előcsarnokból induló híd egy olyan útvonal első állomása, amelyen keresztül bejárható az egész épület a próbák és az üzem zavarása nélkül

(Fotó: Lugosi Lugo László)

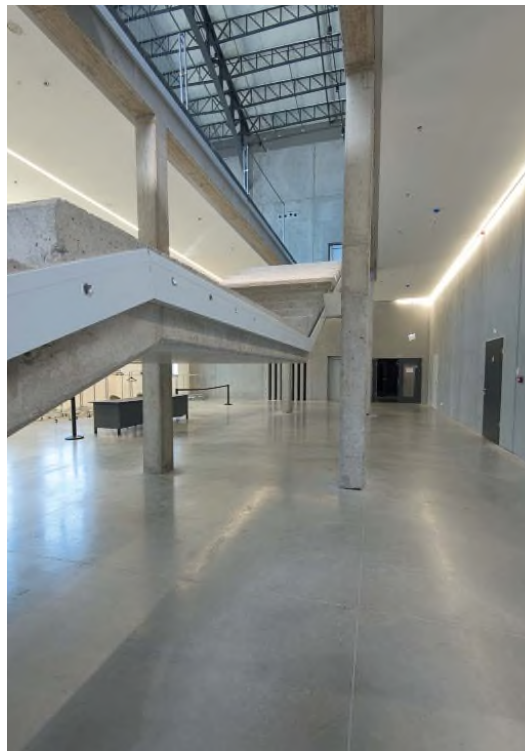

olyan látogatói promenádót, amely anélkül vezet végig az üzemi tereken, hogy az ott folyó munkát a bámészködők zavarnák. A legszcenikusabb motívum az előcsarnokban elhelyezett – és a magyar vasút kincseként őrzött – 327-es MÁVAG típusú szegecselt acélból készült gőzmozdony, valamint a részben az Opera dolgozói által felújított nesseldorfi teakfa étkezőkocsi, amely eredeti rendeltetéséhez híven az intézmény büféjeként szolgál. A léptéket éppúgy belakó, mint a dalszínházhoz hősorát felelevenítő mozdony remekül érzi magát a térben, de jelenléte inkább színpadi, semmint ipari; inkább díszlet, semmint emlék. Remekbe szabott dísz tárgy, és bevalom, a fentiekén túl ezért sem tekinteném rekonstrukciónak azt, ami itt történt. Ennek belátásához érdemes egy pillanatra felidézni a fontosabb európai rekonstrukciós stratégiák kapcsán tett korábbi megállapításokat: „a rendszeres biennále-látogatók számára egészen megkapó élmény, ahogy az Arsenale térsora évről évre újabb elemmel gazdagodik, ahogy az egész város költői pusztulata egyugyanazon természetességgel szüli magába a felhagyott biztosítótáblákat és Ingo Maurer dizájncsillárait. Az efféle – jobbára olasz, spanyol és portugál – példák mögött éppúgy fellelhető a térhasználat eleganciája, mint az autenticitás igénye; éppúgy segíti létrejöttüket gazdasági megfontolás, mint szorító időhiány. Velencében egész egyszerűen nem éri meg időt fecsérelni a kapcsolószekrények eltávolításával, ha a felszabaduló és méregdrága tereket csak később lehet kiadni. Portugália már a kétezres évek elején felismerte, hogy legfőbb turisztikai vonzereje az, hogy a kevés, úgy maradt országok egyike Európában. Autenticitása ma a legfontosabb – Európa szerte pedig egyre ritkább – turisztikai vonzerő: meg is tesznek mindent annak érdekében, hogy rehabilitációik, felújításaik során mindez ne is nagyon változzon. Az adottságok és lehetőségek vezettek mindkét helyen ahhoz, hogy az ipari eszközök – intaktaságukat megőrizve – atmoszférateremtő tényezővé válhassanak.” [7] Összeolvasva mindezt a fontosabb hazai példákkal, belátható, hogy Ózdon egy efféle kísérlet – Csontos Györgyi tiszteletre méltó és romantikus hevétele ellenére is – csak részleges eredményt hozhatott, Budapesten az Eiffel-csarnok kapcsán pedig még kevéssé a múlt és a jelen együttértelmezhetőségéről, mint inkább az alkalmassá tételről szól. Kőbányán kiemelkedően magas szakmai és építészeti hagyományok mentén újítottak fel egy csarnokot egy bizonyos funkcióra, ám e tett jelentősége nem a múlt felidézésében, bizonyos kontinuitások hangsúlyozásában, mint inkább az alkalmassá tételben keresendő. Rekonstrukció helyett revitalizáció és funkcionális átépítés. Mely alkalmassá tétel szép ellentét-párral hangsúlyozza Marosi Miklós: az antracitszürkére festett acélszerkezet úgy lesz rajzos ornamentika a csiszolt beton hátterek előtt, hogy szerepe változatlan – a

számításokat meghazudtolva vidáman tartja még a tető súlyát. Mely alkalmassá tételre utal az aljzatba sülyesztett mozdony is – nem jármű ez, hanem bútor; el nem gurulhat, hisz nincsenek már sínek.

A csarnokot keresztben harmadoló, konténeres kamionfeltöltést is lehetővé tévő keresztút választja el a közönség- és játszótereket az üzemi blokkoktól. A bal oldali – Bánffy-teremhez csatlakozó – hajósor a hátsó színpad, a kisebb konténeres díszlettárolás és -összeállítás, illetve a díszletfestés tereit szervezi. Különösen az utóbbi lesz impresszív: míg a hagyományos díszletfestés bevett eljárása a mozaikszerű kiképzés volt, amelynek során képnégyszögörről képnégyszögre haladva másolták a motívumot a vászonra, addig itt a megmaradt futómacskán mozgatott projektorok felülről világítják majd a vásznat a megfestendő képekkel. A technológia különleges aljzatot is igényel: fűtött fapadló gyorsítja majd a száradást. A másik oldalon a házi színpadhoz csatlakozó hatalmas tér a jelenleg nyolc-tíz külső helyszínen tárolt díszletálmány konténeres elhelyezésére lesz alkalmas. A házi színpad és zeneterem peremére helyezték a próbaszobákat és műhelyeket, a túoldalra, a Bánffy-teremhez csatlakozva pedig a szólisták és színpadi személyzet öltözőit installálták. A szólistakiszolgálók a csarnok első felét foglalják el, a csoportos öltözők a középső hajó földszintjére kerültek. A Körvasútsor irányába eső külső, díszletfestéshez csatlakozó hajóba a lakatos- és asztalosműhelyeket telepítették, a másik oldalon a raktározást kiegészítő helyiségek találhatók (kellékraktár, világítási raktár).

A bazilikális rendszerű csarnok felső szintje frakcióként ismétli meg a csarnok öthajós elrendezését. A te-

tőlejtés miatt itt szűkebb kontúrral, de a két oldalsó hajóba a jelmezvarrodák, köztük pedig egy középfolyosóra fűzött raktár, iroda és próbafülkesor került. A folyosós szakasz tetején pedig természetes fénnel megvilágított belső kert szolgálja az előadás- és próbaszűnetekben a pihenést, ahonnan éppúgy galériásan tárulnak fel a varrodák, mint a tengely végén a sportpálya. Ez a belső csarnok a statisztákkal, gyermekkarral és kisballettel együtt csaknem hétszáz főnyi táncos, zenész, szólista, karénekes és balett növendék napközi rekreációját fogja segíteni.

Irodalom / References

- [1] Esterházy, Péter – Szelenyi, András: *A vajsztínú árnyalat 1988-*, Pelikán, Budapest 1993, p 174.
- [2] Wesselényi-Garay, Andor: „Inzertum: Kőbányai Polgármesteri Hivatal új ügyfélszolgálati központja”, *Metszet*, Vol 8, No 5, pp 58–61.
- [3] Bor, Ferenc – Tóth, Tímea: Budapest X. Kőbányai út 30, Máv Északi Járműjavító, (23 sz egykori mozdonyjavító és fűtőház, 43 sz irodaépület), *Építéstörténeti Dokumentáció, H-Y Építéstörténeti és Műemléki Kft, 2026 Budapest, Júlia utca 4, 2016 [kézirat]*.
- [4] Szekeres, József: „Az újpesti hajóépítés története I (1863–1911)”, in *Tanulmányok Budapest Múltjából* 14, 1961, pp 492–493.
- [5] Borosjenői Kádár, Gusztáv: „A Magyar Királyi Államvasutak főműhelye”, *A Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye*, 1886, pp 540–541.
- [6] Bor, Ferenc – Tóth, Tímea: „Budapest X. Kőbányai út 30, Máv Északi Járműjavító, (23 sz egykori mozdonyjavító és fűtőház, 43 sz irodaépület), *Építéstörténeti Dokumentáció, H-Y Építéstörténeti és Műemléki Kft, 2026 Budapest, Júlia utca 4, 2016 [kézirat]*, p 32.
- [7] Wesselényi-Garay, Andor: „Egy nekropolisz síremlékei: Digitális Erőmű és Nemzeti Filmtörténeti Élménypark, Ózd”, *Metszet*, Vol 7, No 6, pp 14–21.

Nagy örömmel fogadunk mindent, ami fejlődés – mondja Pongor Ildikó Kossuth-díjas táncművész, az Operaház mesterművésze. – Bejártam a világot (mikor a táncművészet még konvertibilisebb volt), táncoltam például Berlinben is, ahol láttam már korábban ilyen hatalmas komplexumot, elámultam, mennyi csoda fér el egy ilyen csarnokban, és akkor azt gondoltam: ez a jövő. Párizsban is végigtáncoltam számos palotát, köztük a Pompidou központot, és éreztem: ezek a terek interaktívabbak, más a légkörük. Mikor az Operaház balettegyüttesének művészeti vezetője voltam, láttam, hogy az Operaházban gond a díszletek mozgatása, mert nem lehet helyben tárolni, hanem kamionokkal el kell szállítani. Az Erkelben is kicsi az oldalszínpad, a táncos is alig fér el a takarásban, nemhogy a díszletek. Kelet-Berlinben felléptem az opera színpadán, ahol akkora oldalszínpadok voltak, hogy két másik előadás díszleteit is ott lehetett tartani. Az Eiffel Műhelyház ebből a szempontból forradalmi lesz, rengeteg díszletet lehet majd tárolni a helyszínen.

Néha elgondolkodom, az építészek miért nem beszélnek azokkal, akik az életüket a színpadon töltötték, mielőtt ilyet terveznek. Például az Erkel népopera, de vannak intimebb teret igénylő előadások, most már az ilyen egyfelvonásos darabok is idehozhatók az új színpadra, igen, minden ilyen fejlesztésnek örülünk mi, az Operaház művészei. És az sem lesz baj, hogy utazgatni kell a játszóhelyek között, hiszen nekem ma is olykor nyolcvan kilométert is vezetnem kell egy nap, és vannak városszéli játszóhelyek a világ számos nagyvárosában. Lehet, valamikor a Balettintézet csak az Andrássy (majd Népköztársaság, majd ismét Andrássy) út túoldalán volt, de a Műhelyház az Erkelről egyáltalán nincs messze, mindössze néhány kilométer.

Szívből gratulálok Szilveszternek, az alkotóknak, mert valóban európai színvonalú alkotás jött létre, mely biztosan számos siker helyszíne lesz még.

Építész: Marosi Miklós (Közi Zrt., Marosi Stúdió)

Építész tervezők: Ács István, Pernesz Ágnes, Rabie Anisz, Csizy László, Kelemen Bálint, Petri Dávid, Weimper Viktória

Építész munkatársak: Süveges Adél, Dányádi Áron, Hódosi Dániel

Statika: Vácsi Péter

Gépészet: Szakál Szilárd

Erősáram: Máramarosi András

Gyengeáram: Ritzl András

Alapozás: Petik Csaba (Petik Kft.)

Statikus munkatárs: Honti Gábor (Produktív Plusz Kft.)

Gépészet: Virág Zoltán (Duoplan Kft.)

Elektromos: Kapitor György (T-System, Lysis Zone-Plan)

Tájépítészet: Potyondy Flóra (Park Terv Kft.)

Épületszerkezetek: Dr. Becker Gábor, dr. Kakasy László (BME Épületszerkezet Tanszék)

Belsőépítészet: Szenes István (Szenes Design Stúdió)

Közlekedés: Rohrer Ádám (Közlekedés Kft.)

Akusztika: Huszty Csaba (Entel Kft.)

Statikus szakértő: Dr. Dunai László (BME Hidak és Szerkezetek Tanszék),

dr. Armuth Miklós (Tetra Plan Kft.)

Speciális technológia: Balogh Géza (Interton Kft.)

Az Eiffel bázis megnyitásához

Néhány napja tértem vissza Moszkvából, ahol a Bolsoj színház úgynevezett kiszolgáló színházában, a „Kis Bolsoj ban” tartottam tizenhét fiatal énekesnek tíznapos, posztgraduális mesterkurzust. Ez az intézetük szolgálja a Nagyszínház tehermentesítését. Büszke, jóleső érzéssel gondoltam arra, hogy na lám, rövidesen nekünk is lesz egy ilyen intézményünk, ahol többek között rendszeresen lehet majd a fiatal énekesekkel foglalkozni és felkészíteni őket a rájuk váró nehéz kihívásokra.

Ma már nincs európai vagy világszínvonalú operajátzás háttérbázis nélkül. Pályafutásom során számtalan esetben állt módomban egy ilyen létesítmény előnyeit élvezni a kisebb méretű európai színházaktól kezdve a New York-i Metropolitan Operáig bezárólag. Az ott felépített díszletekkel az eredeti nagyságú színpadon tudtunk naponta zavartalanul próbálni, és csak az utolsó héten, közvetlen a premier előtt költöztött át a produkció a rendes színpadra.

Az ilyen intézmény előnyeire, hosszú távú gazdaságosságára nem szeretnék itt most kitérni. Egyben azonban biztos vagyok: a MÁV Északi Járműjavító 22 ezer négyzetméteres acél és üveg gőzmozdonycsarnoka helyén épülő és rövidesen átadásra kerülő intézmény nagy szolgálatot fog tenni operajátzásunknak, és izgalmas színfoltja lesz a Kőbányai úti régiónak.

A próbaüzemelés folyamán jó néhány alkalommal látogattam az előadásokat. Az orvosolható „gyerekbetegségek” mellett már most volt egy nagyon jó érzésű hangulata a csarnoknak, és biztos vagyok benne, hogy – az operaház tehermentesítése mellett – nemcsak a megörögzött operalátogatóknak, hanem számtalan fiatalnak fog még sok örömet okozni. *Prof. emerita, Ks. Marton Éva Kossuth-, Corvin-lánc, Szent István-rend díjas operanékes, az MMA rendes tagja, a nemzet művésze*

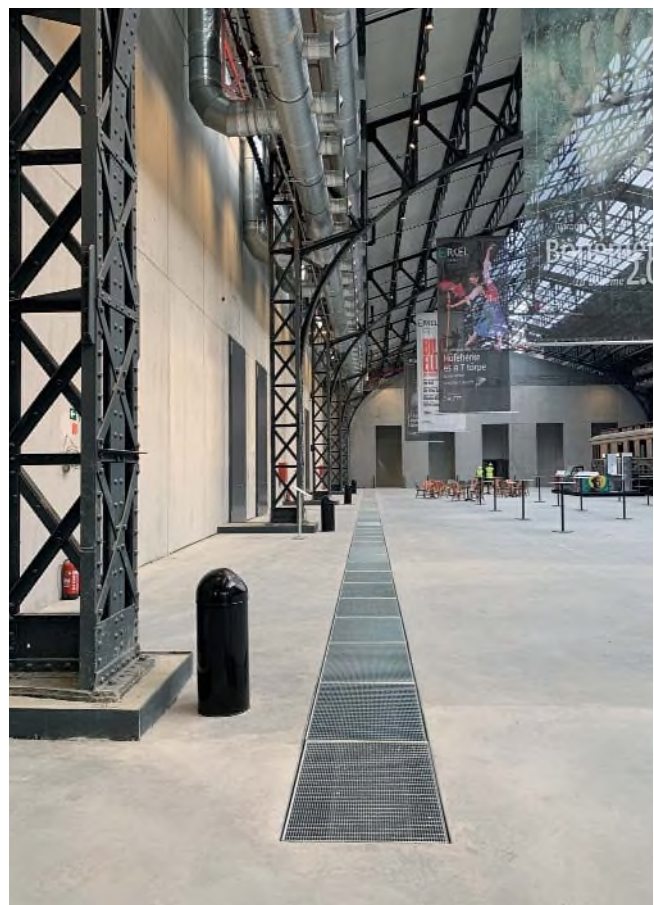
Furcsa, koedukált üzem ez tehát félúton a campus és a kulturális tér; a heterotópia és a munkahely között, ahol a szakik éppúgy felvonulnak, mint a művészek; a sztárok éppúgy, mint a statiszták; a tutisták éppúgy, mint az akadémikusok. Teljes keresztmetszet ez egy igencsak hierarchizált, de olajozottan működő univerzumról, amelynek gravitatív közepe voltaképp egy fekete lyuk: csak a kottában, a dallamban, a mozdulatban léteznek. És az egész hóbelevanc – mint valami Kusturica-film kompániája – esténként felkerekedik, hogy a belvárosban szórakoztassa a nagyérdeműt. Hétfévente ráadásul meg is fordulhat a karaván, és semmiképp se szmokingos, de kardigános közönsége a belváros felől veheti célba Budapest mértani közepét, Kőbányát: az Opera ugyanis mostantól az Eiffelben játssza rétegműveit. Pót-

székekkel ötszáz nézőtér előtt a barokk és kortárs operákat, kortárs táncműveket.

Vizont az utánuk beálló csend, a skálázások estére elülő emléke hordozza ennek a háznak az igazi lehetőségeit.

Ez a hatalmas infrastruktúra bőséggel alkalmas ugyanis arra, hogy egyéb rendezvények befogadásával Kőbánya kőszínházává, új rendezvényterévé, kulturális játszóterévé, netán zeneiskolájává váljon. Feltétlen segíti utóbbit a ház északi homlokzatához csatlakozó egykori, ugyancsak védett irodaház, amelyet olyan zeneiskolaként kívánnak kialakítani, ahol a zenekari művésztanárok fogadhatják tanítványaikat, mentoráltjaikat. Megannyi apró lehetőség a folyamatos használatra, ami egyben az Opera intézményi finanszírozását is segíthetik. Az egykori targoncajavítóban lesz a könyvtárakat idéző Compactus-rendszerhez hasonlóan működtetett jelmezraktár, amelyet eddig csak azért nem tudtak igazán hatékonyan a piacra is dolgozó kölcsönzőként hasznosítani, mert az Andrássy úton nem csatlakozott hozzá mosoda. Itt ez is lesz, és célszoftver hozzá. Vajszerű árnyalat pedig már most.

Mindazonáltal, egy belvárosi szövet kihívásai nem azonosak egy szabadon álló, többhektáros terület problémáival. Kilométernyi úthálózatot kell karbantartani, kertet locsolni, szerszámot raktározni: ezeket a funkciókat az egykori kovácsműhely épületébe tették.

Annak érdekében, hogy az acélszerkezet rajzossága a lehető legjobban érvényesüljön, a szerkezetet antraciszürkére festették, a burkolatok pedig homogén felületet adó, csiszolt betonból készültek
(Fotó: Pernesz Ágnes)

Előcsarnok. A szomszédos teremmel összenyitva itt ötezer négyzetméternyi közönségtér alakítható ki

(Fotó: Nagy Attila)

És végül. Több urbanisztikai paradigma is verseng egymással annak tekintetében, melyik a legalkalmasabb arra, hogy élhetővé – vagy szexivé, trendivé és fenszivé – tegye a várost. A hipszter-urbanisztika, a megfigyelési urbanisztika, a sztárépítész; vagy a csatlakozva centralizáló, esetleg épp ellenkezőleg: a rozsdáövezetek felújításával decentralizáló koncepciók csak a jelenleg futó legfontosabbak. Budapest ma határozottan a csatlakozva centralizáló – vagyis a már eleve látogatott, központi területeket érintő helyszínek fejlesztésével – Városliget – próbál egyről a kettőre lépni, miközben a Galvani híddal és az új egyetemi központtal körvonalazódnak bizonyos decentralizációs elképzelések. Példásképp az, hogy az Északi Járműjavító felújításával elkezdődött egy hányattatott sorsú iparterület újraházasítása, de ahhoz, hogy Kőbányán ez valóban működő városrész legyen, még rengeteg, egyéb munkát is el kell végezni. Ennek a területnek egyelőre nem megoldott a közlekedése, kulturált gyalogosmegközelítése pedig pláne. Nincs körülötte „város”: térszervezésével, szociológiájával, közterületi rendszerével egyelőre még nem tudja azt az élményt nyújtani, amit mondjunk a Katonából, a Zeneakadémiáról, az Operaházból, vagy bármelyik belvárosi színházból kilépve megkapunk. A Müpában sem jó a helyzet: gondoljunk csak arra a kínos toporgásra, míg a 2-es villamosra várakozik a nagyérdemű. Miközben a Müpa körül azonnal kiépült egy komplett városrész, a környék a mai napig nem reagált érdemben a kulturális központ jelenlétére, erre feltehetően akkor fog sor kerülni, amikor átadják Bordás Péter új lakóházait, esetleg befejezik a kongresz-

szusi központot. Nem szeretnék károgni, de itt sem várható drámai javulás, a környezet itt még nehezebben fogja a járműjavítót követni. Félreértés ne essék, nem gondolom, hogy lenne más alternatíva egy ekkora méretű műtárgy revitalizációjára, mint a kultúra – kormányzati eszközökkel is kiemelten kezelt – szegmensének ide telepítése, de a környékre vonatkoztatva ettől nem szabad csodát várni. Amennyiben összeolvassuk a lágymányosi egyetemi negyed és a dél-pesti kulturális központ tanulságait, nem tűnik például ördögtől szalajtottnak a Ligetben zajló, csatlakozó centrumkiterjesztés, amelynek tapasztalata segíthet abban, hogy a reáliák mentén fogalmazzuk meg várakozásainkat az új kőbányai kulturális központ kapcsán.

Nehéz lelkesedés nélkül, elfogulatlanul írni erről a házról. Marosi Miklós építészetszínalásában van valami magától értődőség, valami evidencia: ez a szinte befoghatatlanul – írásban pedig felette nehezen átadható – program úgy rittyen a terekbe, mintha Feketeaház egyenesen erre találták volna ki ezt a házat. Egy érett mester józan, derűlátó örömmel néz. És már kapott fogni egy vajszerű árnyalatot is.

Emresz Adrienn, Wesselényi-Garay Andor

Színházi gépészet: Schramm Péter (Animative Kft.)

Akadálymentesítés: Parti Mónika (Rehabexpert Kft.)

Tűzvédelem: Dr. Takács Lajos Gábor (BME Épületszerkezettani Tanszék)

Konyhatechnológia: Goulard András (Teco-Gastro Bt.)

Felvonók: Pölöskei Tamás (Kone Kft.)

Bontás: Klujber Róbert (Planning Ingatlanfejlesztő és tervező Iroda)

Közmű: Bíró Attila (KÉSZ Tervező Kft.)

Oltóberendezés: Hajdú András (Dunamenti Tűzör Kft.)

Raktározás és logisztika: Kádár Mihály (TSPC Kft.)

Épületautomatika: Harmath László (IQ Kft.)

Daruzási tervek: Kádár Mihály (TSPC Kft.)

Fotó: Lugosi Lugo László, Pernesz Ágnes, Rákossy Péter, Nagy Attila

KÖZÖSSÉGI TÉR, AHOL OLVASNI IS LEHET

Rottenburg könyvtára

Építész:
**Bertram
Wruck,
Vojtech Bast,
Florian
Foetsch,
Kristina
Herberg,
Mirko Schaab**

A digitalizáció olyan szociális, kulturális, gazdasági változásokat hozott magával, melyek újradefiniálták a könyvtár funkcióját. Az információ megfoghatatlanná, mindenütt jelenlévővé vált, nem foglal el konkrét teret, [1] a könyvtár tudást tároló és átadó szerepe háttérbe szorult, helyét átvette a kinyert anyag megértésének, feldolgozásának elősegítése. A jelentősen megnőtt információmennyiség hatására a feldolgozás módja is változik, az egyéni tanulás mellett egyre nagyobb szerep jut az egymástól tanulásnak, a tudás megosztásának, csoportmunkának, különféle szemináriumoknak, előadásoknak, konferenciáknak, akár kötetlenebb, kávé melletti beszélgetéseknek, melyek által a tudás átadásának az egyéni tanulásához, olvasáshoz képest sokkal gyorsabb, irányítottabb módja jöhet létre. Mindezek feltétele a közösség létrejötte és számukra megfelelő hely biztosítása. Az új rottenburgi könyvtár térfelfogásának talán ez a legfőbb erénye és tanulsága.

Rottenburg a németországi Baden-Württemberg tartományban található kisváros, könyvtára 2017-ben nyitotta meg kapuit. A tervezők – harris + kurrle architekten

bda, stuttgarteri székhelyű iroda – nyilvános találkozási pontnak szánták az épületet, [2] amely Ray Oldenburg szociológus terminológiája szerint „harmadik helyként” működik. [1] Meghatározása alapján a „harmadik hely” az otthon („első hely”) és a munkahely („második hely”) után jellemzően a közösségi tevékenységek, szórakozás, kikapcsolódás színtere. Az ilyen találkozási pont alapvető követelménye, hogy könnyen megközelíthető legyen, mindenki előtt nyitva álljon, sokan tartózkodjanak benne, ne kihalt, sivár, hanem pezsgő helye legyen a városnak. A sokszor kereskedelmi funkcióhoz, fogyasztáshoz kötődő épületek mellett, mint a kávézók, plázák, sétálóutcák, egyre több kulturális intézmény is ebbe a kategóriába sorolható, rendelkezik tudatosan kialakított effajta terekkel. Különösen fontos ez a Rottenburghoz hasonló kisvárosok könyvtárai esetében, ahol ezek a funkciók korábban nem voltak jelen, vagy méretük, elhelyezkedésük okán sokkal kisebb szerepük volt a település életében. A rottenburgi könyvtár példáján keresztül arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a „harmadik hely”-re jellemző épületen belüli erős korlátozások elhagyása mi-

ként nyitja meg, teszi elérhetővé és vonzóvá a könyvtárat a publikum számára, azaz mennyiben jelent ez fordulatot e középülettípus építészeti téralakításában.

A könyvtár a település központjában, a város folyóparti sétányával párhuzamosan futó sétálóutcájának elején, a buszforduló közvetlen közelében, a középkori városközpont és a püspöki palota között található. [2] Két utca találkozásánál, saroktelken helyezkedik el, mind alaprajzával, mind tömegformálásával illeszkedik a városzövetbe. Alaprajzi mozdulatainak köszönhetően az épület és hátsó szomszédjai között állandó szélességű

gyalogút marad, a sétálóutcán lévő törése pontosan kijelöli a könyvtár megérkezési pontját. Az épület változó ereszmagasságai biztosítják a püspöki palota magasabb tömege és a promenád középkori házainak magasságkülönbségei közötti átvezetést.

A tömegformáláshoz hasonlóan belső elrendezése is tiszta, funkcionális. Az egyes szinteket középső nagy, egybefüggő, nyitott terek, valamint oldalról hozzájuk kapcsolódó függőleges közlekedőmag, míg a másik oldalról zárt kiszolgálóhelyiségek alkotják. Az alsó szint kialakításában a környező városi térrel létrejövő szoros kapcsolat a meghatározó. Az itt lévő, a megérkezéshez köthető funkciókon kívül, mint a recepció, mosdóblokk és szekrényes rendszerű ruhatár, egy kávézó is helyet kapott, mely jó idő esetén a sétálóutca felé bővül, illetve különféle rendezvények helyszínéül is szolgál. A földszinttől fölfelé egyre csendesebb, nyugodtabb funkciók

találhatók. Az első emelet a gyerekeké, a könyvespolcok között különféle játékokkal, kuckókkal. A második emelet funkcionálisan a legösszetettebb, olyan, mint egy klub, itt van lehetőség csoportmunkára, valamint a könyvespolcok között egy kis előadószoza is leválasztható. A harmadik emelet alapvetően a tanulás helye, míg a negyedik, tetőtéri emelet a nyugodt olvasásé. Az épület így a pezsgő városi térből fokozatosan vezet át a látogatót a legfelső szint nyugodt, csendes nappali szobához hasonló teréig.

A könyvtár egyik legnagyobb előnye, hogy az idősebb korosztály mellett képes bevonzani és bent is tartani a fiatalokat. Ehhez azonkívül, hogy rendkívül frekvenciált helyen található, külső burkolatának kialakítása is nagyban hozzájárul. Homlokzata egyszerű téglaszínű vakolt felület, melyen keresztül az épület minden irányba nagy, kirakatszerű ablakokkal nyit. Az ablakok egyértelműen meghatározzák az épület viselkedését, általuk erős vizuális kapcsolat alakul ki a belső terek és a közvetlen környezet között. A közeli gimnáziumból kiözönlő gyerekek ezeken az ablakokon keresztül kommunikálnak egymással, látják társaik benti tevékenységét, ők is bekívánczolgatnak.

Nagyrészt az épület bútorozásának köszönhető, hogy a térben hosszabb időt is eltöltenek a látogatók. Az ablakok belső parapetjei ablakfülkéként működnek a második emeletig, párnákkal kényelmes ülőhelyként funkció-

A nagy, kirakatszerű ablakok betekintést engednek a könyvtár működésébe

Az épület tömegének törései reagálnak a környező épületek alaprajzi és magassági viszonyaira

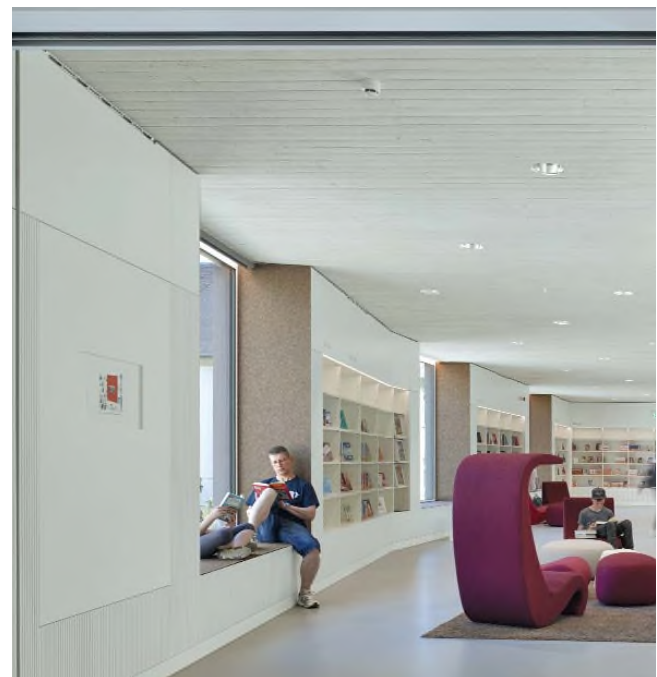

A kávézó nagyméretű nyílászáróinak köszönhetően mind a recepció, mind az utca felé bővíthető, ezáltal kisebb rendezvények számára is megfelelő helyet nyújt

Az utcáról is látható, ülőhelyet nyújtó ablakkávak vonzzák a helyi fiatalokat (belső kép)

nálnak. A kávénak dőlve védett helyet biztosítanak, itt ülve mind a sétálóutcára, mind a belső térre rálátni. Ezek a legnépszerűbb helyek, a tanítás befejeztével nem lehetett üres ablakot találni. A második emeletről fokozatosan alábbhagy a könyvtár zsongása, a könyvtárosok az ablakfülkékbe is könyveket helyeztek, a fülkékben üldögélő, beszélgető, nevetgélő tinik itt már túl hangosak lennének. A tetőtérben már csak két ablak van, a fény ezeken kívül a felülvilágítókon keresztül jut be, azáltal sokkal zártabb, befelé forduló teret eredményez. Ez a kialakítás megfelelő privát zónát létrehozva az elmélyült olvasáshoz biztosít megfelelő teret.

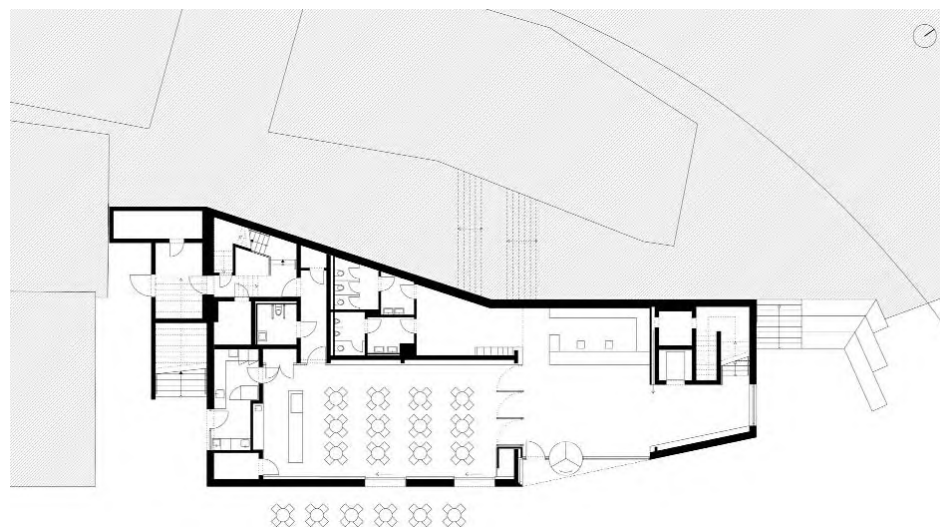
Az ablakok által biztosított ülőfelületeken kívül a polcok között létrejövő védett területeken sok más ülőhely is található, melyek kialakítása az adott terület funkciójának megfelelő. Az izgalmasabb, kényelmesebb fotelok a legnépszerűbbek. A mozgatható ülőhelyek, forgószékek egyszerű megoldások, de már ezek is szabadságot

adnak, az egyik ilyen, szőnyegen helyet kapó bútorcsoportot elfoglaló társaság pillanatok alatt egymás felé fordíthatja a kiválasztott székeket. Ottjártamkor a szokásos asztal-szék kombinációknál voltak a legkevesebben.

A társadalmi-kulturális változások következtében a könyvtárakban egyre meghatározóbbá válnak a közösségi tevékenységek, ezáltal az intézménynek több – korábban nem jellemző – problémára kell választ adnia. A Rottenburghoz hasonló kisvárosok esetén a legnagyobb kihívást a megfelelő létszámú társaság összehozása, az épület megfelelő látogatottságának elérése jelenti. A város méretéből fakadóan az épületben alapvetően nem lesznek sokan, ahogy Jan Gehl is felhívta rá a figyelmet, kevesebb embert jobb kevesebb helyiségbe, egy szintre sűríteni, mint több helyiségben és emeleten szétosztani. Mások jelenléte, tevékenysége ösztönzően hat az emberekre, ezáltal az egy helyre szervezett események öngerjesztő folyamatot indítanak el. [3] A helyszín adottságai

A földszinti alaprajz

Az épület keresztmetszete

ból fakadóan az épület kis alapterületéhez képest sok szintre tagolódik, azonban azáltal, hogy a belső terek kapcsolódása nyüzsgő, nyitott, és a meghittebb zárt terek között szinte észrevétlenül vezet át a látogatókat, lehetőséget teremt a különböző korú, igényű emberek találkozására, közben elkerülhetővé válik, hogy a különféle tevékenységek egymást zavarják. A könyvtárban a társasági események helyeivel egy térben, azt alakítva, kiegészítve vannak jelen a könyvek, így minden korosztály megtalálhatja, amit keres. Az idősebb generáció tagjai sok esetben inkább csöndben olvasnak, cd-k közt válogatnak, míg a fiatalokat, gyerekeket a társaság, a játékok, az izgalmas, sokszor játszótéryszerű berendezés, a digitális eszközök vonzzák, a könyveket legtöbbször kézbe sem veszik.

A változás oka azonos, az általa generált problémák és az azokra adható válaszok a település méretének, lakosai számának függvényében eltérőek lehetnek. A nagyvárosi könyvtárak tervezése során az emberek becsábításának és benntartásának problémája sokkal kevésbé meghatározó, mint a kisvárosi épületek esetén. A könyvtár látogatóinak, azáltal az itt létrejövő tevé-

kenységek, események száma és előfordulásuk gyakorisága is sokkal nagyobb, ezáltal előtérbe kerül a nagy terek zajos környezetének problémája.

A település méretétől függetlenül az emberek szórakozásának, pihenésének, társasági életének helyszínéül szolgáló, életükben betöltött „harmadik hely” palettáján megjelenő kulturális intézményekben, mint a közkönyvtárakban, a látogatók a kultúrával közvetlenül és a kötődő események, tevékenységek hatására közvetett módon is találkoznak. Így kitágul világképük, a kapcsolataik ápolása közben állandóan jelen lévő ismeretanyag formálja közösségüket.

Rottenburg könyvtára rövid idő alatt a kisváros fontos épületévé vált: látogatóinak közösségi teret nyújtva a könyvtárfunkciót átértékeli, továbbfejleszti, így a jövő nemzedékek számára is vonzóvá teszi.

Deichler Tímea

A tetőtér nyugodt,
nappali szobára hasonlító tere

Irodalom / References

[1] Bonet, Ignasi: *Innovative architecture for contemporary library*, Barcelona Provincial Council, 2017, DOI:

<<https://dx.doi.org/10.1344/BiD2017.38.4>>

[utolsó belépés: 2019-05-19].

[2] Wruck, Bertram – Bast, Vojtech – Foetsch, Florian – Herberg, Kristina – Schaab, Mirko: „City Library Rottenburg”, *Archdaily [online]*, hozzáférhető:

<<https://www.archdaily.com/891897/city-library-rottenburg-harris-plus-kurrie-architekten-bda>> [utolsó belépés: 2019-04-23].

[3] Gehl, Jan: *Élhető városok*, Terc Kiadó, Budapest 2014, p 65.

Építész: Bertram Wruck, Vojtech Bast, Florian Foetsch, Kristina Herberg, Mirko Schaab (harris + kurrie architekten bda)

Építető:

Stadt Rottenburg am Neckar

Projektfelelős: Bertram Wruck

Tájépítész: Schmid, Treiber, Partner Freie

Landschaftsarchitekten BDLA

Gépészet:

Heimann Ingenieure GmbH

Statika: Reck+Gass
Ingenieurgesellschaft für
Bauwesen

Konyhatechnika:

Edgar Fuchs GmbH

Tűzvédelem: Planungsgruppe
Kuhn GmbH & Co.KG

Épületfizika: TEB GmbH

Költségvetés-kiírás: Vermessung
Wellhäußer

Fotó: Roland Halbe

ÓDA A KÖNYVTÁRRÓL

Oodi könyvtár, Helsinki

A Helsinki Zenei Központ felől
elénk táruló látvány: az Oodi,
mögötte egy irodaház, a Finn
Nemzeti Színház, a Helsinki
Katedrális és a tenger

A finnek számára a könyvtár a mindennapi élet szerves része. Így azután természetes, hogy az ország századik születésnapjára egy gyönyörű, új könyvtárral ajándékozta meg magát. [1] A Finnországban épült új központi könyvtár neve Oodi lett, amely magyarul annyit tesz: Óda. A könyvtár Helsinki szívében fekszik, szemben a parlamenttel, tőle jobbra a Helsinki Zenei Központ, a Musiikkitalo található, balra a Kiasma Kortárs Művészeti Múzeum, háta mögött meg a központi pályaudvar.

Az építészek

Az Oodi a könyvtárak új korszakát képviseli. A pályázaton kiválasztott [2] tervezők – a finn Arkkitehtitoimisto ALA (ALA Architects) munkatársai – három szintre osz-

tották a könyvtárat: az aktív földszintre, a békés felső szintre és a köztük elhelyezkedő zártabb, speciális feladatokat ellátóra. Az épület íves, alul hídszerű, felül felhőszerű alakja vonzza a látogatót, hogy használja a könyvtárat, a szolgáltatásokat a híd íve alatt és fölött; az épületen kívül és belül. Az így létrejött épület szerves részévé vált Helsinki belvárosának. Jellemző a finn fővárosra, hogy a belváros közepén kényelmesen elfért az új épület, és előtte is, mellette is maradt még bőven szabad tér.

„A város lakók építészeti álmaira szerettünk volna válaszolni az Oodi terveivel. S ahogy haladtunk előre, a terv elkezdett meglepően ellenállhatatlanná, ugyanakkor különösen ésszerű épületté válni, és a részek összegé-

erkélyéről' koncentráltan látszik a demokrácia és a kultúra – a szemben fekvő parlament és kétoldalt a zenei központ és a múzeum. Az Oodiban felszállunk a könyvmennyországba” – teszi hozzá Juho Grönholm.

A könyvtár

Az épületnek három bejárata van: az első délre néz, a főpályaudvar irányába, a második nyugatra, a parlament és Helsinki egyik központi tere, a Kansalaistori (Polgárok tere) irányába, a harmadik pedig, az északkeleti sarokban főként a mozi és a családi könyvtár látogatói számára nyílik.

A könyvtár és a parlament épülete között fekvő Kansalaistori (Polgárok tere) vizuálisan folytatódik az épület földszintjén a bejárati front üvegfalának köszönhetően. Az épület homlokzatának faborítása pedig a földszint mennyezetén fut tovább. Ez a megoldás lehetővé teszi a nyitott, tartópillér nélküli belső tér átláthatóságát. (Eszünkbe juthat Toyo Ito szendai Médiatekja. [3]) A földszint nagy része egyterű, itt kapott helyet a többfunkciós nagy előadóterem, több kisebb rendezvényter, kiállítóterek, találkozóhelyek, kávézó, étterem, látványkonyha, és a többitől elkülönülő moziterem.

A legfőbb szint a „könyvmennyország”, ahol egy hatalmas, hullámozó felhő alól nézhetünk ki a környező világra. Ezt a felhőhatást egyrészt a hullámos fehér mennyezet, másrészt az ablaküveget borító fehér pöttyök, a „hópelyhek” adják, amelyek fölülről lefelé haladva egyre ritkábban pöttyöznek az üveget. Így azután az üvegfal tetete teljesen fehér, az alsó fele pedig teljesen átlátszó, ezzel egyben a nyári árnyékolást is biztosítja. Szubtrópusi élő fák (fekete olajfa, bucida buceras) teszik még barátságosabbá, otthonosabbá, élőbbé a teret. A nyugodt könyvtári légkör vonz az olvasásra, tanulásra, meditálásra, vagy egyszerűen csak az élet élvezetére. Itt található még a gyermekkönyvtár is, ahol különleges meseszoba és előadóterem is várja a legfiatalabb látogatókat. A felső szinten van még egy hatalmas erkély, amely nyugatra néz a parlament és a Kansalaistori (Polgárok tere) felé. Innen kapta a nevét is: Kansalaisparveke (Polgárok erkélye), jelképezve a könyvtár polgári otthon jellegét.

A középső szint a „padlás” nevet kapta. Ennek oka részben a kisebb belmagasság, részben az itt húzódó vasbeton híd, amely összetartja az épület szerkezetét. Az ívelt fahomlokzat az épület belsejében tükröződik a szint középső, nyitott részén elhelyezett „üldögélőlépcsőn”, amelyet közepén, a híd alatt alakítottak ki, itt mód van egyedül vagy kisebb csoportokban olvasni, tanulni, vagy épp társasjátékozni. Ezen a szinten a hagyományos könyvtár fogalmát kibővítve sokféle dolgot művelhetünk. Többek közt lehet csoportos megbeszéléseket tartani, zenélni, filmet készíteni, szerkeszteni, varrni, főzni,

nél nagyobb egészésszé összeállni. Szerintünk a kész épület megfelel a verseny kiírásának, és egyben az eredeti ötletünket is kiválóan tükrözi. Alig bírtuk kivárni, hogy a városlakók birtokba vegyék az épületet” – mesélik a tervezők, az Arkkitehtitoimisto ALA tulajdonosai, Juho Grönholm, Antti Nousjoki és Samuli Woolston építészek.

„Mit várunk el ma egy könyvtártól? A koncepciónk szerint egy olyan nagyvárosi, polgári lakást képzeltünk el, amiben van nappali, konyha és dolgozószoba. Hazánkban a könyvtár szinte szent helynek számít, innen jött a kapcsolat az otthonnal. Szerintünk nem az a fő feladata, hogy bármit kikölcsönözzünk onnan, hanem inkább találkozóhelynek kell lennie. Az Oodi egy polgári lakás, ahol akár dobolni is lehet, és amelynek polgári

Építész:
Arkkitehti-
toimisto ALA

Irodalom / References

- [1] Haavisto, Tuula: „A Dream Come True of Citizens – the New Helsinki Central Library”, in Diane Koen (ed): *Library Design for the 21st Century: Collaborative Strategies to Ensure Success*, Berlin, Boston: De Gruyter 2018, pp 203–213, DOI: <<https://doi.org/10.1515/9783110617535-015>> [utolsó belépés: 2019-05-22].
- [2] Burián, Gergő: „Ahogy a finnek csinálják... – Elkészültek a Helsinki Központi Könyvtár tervpályázat második fordulós tervei”, *Metszet*, Vol 4, No 4 (2013/4), pp 62–63.
- [3] Gutai, Mátyás: „Térgörbe – Tajcsung Nemzeti Színház”, *Metszet*, Vol 6, No 3 (2015/3), pp 20–23.

A Polgárok tere az üvegfalon át kapcsolódik a könyvtár fogadósintjéhez

nyomtatni, akár plakátot is, 3D-ben is. De mód van egyedül elvonulni alkotni, tanulni vagy elmélkedni a csöndes szobákba.

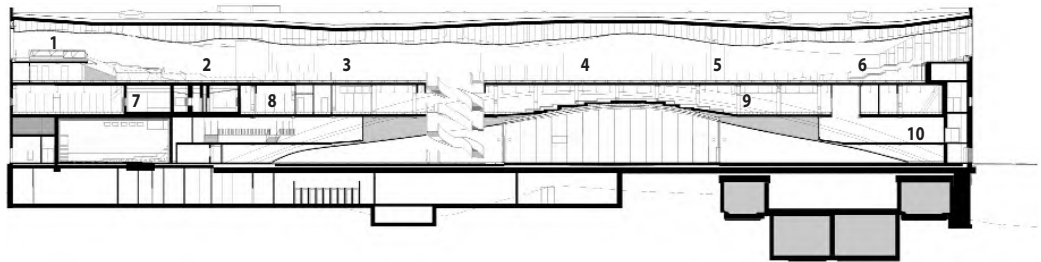
A szint végén található a „Kocka”, amely attól különleges, hogy „okos falak” határolják. A finn fejlesztésű, az alapesetben tejuvegnek tűnő falak számítógép-vezérléssel

világítanak, képeket mutatnak. A mozgatható falak segítségével az összességében 100 négyzetméteres tér igény szerint részekre is osztható. A Kocka digitális művészeti galériának vagy virtuális tanteremnek is alkalmas.

Az irodák minimális helyet foglalnak el az épületben, a raktárak, könyvosztályozók pedig az alagsorban van-

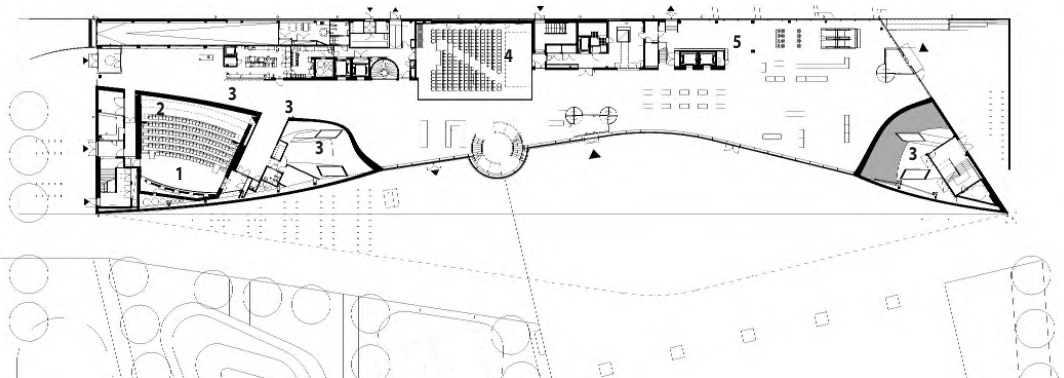
Metszet

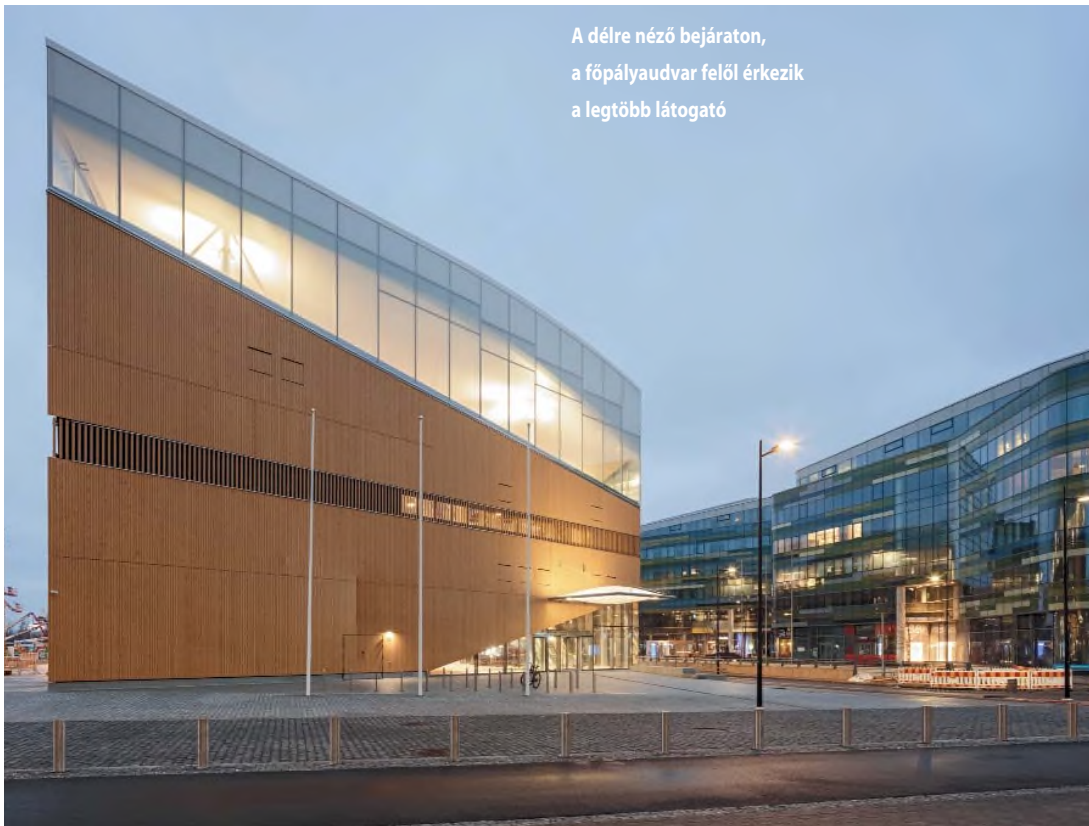
1. Gyerekvilág
2. Családi részleg
3. Kávézó
4. Kiszolgálópult
5. Ismeretterjesztő könyvek
6. Újságok
7. Kistermek
8. Tanterem
9. Ülőlépcsők
10. Kiszolgálóterek

Alaprajz

1. Nézőtér
2. Vetítő
3. Kiszolgálóterek
4. Többfunkciós terem légtere
5. Kiállítótér

A délre néző bejáraton,
a főpályaudvar felől érkezik
a legtöbb látogató

Építész: Arkkitehtitoimisto ALA
(ALA Architects)

Megrendelő: Helsinki városa

Üzemeltető: Helsinki Városi
Könyvtár

Építések a pályázat során:

Juho Grönholm, Antti Nousjoki,
Janne Teräsvirta és Samuli
Woolston

Munkatársak: Alekski

Niemeläinen, Jussi Vuori, Erica
Österlund, Willem Barendregt,
Martin Genet, Vladimir Ilic, Tiina
Liisa Juuti, Julius Kekoni, Auvo
Lindroos, Pekka Sivula, Pekka
Tainio, Jyri Tartia

Építések a megvalósulás

szórán: Juho Grönholm, Antti
Nousjoki, Janne Teräsvirta és
Samuli Woolston

Munkatársak: Niklas Mahlberg,
Jussi Vuori, Tuulikki Tanska, Tom
Stevens, Nea Tuominen, Pauliina

Rossi, Anna Juhola, Miguel Silva,
Heikki Ruoho, Mirja Sillanpää,
Michal Bala, Marina Diaz Garcia,

Jyri Eskola, Zuzana Hejtmankova,
Harri Humpi, Mette Kahlos,
Anniina Kortemaa, Felix Laitinen,

Malgorzata Mutkowska, T. K.
Justin Ng, Marlene Oberli-Räihä,
Olli Parviainen, Alicia Pena

Gomez, Anton Pramstrahler, Jack
Prendergast, Akanksha Rathi,
Niina Rinkinen, Mikael Ruppenon
és Pekka Sivula

Épületgépészet: Arup (pályázat),
Ramboll Finland (megvalósulás)

Látványterv: VIZarch

Elektromosság: Rejlers

Földmérés: Sipti Infra

Akusztika: Helimäki Akusztikot

Színháztechnika: Granlund

BIM-koordinátor: Gravicon

Tűzvédelem: Palotekninen
insinööri-toimisto Markku Kauriala

Közlekedéstervezés: Pöyry
Finland

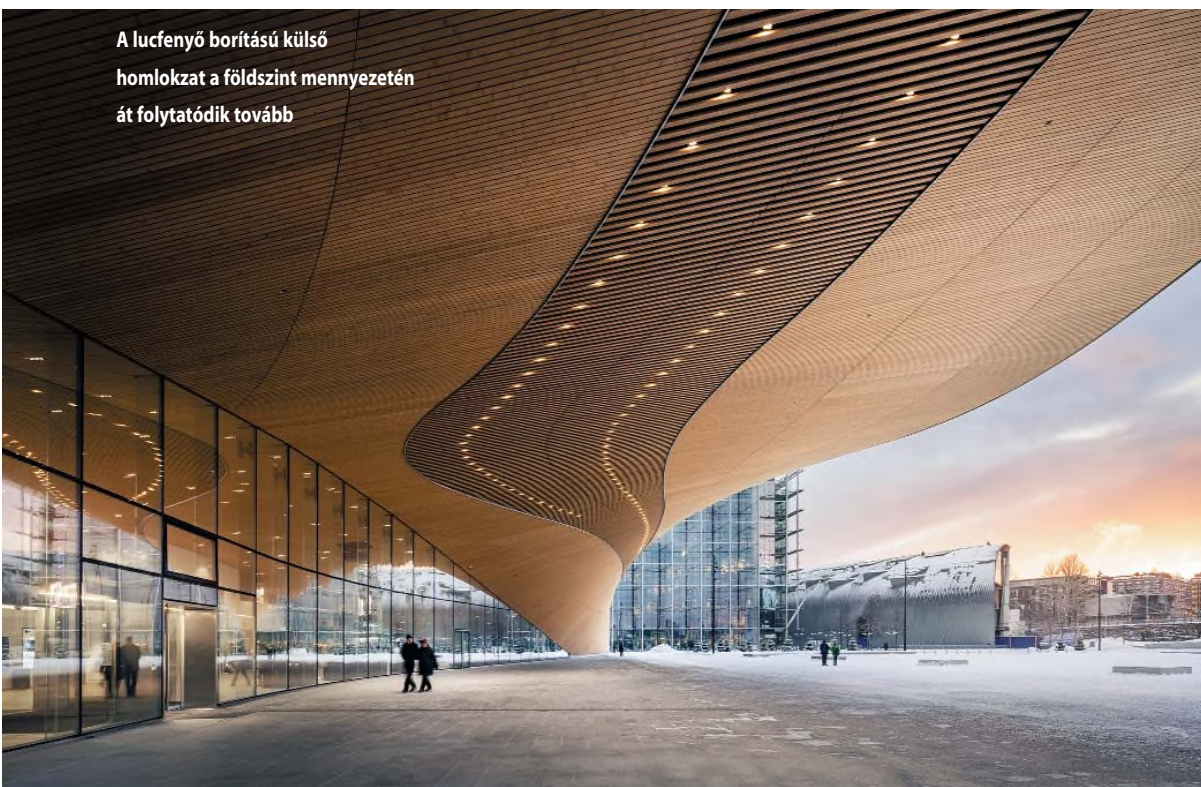
nak. Sőt, a raktárak egy része az eddigi központi könyvtárban, Pasilában maradt.

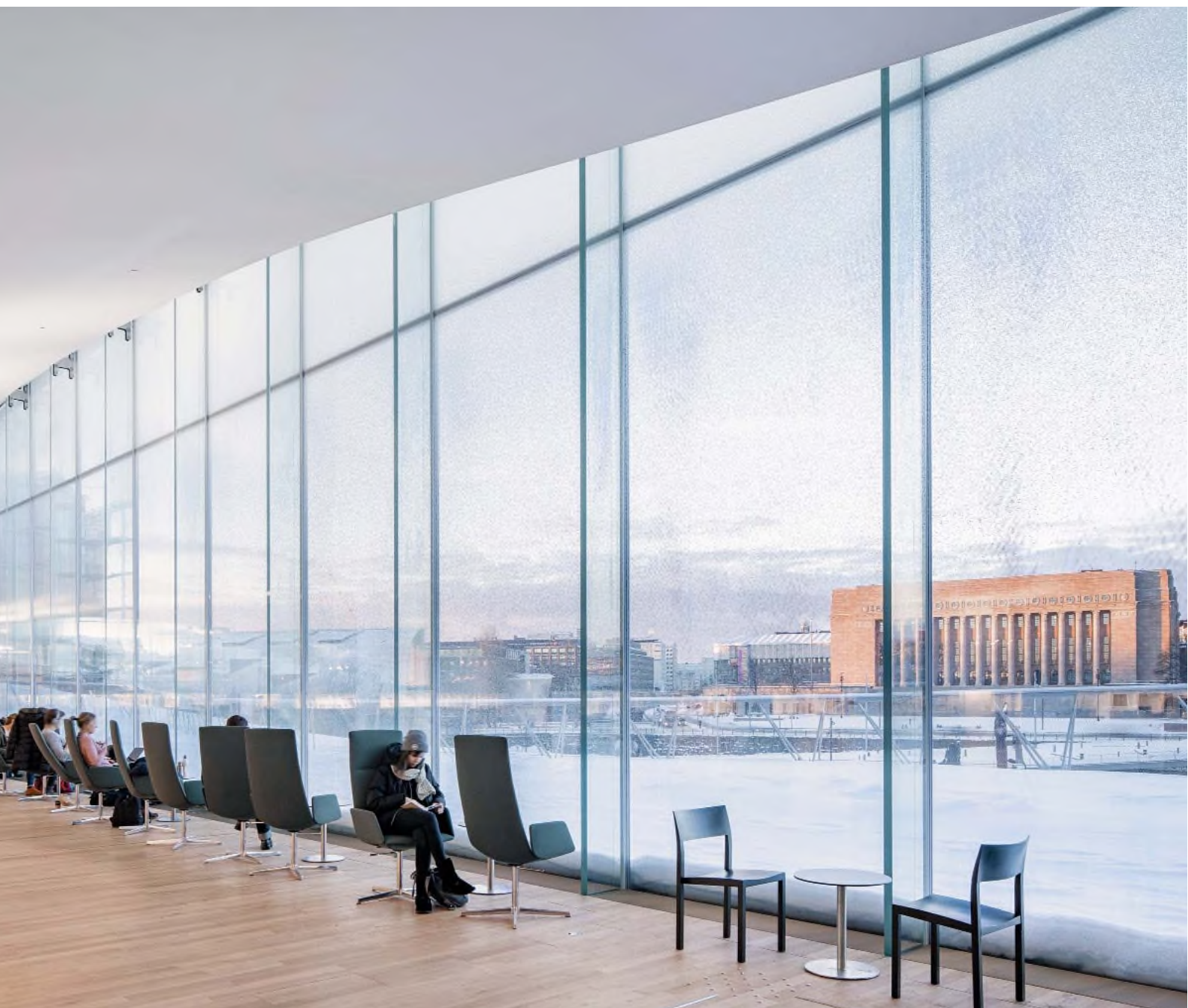
A könyvtár a hét minden napján várja a látogatókat, naponta akár 10 000 főt is el tud látni, az egész évre tervezett látogatószám pedig 2,5 millió, ez amúgy közel a fele Finnország lakosságának. A könyvtári szolgáltatások ingyenesek, mint az egész országban, csak a plusz-

szolgáltatásokért kell fizetni, így például a terembérlésért.

Az új trendnek megfelelően a mosdók koedukáltak, a legnagyobb az alagsorban van, amíg több kisebb a felsőbb szinteken. Az épület teljes egészében akadálymentes, mind a mozgássérültek, mind a látássérültek számára.

A lucfenyő borítású külső
homlokzat a földszint mennyezetén
át folytatódik tovább

A parlament a könyvmennyország felől. Az üvegfalat fehér pöttyök, „hópelyhek” díszítik, föntről lefelé haladva egyre ritkábban a látvány mellett a nyári hővédelemben van szerepük

Tervezési és kivitelezési bravúr

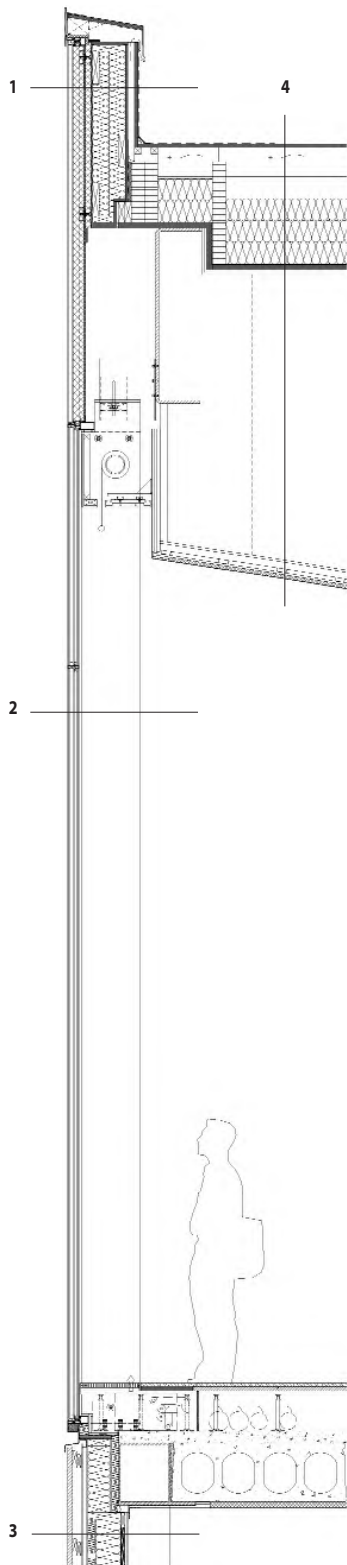
Az épület jellegéből adódó kihívásokat – mint az eltérő szerepű három szint, a pillérmentes földszint, a kinti nyílt tér és a külső faburkolat zökkenőmentes folytatása a földszinten és maga a hullámszerű tető – egyetlen huzárvágással oldották meg a tervezők. Ez pedig a „híd”: két 100 méternél hosszabb fesztávolságú acélgerenda íve, és az azokat tartó acélszerkezet. Az acélíveket masszív, megerősített vasbeton földém tartja össze. Ennek az innovatív megoldásnak köszönhető a földszinti aulában a tartópillérek nélküli rugalmas, szabad belső térkialakítás. A felső szint hullámos földémét és az épület tömegéből kiálló második emeleti erkélyt aszimmetrikusan tartja az acél hídra terhelt másodlagos acélszerkezet. A tervezők által kiválasztott szerkezeti megoldásoknak kö-

szönhetően az Oodi nemcsak a jelenlegi, hanem a jövőbeli könyvtári feladatoknak is megfelel.

Az Oodi külső faburkolata és az abból folyamatosan átmenő földszinti mennyezetburkolat a helyi éghajlati viszonyokra figyelve és helyi anyagokból készült. A burkolat előregyártott elemekből áll, amelyhez 33 mm vastag kiváló minőségű finn közönséges lucfenyőt (*picea abies*) használtak. A borítás a hajlított felület miatt algoritmussal támogatott parametrikus 3D-s tervezővel készült. A homlokzat az idő múlásával egyre sötétebb tónust vesz majd föl.

Energetika

Az épület közel nulla energiaigényű (nZEB), A osztályú, az energiafelhasználás kevesebb mint 90 kWh/(m²a).

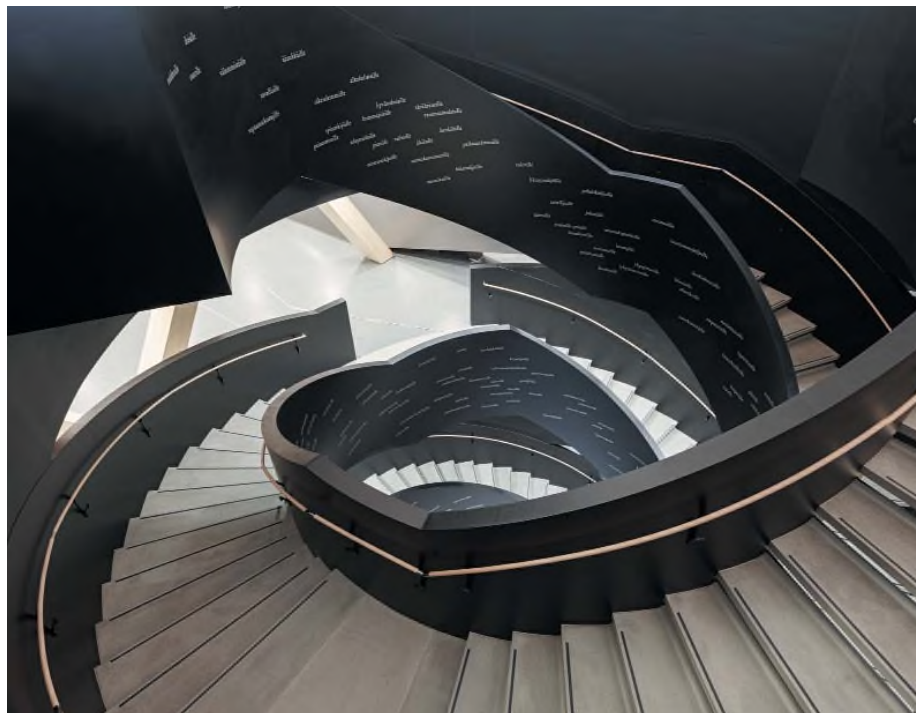

Részlet

1. Dupla attikaüvegezés digitális nyomtatással, 50 mm ásványgyapot hőszigetelés rozsdamentes acél rögzítéssel, 252 mm fa attikafal, 45 mm légrés, 24 mm rétegelt lemez, két réteg bitumenes lemez szigetelés, egy réteg fehérre festett alapigmentes elasztomerbitumenes fedőlemez
2. Háromrétegű üvegezés (88,4 rétegelt-ragasztott üveg nyomtatva, 18 mm légréteg, 8 mm edzett üveg, 18 mm légréteg, 88,4 rétegelt-ragasztott üveg nyomtatva), 4×10 mm üvegborda alumíniumprofilal ragasztva
3. 33×88 mm lakkozott lucfenyő lemez és 40×15 mm lécezet, 28×100 mm fekete ellenléc, 63×120 mm fekete bordák CNC vágással, 0,6 mm horganyzott, festett acéllemez, átszellőztetett légrés, hőszigetelt fáváz
4. Faszervezet: 24 mm rétegelt lemez, min. 100 mm átszellőztetett légrés, 450 mm ásványgyapot, párazáró réteg, Kerto-Q lemez, 15+18 mm tűzálló gipszkarton, acél tartószerkezet, akusztikai álmennyezet

Az üldögélőlépcsők a középső szinten, az épület összetartó acélívek alatt

A lépcsők DNS-szerű kettős csavart alkotnak, a fekete 80 tonnás, mégis légiesnek tűnő acéllépcsőknek nincsenek külön tartóoszlopai, az épület szerkezeti elemei tartják meg őket

Sok más mellett a hatékonyság egyik fő forrása az épület faburkolata. Az épületinformációs modellezést (BIM) mind az építészeti, mind az egyéb mérnöki tervezés során használták, valamint a formatervezés kompatibilitásának ellenőrzésében is alkalmazták. Sőt, az épületinformációs modellt a karbantartáshoz is felhasználják.

Az épület energetikai hatékonyságát passzív elemekkel is javították, így az üveghomlokzatoknak köszönhetően a földszinten és a másodikon a nyilvános terekben

napközben főként természetes megvilágítást használnak. A tervezésnek köszönhetően a belső terek könnyedén átalakíthatók, ezt mindhárom szinten álpadló is segíti. Így a tervezett 150 éves élettartam alatt mód van az igényeknek megfelelő átalakításokra.

Timaffy-Touko Lilla

Konyhatervezés: Saircon
Modell: Klaus Stolt (pályázat), Stoltmallit (megvalósulás)
Kivitelező: Kaaritaivutus Kumpula Oy
Építési tanácsadó: Ramboll CM
Fotó: Tuomas Uusheimo, Kuvio (Oodi)

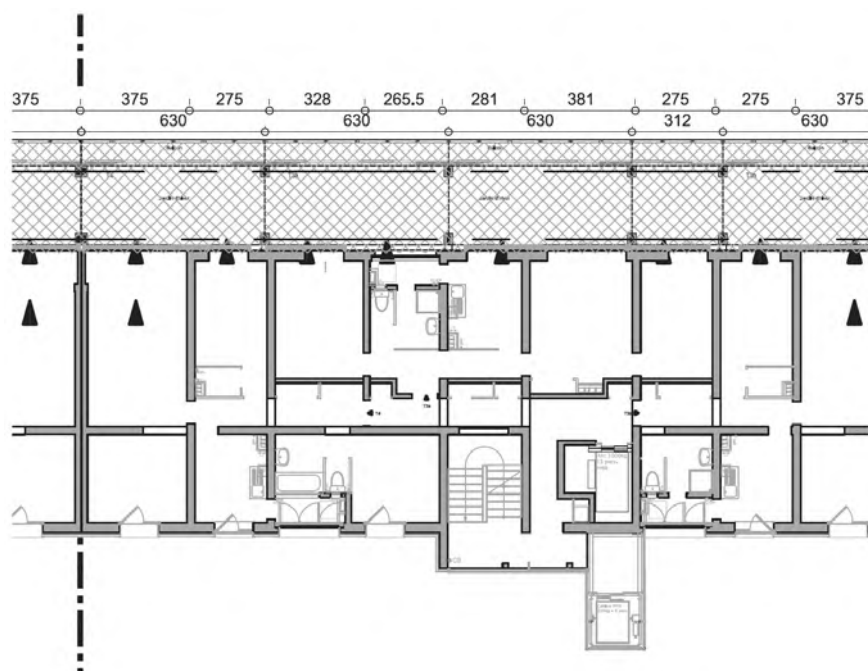
A déli homlokzat elé télikertsor
került, teljes felületen

AZ IDEI MIES VAN DER ROHE-DÍJ TANULSÁGAI

Toronyház-renováció, Grand Parc, Bordeaux

Alaprajzi részlet: felül a korábbi
homlokzat elé tervezett télikertek,
alul az új felvonó

Jelzésértékű, ha a legrangosabb uniós építészeti díjat, a Mies van der Rohe-díjat nem vadonatúj, az építészet merészen szokatlan irányba vezető, csillogó-villogó épület, hanem egy lakótelep-felújítás nyeri. Vajon mi lehet példaértékű vagy újszerű egy lakótelep-felújításban?

A paneles lakótelepek gyakorlatilag a megépítésük óta jelentenek problémát. Idehaza a körbe-hőszigetelésen, gépészeti felújításon és esetleg a közterek rendezésén [1] kívül más megújításra nemigen került sor, még a kiemelt projekteknél sem, mint amilyen az óbudai Faluház

tíz évvel ezelőtti renoválása. Pedig a szakma a rendszer-váltás óta jelzi, hogy a terekkel és homlokzatokkal is gond van, amit néhány színes homlokzattal nem lehet megoldani. Horn Valéria például közel tíz éve így fogalmazott: „A könnyűszerkezetes erkélyek jelentős szerepet tölthetnek be homlokzati alakítási és energetikai szempontból. [...] Szerkezetüktől függően akár 2 m-nél szélesebb mérettel is megépíthetők.” [2] Ilyen példák nálunk főleg Németországból ismertek, ezért különösen érdekes a francia példa, ahol az utóbbi időben hangsúlyt

Az északi homlokzaton maradt a lyukarchitektúra, csak a lifttornyok újak

Építész:
**Anne Lacaton
 & Jean-Philippe Vassal,
 Frédéric Druot,
 Christophe Hutin**

Ilyen volt: a homlokzat korábban már kapott színes hőszigetelést

Árnyékoló függöny és átszellőzés teszi élhetővé a télikerteket

fektetnek az erkölcsi avulás megakadályozására is. A társadalmi megítélés itt különösen fontos, aminek kapcsán akár gondolhatunk Le Corbusier fiaskójára Pessacben [3], de az utóbbi évtizedek zavargásainak is van építészeti leágazása.

Az itt ismertetett, és most díjazott megoldás tulajdonképpen nem új. Ugyanezek az építészek, (pontosabban Lacaton, Vassal és Druot) már 2011-ben végigvittek egy hasonló felújítást Párizsban. A helyi dzsumbuj (ott Alcatraznak becézték) neve Bois-le-Pretre toronyház, amely egy 1962-es (eredeti tervező Raymond Lopez), 16 emeletes, 100 lakásos magasház volt. A felújítás során 2 méter széles télikerttel, plusz 1 méter széles erkélyelőtétellel bővítették a lakásokat, belső felújítás és liftcsere is történt – méghozzá úgy, hogy a lakókat közben ki sem költöztették. [4]

A bordeaux-i projekt három házból áll (itt nincs fél-szinteltolás, mint a párizsi háznál, ennyiből egyszerűbb), és összesen 530 lakásos. Itt is elvégezték a kisebb belső felújításokat, a két liftet egy nagyra cserélték, és létesítettek két új lift is. Ami a télikertet illeti, lényeges különbség az előző projekthez képest, hogy előregyártott vasbetonból készült az előtétszerkezet, ami itt 3,80 m széles. Ez már valóban használható méretű télikert, és a lakók élnek is a lehetőséggel. Hogy Vassal fogalmaz: „Az emberek olyan dolgokat tesznek be a télikertekbe, amiket mi építészek nem vártunk volna. De elégedettnek kell lenni, hogy a lakók kihasználják a lehetőségeket. Mindig meglep a kreativitásuk.” [5]

Természetesen fontos a beavatkozás pszichológiája is, hiszen a lakók megtarthatták privát tereiket (territóriumukat), ezáltal tiszteletben volt tartva régi lakásuk, vele

régi életük, ami ráadásul fel is értékelődött. Fenntarthatósági szempontból is jobb ez a megoldás, mint a bontás és új építés, nyilván kevesebb a hulladék, végeredményben mégis felére csökken a hőveszteség. Érték az is, hogy miközben a mai lakásépítések alapvetően egyre csökkenő lakásméretekké operálnak, itt a családok élettere nőtt – ráadásul lakásonként csak mintegy 15 millió forintos költséggel, ami francia viszonyok között nagyon olcsónak számít. A műszaki megoldás ennek megfelelő: a vasbeton szerkezetre kerül az új tolóajtó a belső oldalon (a mi klímánkon ez eléggé hőhidas lenne, de Bordeaux-ban nincs hideg télen), a külső oldalon polikarbonát tolóajtók készültek, amelyek nem zárnak teljesen, így a télikertek szellőznek, a nyári nap ellen pedig elfüggönyözhetőek, és a kiugró erkélyek is árnyékolnak (és valószínűleg a homlokzati tűzterjedés ellen is szükségesek).

Azt gondolhatjuk, megvan a megfelelő megoldás, tehát Franciaország-szerte hasonló felújítások következnek, de nem. A tervezők azt mondják, azóta nem keresték meg őket hasonló megbízással. A kirakatprojekt megvolt, a díjakat besöpörték, a lakótelepek problémája köszöni, jól van.

Csanády Pál

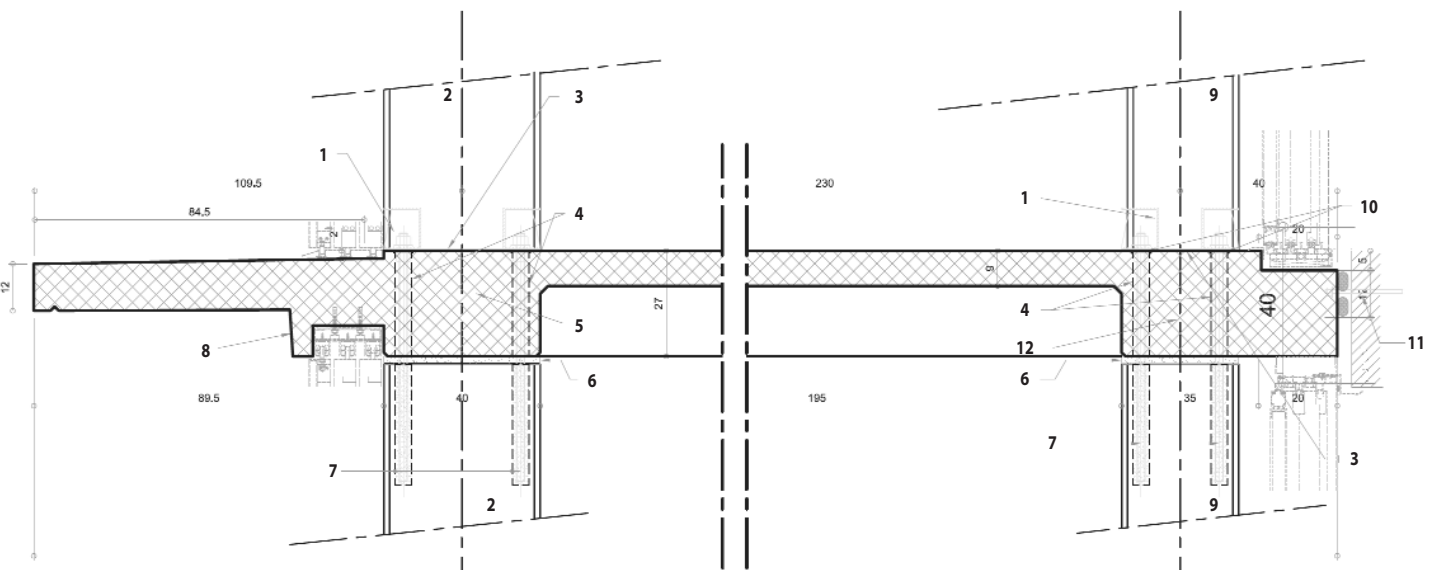
**A télikertek és lakóik:
ahány lakás, annyiféle...**

A tetőn néhány könnyűszerkezetes loftlakás készült

Irodalom / Referencias

- [1] Balla, Regina: „Life in the neighbourhood”, *Metszet*, Vol 10, No 3 (2019), pp 42–45.
- [2] V Horn, Valéria: „Iparosított technológiával épült lakóépületek lakóértékének javítása”, in Széll Mária: *Fenntartható energetika az épületszerkezetek tervezésében és oktatásában*, Terc 2012, pp 130–139.
- [3] Boesiger, Willy – Girsberger, Hans: *Le Corbusier 1910–65*, Birkhäuser, Basel 1999, p 26.
- [4] Bocquet, Denis: „More Space, More Light, More Green: A New Vision of Social Housing. A Dialogue with Anne Lacaton”, *Speech*, 2014, pp 238–253.
- [5] Slessor, Catherine: „Grand Parc, Bordeaux review – a rush of light, air and views”, *The Guardian*, 12 May 2019.

A télikertek részlete

1. HPKM 20 oszloppapucs
2. 30×40 cm előregyártott oszlop
3. Fémlemez

4. Födémkirekesztés rögzítéséhez és illesztéshez
5. 40×27 cm vasbeton gerenda
6. Habarcterítés
7. Hüvelyek a HPM 20 tölcsavarak fogadására
8. Borda a nyílászáró rögzítésére

9. 30×30 cm előregyártott oszlop
10. Beállítható anyacsavarok
11. Rögzítés a meglévő szerkezethez
12. 35×27 cm vasbeton gerenda

Építész: Anne Lacaton & Jean-Philippe Vassal, Frédéric Druot, Christophe Hutin (Christophe Hutin architecture, Frédéric Druot, Lacaton & Vassal)

Építető: Aquitanis, Bordeaux
Munkatársak: Julien Callot, Marion Cadran, Vincent Puyoo, Marion Pautrot

Statika: Secotrap Ingénierie International (vasbeton), CESMA (acél)

Gépszet: Secotrap Ingénierie International

Energetika: Cardonnel Ingénierie

Fotó: Philippe Ruault

Az előregyártott szerkezet gyorsan megépíthető volt, a lakók megelégedésére

A VÁROS LELKE

Új könyvtár Makón

Főbejárat homlokzat

Makó városának mai építészeti arculata vitathatatlanul összefonódik Makovecz Imre nevével. A dél-alföldi, huszonötzres lélekszámú város négy cikluson át megválasztott karizmatikus polgármester, Buzás Péter hitt abban, hogy Makónak kiugrási lehetőséget ad Makovecz építészete, amely ugyanazt nyújthatja majd, mint Gaudí Barcelonának. A nevével fémjelzett évtizedes következetes és stratégiailag összehangolt fejlesztésért a település 2010-ben Hild-díjjal tüntették ki. Makovecz és Buzás kapcsolata a kilencvenes évekre nyúlik vissza, amely példaértékű együttműködéssé alakult, meghaladva a politikai ellentétek mindent leegyszerűsítő világát. A nemzetközi elismerést is kiváltó Hagymaházát számtalan további megbízás követte, melyek közül a buszvégállomás és az újvárosi bölcsőde mellett a Hagymatikum fürdőkomplexum volumenét tekintve is a legjelentősebb. [1] A mester tanítványainak is lehetőséget adott a kibontakozásra, a városi gimnázium bővítése és az új sportcsarnok megtervezése, valamint a közhivatalok háza Szent-Vargáné Gerencsér Judit, a Kálvin téri iskola és a tanuszoda Csernyus Lőrinc munkája, az élményfürdő tervezésében pedig utóbbiak mellett Turi Attila is részt vett. Ezek az épületek egyedi karaktert adtak a városnak, így

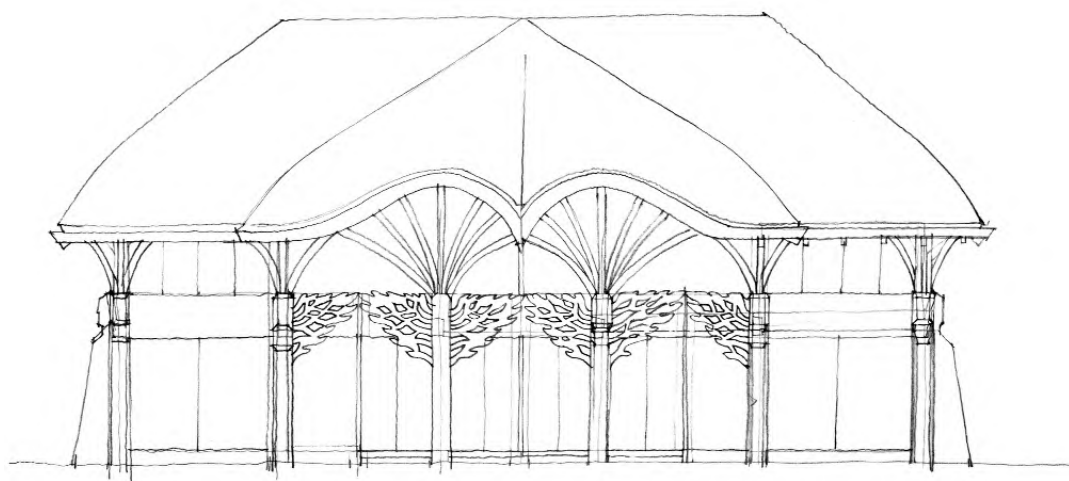
ma már a városvezetés tudatosan építi kommunikációját a „Makovecz Makója” mottóra, tematikus túrát ajánlva az idelátogatóknak.

A hetvenes évek elején átadott makói József Attila Városi Könyvtár bővítésének, valamint a felnőtt- és a gyerekkönyvtár egy épületbe való elhelyezésének gondolata már 1997-ben felmerült, akkor ezt a feladatot a mester tanítványára, Ekler Dezsőre bízta. Forráshiány miatt a terv végül nem valósult meg. Közel egy évtized elteltével az építés gondolata ismét előtérbe került, ekkor azonban már Makovecz Imre személyéhez ragaszkodva adott megbízást a város a bővítés és a köztér terveinek elkészítésére. A vázlatterveket azonban anyagi lehetőségek híján ekkor sem követte megvalósulás. Két évvel Makovecz Imre halála után, 2013-ban az új polgármester, Farkas Éva Erzsébet a vázlattervek ismeretében az engedélyezési és kiviteli tervek megrendelése és a könyvtár megépítése mellett döntött, ami egybeesett az életmű gondozásával kapcsolatos kormányhatározat életbelépésével. A mester születésének 80. évfordulóján a magyar kormány – kifejezve, hogy az életmű megóvására érdemes kulturális és nemzeti értéket képvisel – bővebben rendelkezett az életmű és a hagyatéék gondozásáról, s

Bejárat homlokzat vázlatterve,
Makovecz Imre

Építész:
Makovecz
Imre, Szent-
Vargáné
Gerencsér
Judit

Oldalhomlokzat

Makó
könyvtár alad.
bejárat homlok.

annak a jövő nemzedékkel való megismertetéséről. Konkrét feladatokat jelölt ki, tizenkilenc beruházás megvalósulását támogatva. Ezek közül a makói könyvtár volt az első fontos állomás, melynek alapkövét 2017. február 17-én tették le. A város által régen várt és támogatott beruházást a sajtóban elhangzó félinformációkra épülő polémia kísérte. Mindenekelőtt tisztázni szükséges, hogy a Makó számára e projektre folyósított 2,6 milliárd forintos támogatásból mindössze 1,2 milliárd forint volt maga az épület, a többi a közműkiváltások és a környező utcák rehabilitációjának költségét fedezte. A komplex fejlesztés jegyében, a könyvtár közvetlen környezetének rendezése mellett ugyanis megújul Sáros László Ybl-díjas építész tervei alapján a főtérhez kapcsolódó és a város új főutcájaként említett Deák Ferenc utca is. A város támogatást kapott továbbá a Hagymaház rekonstrukciójára, a gyógyfürdő bővítésére és az egykori mozi átépítésére is.

Bár a sajtó Makovecz-épületként szól az új könyvtár-ról is, a mester halála után egy-egy skicc, vázlattev alapján megtervezett épület felépítése építészetelméleti kérdéseket vet fel. A makói könyvtár első vázlatát Makovecz Imre készítette. Az épületet azonban több évtizeden keresztül közvetlen munkatársa, az önálló alkotótevékenységet is folytató Szent-Vargáné Gerencsér Judit Ybl-díjas építész tervezte, a belsőépítészet a mester állandó alkotótársa, a Munkácsy-díjas Mezei Gábor munkája.

Makovecz Imre vázlatterve a meglévő, földszintes, lapos tetős könyvtárépület bővítésére készült, az eredeti alaprajzi kontúrok és átrium megtartása mellett, egy további szint és magas tető ráépítésével. Az időközben eltelt egy évtized alatt azonban súlyos épület-szerkezettani és statikai problémák jelentkeztek, így a bontás elkerülhetetlenné vált. Mindemellett figyelemmel kellett lenni a könyvtárlátogatási szokások gyors és alapvető meg-

változására, ezért a tervezési program pontosításra, illetve kiegészítésre szorult. Gerencsér Judit a fentiek figyelembevételével az eredeti vázlatot és az elrendezést követve, annak alaprajzi raszterét megtartva növelte az épületet a hátsó traktus irányába. Felmerül azonban a

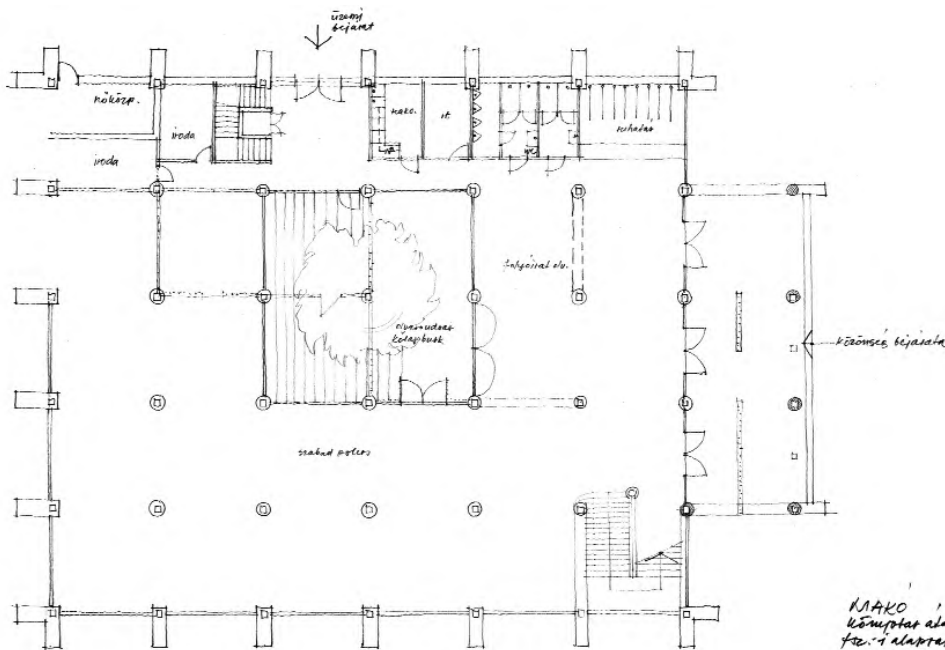
Oldalhomlokzat

kérdés: ha egy vázlat átalakul az új igények mentén, Makovecz-épület marad-e még? Ennek megválaszolásához ismerni kell Makovecz műhelyének működését, melyet maga a mester alakított ki. Számos esetben csak néhány vázlatot rajzolt, de azokat minden esetben állandó munkatársai vagy tanítványai dolgozták fel. (Példaként álljon itt egyik legismertebb alkotása, a sevillai pavilon, melynek kimunkálása tanítványai, Csernyus Lőrinc, Siklósi József és Turi Attila feladata volt. [2]) Gerencsér Judit kezdetben a Vátiban, majd több évtizeden keresztül a Makonában dolgozott Makovecz Imre mellett, jelenleg is a Makovecz Benjamin által vezetett iroda tagja. Számos munkában szerkesztőként és több jelentős alkotásban munkatársként – Makó esetében például az újjvárosi bölcsőde vagy a Hagymatikum tervezésében – vett részt.

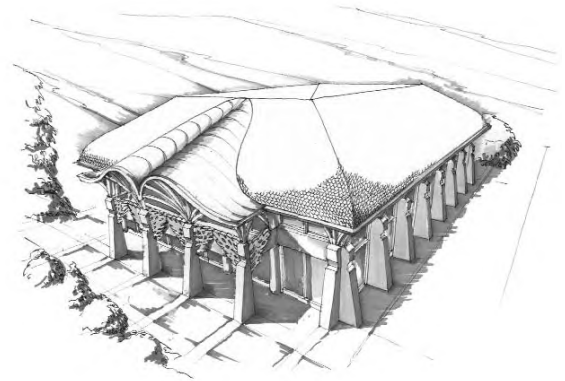
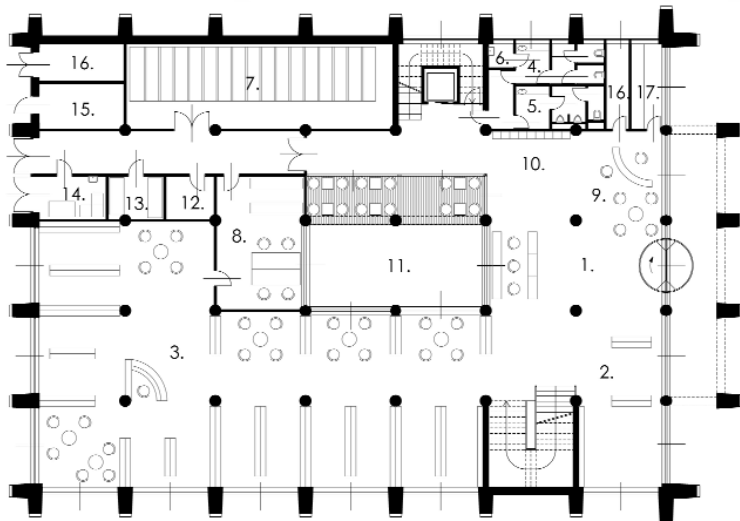
Főhomlokzati részlet

A mester által átadott vázlatokban mindig megragadható volt a teljes épületet átható, minden részletre kiterjeszhető alapgondolat. Munkatársaival, tanítványaival, vándoriskolai növendékeivel folyamatosan konzultált. A tervezéshez szellemi alapot biztosított, miközben szükség esetén beleszólt a szerkesztés és a tervezés során annak minden mozzanatába, akár a kivitelezési fázisban is, sokszor újszerű megoldásokat adva. A könyvtár esetében a vázlattevé egyes elemeinek kibontására azonban már csak Makovecz Imre halála után kerülhetett sor. Erőtt adó támogatása és minden részletre kiterjedő figyelem nélkül, de a vázlatainak szellemiségét figyelembe véve készült el a könyvtár közvetlen munkatársa tervei alapján, aki több évtizedes tapasztalata okán jól ismeri a Makovecz-épületek logikáját, és a mesterre jellemző megjelenését. Ezeket azonban immár önállóan, legjobb tudása és építészeti hitvallása alapján dolgozta fel a külső körülmények hatására változó programhoz igazítva. Felmerülhet a kérdés, hogy ha a meglévő épület végül bontásra ítéltetett, miért kellett mégis ragaszkodni az átalakításra épülő vázlatokhoz. A válasz egyrészt a Makovecz építészetre épülő városi koncepcióban, másrészt pedig az életmű részeként megszületett eredeti vázlat kompromisszummentes, az új helyzetre is jól igazítható voltában rejlik.

MAKÓ
könyvtár alatti
fő-1. alapterv
M=1:100
2012.09.20

Az épület leghangsúlyosabb eleme a főbejárat, melynek ívében a sárospataki művelődési ház antropomorf motívuma köszön vissza. Az épületnek arca, szemei, szemöldöke és szája van, hullámzó üstöke alatt nyílik meg a tudás szentélye, mely egyben a város egyik legfontosabb közösségi fóruma. E főhomlokzati motívum kinyíló könyvplaként való giccses értelmezése nem állja meg a helyét a makovecki életmű ismeretében. A homlokzaton pillérek sora dominál, a stilizált emberfejek a szatmárcsekei kopjafákat juttathatják eszünkbe, mely motívum a makói fürdőn és az újvárosi bölcsőde jellegzetes kapuoszlopain is visszaköszön. Az egyedi homlokzati szárnyak – mely motívum a Királyhágó téri társasház 2004-es tervein jelent meg elsőként – a makói buszpályaudvaréval és a csengeri rendelőintézet tornyáéval rokoníthatók. A fehér vasbeton oszlopokon nyugvó látszó faszervezet a homlokzat és az emeleti terek meghatározó, egyedi atmoszférát adó elemei. Az emeleti szint

belső térében is megjelenő palafedésű tetők, a ház a házban jelleg a makovecki térformálás sajátja.

A kilencvenezer kötet elhelyezésére alkalmas épület földszintjén a kávézót és recepciót is magában foglaló tágas – ruhatárral, mosdókkal ellátott – fogadóteréhez szabadpolcos felnőtt könyvtár és folyóirat-olvasó kapcsolódik. A helyiségek egy olvasótertként szolgáló, növényekkel beültetett átrium köré szerveződnek. Az emeleti terek látványát a látszó tetőszerkezet határozza meg, itt helyezkedik el a galériás gyerekkönyvtár, a kutatószoba, a számítógépes oktatóterem, valamint a kiállító- és előadóter. Ez utóbbihoz a főbejárat felett külső fedett terasz tartozik. Az eredeti vázlattervhez képest megnövelt átrium terébe nyílik be a gyerekkönyvtár kellemes tetőterasa. A közönségforgalmi terekhez háromszintes kiszolgáló- és üzemi részek, valamint raktár kapcsolódik.

Az emberi léptékű, ugyanakkor az emeleten rendkívül impozáns helyiségek természetes fényben úsznak, szabá-

Irodalom / References

- [1] Csanády, Pál: „Termálorganikum – A makói gyógy- és termálfürdő”, *Metszet* Vol 3, No 3 (2012/3), pp 16–23.
[2] Gerle, János: *Makovecz Imre, Tervek, épületek, írások 1959–2001*, Serdián Kft, 2002, pp 196–202.

Földszinti alaprajz, vázlatterv, Makovecz Imre

Földszinti alaprajz

1. Előtér
2. Folyóirat-olvasó
3. Felnőtt szabadpolcos könyvtár
4. Női mosdó
5. Férfi mosdó
6. Takarítószer-tároló
7. Tömör könyvtár
8. Feldolgozó iroda
9. Kávézó
10. Csomagmegőrző
11. Átrium
12. Raktár
13. Elektromos helyiség
14. Hulladéktároló
15. Távhő központ
16. Trafóház
17. Raktár
18. Raktár, mosogató

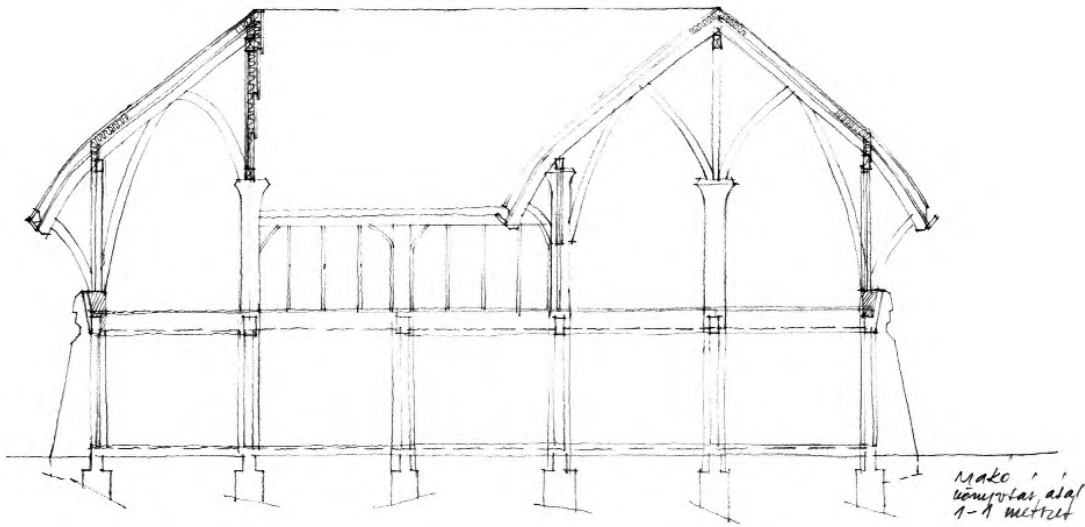
lyozható árnyékolással. A mesterséges fényforrást modern vonalvezetésű, elegáns világítótestek adják. Természetes, egyszerűségében nemes anyaghasználat jellemzi az épületet, melyben a fehér falak és a pácolt faszervezetek és belső bútorok dominálnak. Terei lehetőséget teremtenek az egyéni mellett a csoportos és speciális tanulmányok folytatásához is, mindeközben megtaláljuk a kicsi sarkokat a pihenéshez, a kellemes átrium ideális az elvonuláshoz vagy csöndes beszélgetéshez. A gyerekkönyvtár galériájára faszervezetű csigalépcső vezet fel. Valamennyi részlet a kivitelezővel való remek együttműködésről, a minőséget előtérbe helyező közös munkáról árulkodik.

Milyennek kell lennie az ideális könyvtárnak? Vonzónak és professzionálisnak a használó felől, ugyanakkor kényelmesnek az ott dolgozók számára. A tervezés folyamán sokféle szempontot és számos feltételt kellett összehangolnia az építésznek, hogy az épület fűtés-, világítás- és légtechnikailag, valamint árnyékolásában is egységes, ugyanakkor gazdaságos legyen. Azt se feledjük azonban, hogy könyvtárat építeni ma, amikor sokszor éppen ezen intézmények megszűnésével fenyegetnek, egészen mást jelent, mint korábban. A ma könyvtára, mint fizikai tér, egyfajta közvetítő funkciót ölt, a házon belüli és a könyvtáron kívüli források mind teljesebb rendelkezésre bocsátása végett. Visszaszorulóban van-

Gyerekkönyvtár, galéria

Metszet, vázlattevé, Makovecz Imre

nak a magányos tudományos munkához egyedül méltó csend övezetei, s megjelennek az oldottabb jellegű tevékenységek térségei. Ilyen új terek a kávézó, a konferencia- és előadóterem, a számítógépes övezetek, laborok. Az új könyvtárépítészeti paradigma úgy foglalható össze, hogy ma már nem kizárólag – főként otthon olvasandó – könyvek és folyóiratok ezreinek, hanem inkább az embereknek kíván tereket biztosítani a könyvtár, változatos szükségleteik kielégítésére. Mindez túlmutat a papírra nyomtatott betűk világán. E folyamatban azonban az épületnek állandóságot kell sugározni, és felértékelődik kultúráközvetítő szerepe. Az ókori gondolkodó, Cicero szerint a könyvtár a ház lelke. Azaz hű lenyomata tulajdonosa szellemi világának, a műveltségét és személyiségét befolyásoló hatásoknak. Nincs ez másképpen egy település által fenntartott könyvtár esetében sem. Ennél-

fogva mondhatnánk azt is, hogy a könyvtár a város lelke. Az épület könyvállománya mellett építészeti megjelenése, látogatottsága, valamint az a tény, hogy mennyire érzik a városlakók magukénak az intézményt, sokat elárul egy adott közösség életéről és értékrendjéről. Nem csupán dokumentumbázis, hanem kultúra- és értékközvetítő intézmény, Makón például évi negyvenezer látogatót vonzó közösségi hely. E küldetésnek ad méltó keretet az új makói könyvtár, mely immár tizenharmadik eleme a város Makoveczhez köthető épületsorának. Nem utolsósorban pedig magával hozta a belváros rehabilitációját is, mely sok-sok évtizedre meghatározza majd Makó jellegét és jövőbeni lehetőségeit.

Dénes Eszter

Építész: † Makovecz Imre DLA (Makona Kft., Makovecz Benjamin ügyv. igazgató)

Építető: Makó Polgármesteri Hivatala (Polgármester: Farkas Éva Erzsébet)

Építész vezető tervező: Szent-Vargáné Gerencsér Judit (Makona Kft.)

Építész tervezők: Cziráki-Mike Diána, Füzes András

Városi környezet rehabilitáció: Sáros László DLA

Belsőépítész tervező: Mezei Gábor

Statikus vezető tervező: Pongor László (Pond Kft.)

Épületgépészeti tervezők: Szalóky László, Kiss Norbert (Kristályklíma Plusz Kft.)

Elektromos tervező: Sándor Dávid (SDesign Electric Kft.)

Kertépítész tervező: Szloszjár György (Garten Studio)

Lift: Makovsky Zsolt (Makovsky és tsai Kft.)

Tűzvédelmi szakmérnök: Horváth Lajos

Rehabilitációs környezettervező szakmérnök: Ruttkay-Miklián Ágota (ESP 63-67 Építésziroda Bt.)

Költségvetés: Töviskés Csilla (Kantavári Geo-Log Kft.)

Vízgépészet: Zöllei András (Ganz Hydro Kft.)

Külső elektromos tervezés: Somogyi János (Hírvill Kft.)

Úttervezés, külső közműtervezés: Moldován Attila (Kövimet Kft.)

Fotó: Zsitva Tibor

Átriumudvar, a háttérben Tóth Valéria Kavicson ülő lány mészki szobra

A LEVENDULA SZIKÁRSÁGA

Civilek Háza, Tihany

**A tihanyi levendula dísz-, fűszer-
és gyógynövény**

„A válság megtisztít” – 2012-ben a *Metszet* hasábjain Koller József tihanyi Levendula Házáról [1] írtam, és most hét évvel később az újonnan elkészült szomszédos épület előtt állhatok. A Civilek Háza szintén kapcsolódik a tihanyi levendulához, a földszinten lepárló manufaktúra működik. A két épület nemcsak funkciójában és elhelyezésében áll közel egymáshoz, de szerkesztésük, a szűkös keretek közt is lényegre törő egyszerűségük révén is rokonságot mutatnak. Ez az egyszerűség az, ami a tudatos formai párhuzamkeresésen túl a népi építészet szűkszerűségéből fakadó formakincsével is kapcsolatot teremtet.

Kis magyar Provence – a levendula révén egyre gyakrabban illetik ezzel a névvel a Balaton-felvidéket a turizmuspropagandában, miközben a táj a maga sajátos értékeivel önálló joggal is versenyre kelhet a távoli vágyakkal. A Pannon-táj gyűjtőpontjában fekvő Tihany identitása rendkívül összetett.

A település Füreddel szimbiózisban a szezonon túl is pulzáló kulturális és szakrális központ, amely egész évben várja a látogatókat, vendégeket. Nyaranta az egynapos vendégforgalom révén turisták árasztják el a központot, élvezve az üzletek és vendéglátóhelyek túlbuzgó kínálatát, miközben mindez a minőségi turizmus kialakulásának esélyeit fojtogatja. A pulzáló vendégforgalomnak hátat fordítva, az állandó nyaralók a hegyoldalban építették fel villáikat. Az eltérő ihletettségű nya-

ralóházak nemcsak a városias életformát, de a civil önszerveződést is reprezentálják, a fürdőtelep a Limnológiai Intézet mellett már a század első felében kialakult. A turizmus és a testi-lelki rekreáció árnyékában szinte észre sem veheti az egynapos turista, hogy Tihany egyre inkább kivirágzó település, ahol az állandó lakosság számára is szükség van a szolgáltatások minőségi biztosítására. Az új Civilek Háza egyszerre ad teret a község lakosait kiszolgáló funkcióknak, miközben a levendulafeldolgozás révén a vendégforgalom felé is nyit az épület.

A Belső-tó partján már-már kortárs építészeti skanzent alkotva sorakoznak a közismert építészeti alkotások, és csak mint egy foglalat jelenik meg az amúgy valóban védett örökséggel bíró települési környezet. Az épületek formai stratégiakeresésükben is összekapcsolódnak, mindannyian a modern funkciók népi építészeti környezetbe illesztésével kísérleteznek. [2] Az ófalu központjában már a hatvanas években történtek beavatkozások. Az 1958-as első Balaton-környéki Regionális Tervvázlat-hoz kapcsolódóan az Építőművészet lapszáma az utolsó oldalán az apró tihanyi orvosházat is bemutatta. [3] Az épület egyszerű archetipikus tömege, helyi kőből készült falazata előrevetítette a modern építészet adaptív eszköztárát Tihanyban, de a funkció is jelzésértékű. Miközben az ötvenes évek végén a Balatoni Intéző Bizottság elsősorban a turisztikai létesítményekkel foglalkozott, Tihany esetében szükségesnek látta az állandó lakosság

és a vendégforgalom igényeinek összehangolt megvalósulását, amit nemcsak a közös funkció, de a népi építészeti emlékek ölelésében, kiemelt turisztikai helyzetben nagy odafigyeléssel kialakított formaképzés is mutat. Callmeyer Ferenc és Tóth Kálmán tervei szerint építették át az egykori magtárat mozivá, és szintén az építész páros révén épült ki az apátsági Rege cukrászda az út másik oldalán. [4] Ezek az épületek a hatvanas évek modern építészeti törekvéseit árnyalva a népi építészeti elemeket és helyzeteket egyfajta mimikriként használták fel, észrevétlenül csempészve a turisztikai funkciókat az érzékeny települési környezetbe.

Tihany közelmúltbeli fejlesztése összehangolt önkormányzati koncepció mentén valósult meg. A Legenda projekt révén megújult az alsó kikötő, teljes rehabilitáción esett át a hajóállomás kapujában álló, három ponton támaszkodó vasbeton héjszerkezetű egykori postaépület. Bierbauer Virgil premodern Sport Szállója és Gulyás Zoltán csemegeüzlete még megújításra vár. A projekt kere-

tében komplex köztérrehabilitáció valósult meg, elkészültek a turisztikai fogadóépületek, amit az apátsági fejlesztések tovább gazdagítanak. [5] A Civilek Háza egyik oldalán a természetvédelmi terület látogatóközpontjaként működő Levendula Ház áll, átellenes oldalán pedig a Bujtor István nevét felvevő szabadtéri színpad, melynek fejlesztését az önkormányzat a jövőben is tervezi, a falugondnokságot pedig kiköltözteti erről az ingatlanról, így itt egy színvonalas rendezvényhelyszín alakulhat ki. Továbbhaladva az úton elérjük a Képzőművészeti Egyetem nemrégiben leégett, majd újjáépített művésztelepét, amelyet még Ferencz István tervezett a kilencvenes évek második felében. [6] Az egymás mellett sorakozó archetipikus formálású épületek mind Tihany vernakuláris örökségével keresik a párbeszédet.

A Civilek Házát egy meglévő épület átalakításával hozták léte részben önkormányzati, részben magánérős beruházásként. A szolgáltatások közül a tetőtéri irodákat és a könyvtárat az önkormányzat üzemelteti, a földszin-

Építész:
Vér Péter

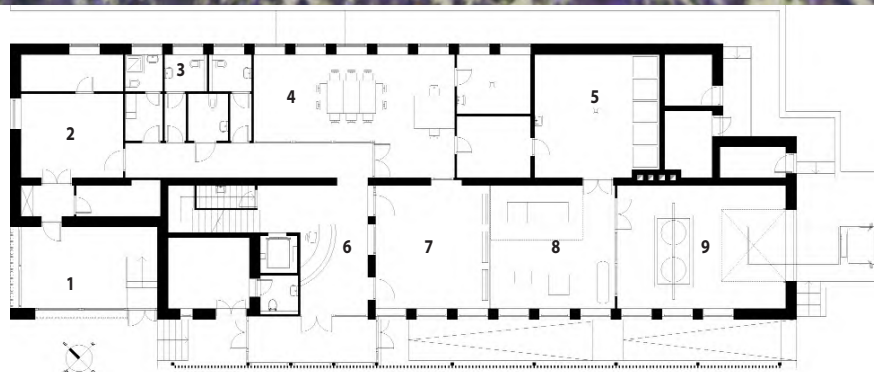

Az emeleti könyvtár termódosítás során visszacsempészett nagy üvegfelülete

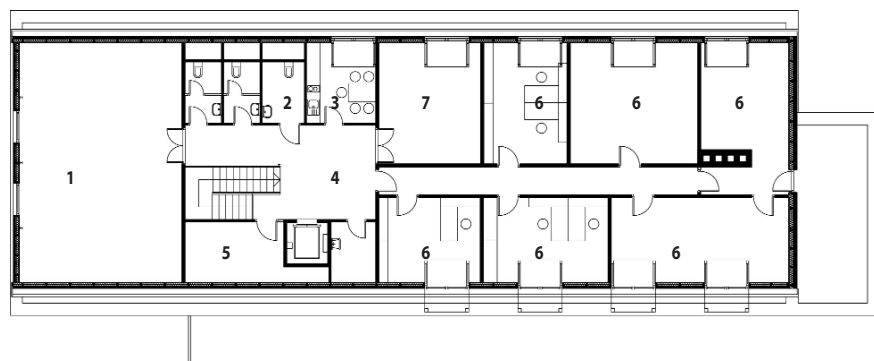
Az üzemi bejárat felőli homlokzat

A visszahúzott vágás ereszmegoldás és a filterszerű hosszanti tornác egyszerű alapformákra bontja a korábban zavaros tömegelrendezésű épületet

Földszinti alaprajz a levendulepárló üzemmel

Emeleti alaprajz, a tetőtérben könyvtárral és irodákkal

Földszinti alaprajz

- 1 Előtér
- 2 Műhely – iroda
- 3 Vizesblokk
- 4 Közösségi műhely
- 5 Technológiai raktár
- 6 Recepció
- 7 Közönségtér
- 8 Technológiai tér
- 9 Üsthelyiség

Emeleti alaprajz

- 1 Könyvtár
- 2 Vizesblokk
- 3 Teakonyha
- 4 Előtér
- 5 Könyvtári raktár
- 6 Iroda
- 7 Foglalkoztató terem

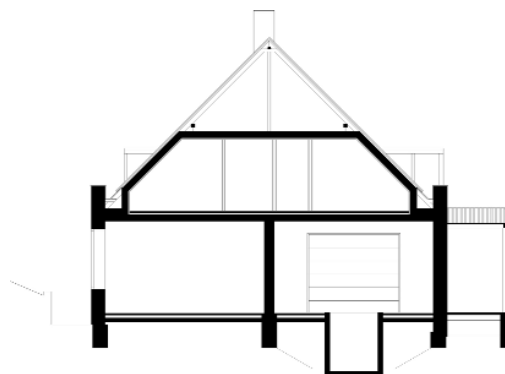
hették meg. Az építészek először 2001–2002-ben készítették engedélyezési tervet a meglévő épület rehabilitálására, melynek témája a „Tó motel és szabadidőpark” kialakítása volt. Ebben az időben a koncepció a meglévő épület mellett egy bowlingpályát rejtő új épületet is magában foglalt. Következő lépésben 2005-ben születtek tervek, ekkor már az új épület elmaradt. A földszinten sportfunkciókat, az emeletre szállásférőhelyeket terveztek. 2014-ben újabb terveket készítettek, a földszinten rendezvények megtartására alkalmas multifunkcionális terekkel, a tetőtérben továbbra is szállásfunkcióval, immár belső közlekedővel a szintek között.

A ház eredeti állapota feszes keretet szabott az áttervezésnek

ten levendulepárló üzem működik közönségforgalmi bemutatótérrel. A levendulaolaj és víz felhasználásával egy kézműves manufaktúra jött létre, ahol krémek, szappanok készülnek. A projekt része annak a helyi törekvésnek, hogy a tihanyi levendula eredetvédett termék legyen. Jelenlegi forgalmazása rendezetlen, nincs meg szabva, mit szabad tihanyi levendulának nevezni, amit a kereskedők ki is használnak.

A tervezéstörténet közel két évtizedet ölel át, Vér Péterék irodájának archívumában különböző programokra kidolgozott verziók sorakoznak. Az épület eredeti rendeltetése pékség volt, melynek emeletén szállásférőhelyek sorakoztak. A két szintet külön bejáraton közelít-

Keresztmetszet

Levendulalepárló üzem és bemutatótér

Irodalom / References

- [1] Wettstein, Domonkos: „A válság megtisztít: Koller József tihanyi Levendula Házának tanulságai”, *Metszet*, Vol 3, No 3 (2012/3), pp 54–55.
- [2] Wettstein, Domonkos: *Regionális stratégiaalkotás a Balaton-part rekreációs célú építészetében (1929–1979)*, BME Építészmérnöki Kar, 2018.
- [3] Farkas, Tibor: „Beszámoló a Balaton-fejlesztés hat éves munkájáról.” *Magyar Építőművészet*, Vol 12, No 5 (1963), pp 1–57.
- [4] Mádl, Janka: „Új funkciók a turizmus jegyében – Mesél a Rege és a mozi”, *Építészfórum* [online], 2017-09-08, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/uj-funkciok-a-turizmus-jegyeben-mesel-a-rege-es-a-mozi>> [utolsó belépés: 2019-06-24].
- [5] Wettstein, Domonkos: „Stratégia és referencia: Porta Pacis Apátságai Látogatóközpont Tihanyban”, *Metszet*, Vol 3, No 6 (2012/6), pp 42–45.
- [6] Ferenc, István: *Vallomások – Architectura*, Kijárat Kiadó, Budapest 2007.

Végül 2015-ben tervezték meg a most megvalósult Cívilek Házát, a tetőtérben már az önkormányzat irodáival és könyvtárral. Vér Péter elmondása alapján az eredeti tömeg egy széles nyeregterős épület volt, két végén – a kisebb szélességből adódó – két alacsonyabb nyeregterővel. Ezt a tömeget úgy vonták egy tető alá, hogy az egyik kisebb nyeregterőt elhagyták, itt egy tetőterasz alakult ki, a másik, könyvtár felőli oromfalnál pedig hozzáépítettek az épülethez, így azt a részt kiszélesítve bevonták a tető alá. Ezzel egységes tömeg jött létre, tetőugrások nélkül. Az eredeti épület utcai – a tervező jellemzése szerint „rettenetes” – bejárati lépcsőjét elbontották. A tetőt a csüngőeressel az építész „aránytalanak” érezte, ezért egy visszahúzott vágás megoldás született. A bejárati lépcső és rámpa fölé áttört faszerkezettel védőtetőt épült. A hatóságokkal ugyanakkor nehezebb volt egészségre jutni. A könyvtár üvegezett oromfalát a környezetvédelmi hatóság „tájképvédelmi okokból” megvétozta, ide csak két kisméretű ablakot engedtek elhelyez-

ni, de a tervező más javaslatot fogalmazott meg: „Ezzel én nagyon nem értettem egyet. Az eredeti és végül elkészült nagy üvegfelületet egy termódosítás során csempezttem vissza a tervbe, ekkor ez átcsúszott a szűrőn.”

Az épület a népi építészet egyszerűségét és a jelen szükségyszerűségét magától értetődően egyesíti: „Építészként a meglévő épület korlátait próbáltam inspirációként felfogni, és azokra a dolgokra fókuszálni, amelyek jobbá tehetik ezt az épületet, elfogadható költséggel.” Ez az a szemlélet, amely a hazai építészetben mindig is hajtóerő volt, amely a kereteket és adottságokat nem kifogásként, hanem ösztönzőként fogja fel, és képes a körülmények szorításából előnyre építkezni. Ezzel a mentalitással emelkedik ez a visszafogott épület a korábban bemutatott tihanyi középületek sorába. Ahogy a szárazságot évről évre eltűrve örökzöld félcserjeként virágzik a tihanyi levendula: dísz-, fűszer- és gyógynövény egyben.

Wettstein Domonkos

A tornác kialakítása az átépített ház karakterformáló eleme

Építész: Vér Péter vezető tervező (Promoexpert Kft.)

Építész munkatárs: Horváth Kinga Zsófia

Statika: Rezgő Erik (Rezgő Mérnökiroda Kft.)

Épületgépészet: Bócz Ferenc

Villamosság: Tuza Péter, Markovics Balázs

Tűzvédelem: Rózsa Sándor

Fotó: Kazinczy Gyöngyvér

Érkezés a Marczibányi tér felől
(Fotó: Darabos György)

MAGÁN-MŰEMLÉKVÉDELEM

Haris Park a Marczibányi téren

Építész:
Kovács
Márton,
Göcsei
Sándor

Egykor a város széle volt, ma Budapest II. kerületének a belvárosához közelebbi sarkában található a Budai Polgári Lövész Társaság hajdani székháza és lőtere. A területet a várostól kissé távolabbi elhelyezkedés és az ennek ellenére könnyű megközelíthetőség okán jelölték ki a korabeli polgári elit népszerű szabadidős tevékenysége, a sportlövészet és a hozzá kapcsolódó társasági élet helyszínéül a korábbi, belvárosához közelebbi helyszín kiváltására. Az egykori Országútról (ma Margit körút) induló Kis és Nagy Rókus utcák a Marczipán-rétbe* (ma

Marczibányi tér) torkolltak, a mögötte húzódó domboldal megfelelő védelmet nyújtott a lövészet számára.

A székház 1884-ben épült Hofhauser Antal építész tervei alapján, neoreneszánsz stílusban, az irodák, öltözők mellett bálterem, étterem és kaszinó is helyet kapott benne. Az 1930-as évektől Kastély étterem és kávéház néven szórakozóhelyként működött, 1932-ben az udvari oldalon emeleti szintet alakítottak ki Ray Rezső építész tervei szerint. 1956-ban megsérült a főépület tetőszaka, és a helyreállításkor nem követték az eredeti tető-

Főhomlokzat a Marczibányi tér felől

Nagy gondot fordítottak az épület körüli parkra, amelyben számos, százévesnél is idősebb fa áll (Fotó: Haris Park)

formát, egyszerű, kontyolt tetőt építettek a helyére. Az új tulajdonos, a sport- és szabadidős tevékenységeket szervező országos félkatonai szervezet, a Magyar Honvédelmi Szövetség jelentős bővítést hajtott végre a telek hátsó traktusában, ahol lócsarnok, több melléképület, garázsos és golyófogó betonpalánkok, beton támfalak épültek. [2]

Vargabetűk után 1998-ban Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzata kapta meg az avult, több évtizednyi felújítást nélkülöző épületegyüttest, majd az ezredforduló környékén az ingatlan eladása mellett döntöttek. Ötletpályázat keretében keresték azt a vevőt, akinek megvalósítható elképzelése és elégséges anyagi forrása van az épület hasznosítására – így került képbe a rendezvényszervezéssel és gasztronómiával foglalkozó Haris család, amely 2005-ben elnyerte az ingatlan megvásárlásának és hasznosításának jogát. A végül megvalósultnál nagyobb szabású, az épület mögötti domboldal beépítését is magában foglaló terv hamarosan el is készült, az 1932 utáni hozzáépítéseket elbontották, azonban részben a gazdasági válság, részben egy környékbeli civilszervezet általi akadályoztatás miatt további közel egy évtizedet kellett várni a megvalósulásra.

Az épület városrészben belüli elhelyezkedése különleges: a két, kissé összetartó utca által határolt területeken létrehozott szabadidős terek, – a Margit körüttől kifelé haladva – a bevásárlóközpontok, a Millenáris Park, majd pedig a Marczibányi téri sportlétesítmény és a művelődési ház lezáró eleme mögött homogén lakóövezet húzó-

Az épület kerti teraszát a modern pergolarendszer teszi komfortossá

(Fotó: Bata Tamás)

A rekonstruált egykori bálterem

Az étterem egyik helyisége a helyreállított keleti pavilonban

(Fotó: Darabos György) (belső kép)

Irodalom / References

[1] Habsburg Birodalom – Kataszteri térképek (XIX. század), MapiRE térképadatbázis, hozzáférhető:

<<https://mapire.eu/hu/map/cadastral/>> [utolsó belépés: 2019-06-19].

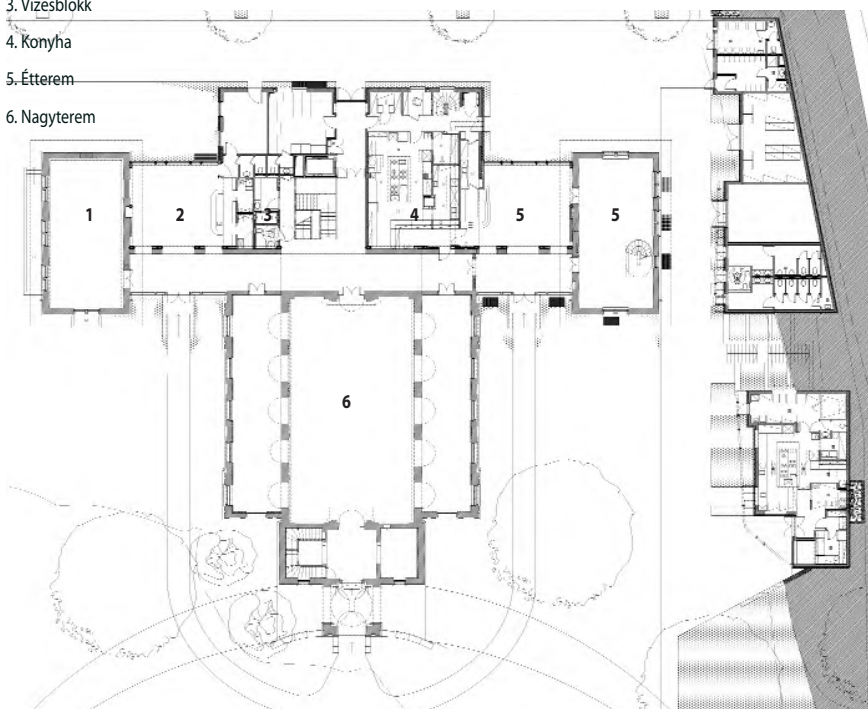
[2] Kovács, Márton, Egyperegy Építész Műterem Kft.: Telepítési tanulmányterv, 2013 július.

[3] Haris Park [honlap], hozzáférhető: <<https://harispark.hu/>> [utolsó belépés: 2019-06-19].

* A mai Marczibányi tér területét Marczibányi István vásárolta meg 1803 körül, és kezdte beépíteni szabadidős funkciókkal. Félrehallás útján lett a terület neve eleinte Marczipán-rét, ami a korabeli térképeken is helytelenül szerepelt. [1]

Földszinti alaprajz

1. Kápolna
2. Télikert
3. Vizesblokk
4. Konyha
5. Étterem
6. Nagyterem

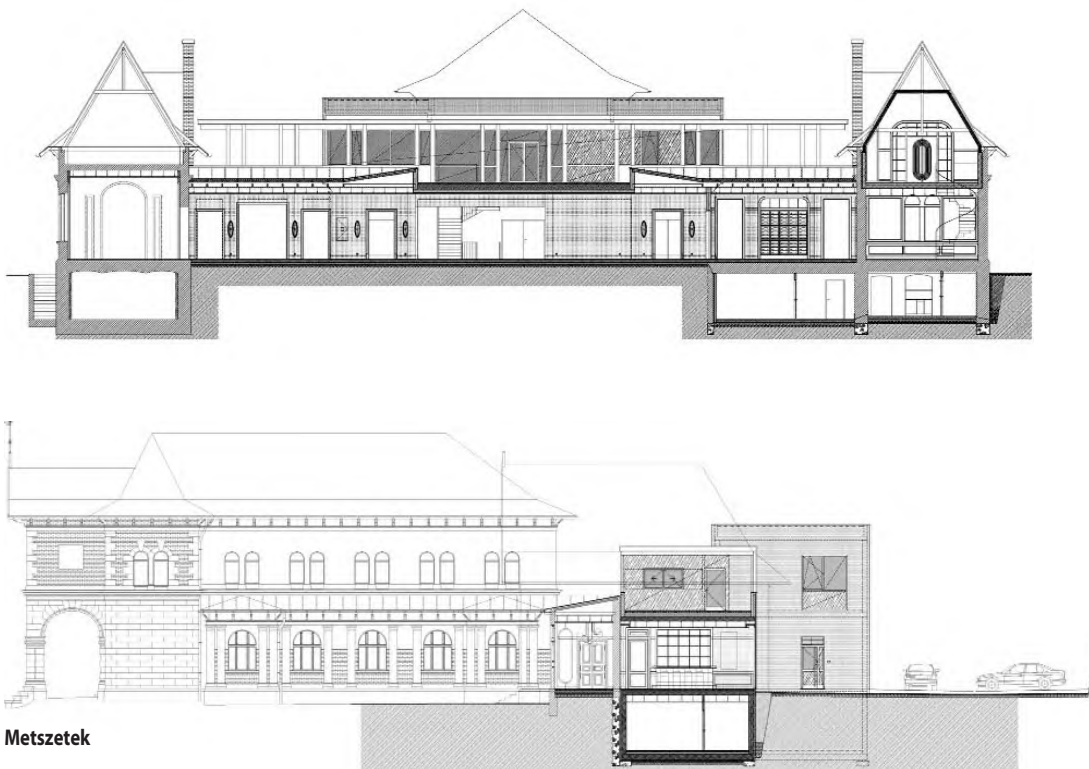
dik, a II. kerület domborzatilag tagolt, de funkcionálisan egységes családi házas utcái.

A 2007-es tervhez képest végül a műemlék épület jóval kisebb mértékű bővítése történt meg 2016–2018 között. Letettek a telek északi részébe tervezett apartmanház és wellnessépület megvalósításáról. A telket megosztották, az épület mögötti részből hét, villaépítésre alkalmas telket alakítottak ki. A csökkentett tervezési programot magas színvonalon valósították meg, a műemlék épület helyreállítása a több évtizedes viszontagságok ellenére példás. A felújítás és bővítés legfőbb erénye az átgondolt tervezés és az odafigyeléssel végzett kivitelezés, hiszen rengeteg kisebb javítást, pótlást kellett végezni, szinte nincs is két egyforma csomópont. A szakkivitelezők munkája is okot ad az elégedettségre. Méltán nevezhetjük őket mesternek, elnézve az épület karakterét meghatározó, helyenként javított, helyenként újralfalazott látszó téglafelületeket és vakolatkváderézést, a nyílászárókat, a telket körülvevő, részben felújított, részben újragyártott kovácsoltvas kerítést, a homlokzati díszítőasztalos vagy a belső gipszmunkákat. A kivitelezést több

ütemre bontották: először készült el a tető és a külső homlokzatok helyreállítása, majd a park rendezése – így a környéken élők hamar megérezhették, hogy valami jó dolog készülődik. Mindezek után épült meg a keleti és nyugati pavilont összekötő új épületszárny.

Az új funkciók elhelyezésével a hangsúly kissé eltolódott a középső épületrészről: a kapualjjal is kiemelt egykori főbejáratot csak azok használják, akik a nagyteremben – az egykori bálteremben – zajló rendezvényre érkeznek. A keleti – jobb kéz felőli – szárnyban és a hátsó oldali bővítésben rendezték be az éttermet, amelyet a kertből nyíló pavilonok és fedett-nyitott terek egészítenek ki, így a telekhatár mentén a kerthez kapcsolódó konyha is készült. A jobb oldali pavilon tetőszerkezete 2009-ben leégett, a felújítás megkezdéséig ideiglenes lefedés védte az időjárás viszontagságaitól, nem csoda hát, hogy ebben az épületszárnyban jóval kevesebb az eredeti formájában megmaradt szerkezet és díszítőanyag. Az ablakok jelentős részét az eredetiek alapján újragyártották, és az oromfalat is újra kellett építeni – így kerülhetett bele a nagyméretű félköríves ablak, amely az étteremnek egy emeleti különtermét világítja meg. A nyugati oldalon szimmetrikusan elhelyezkedő másik pavilonban több eredeti részletet sikerült megőrizni, itt a nyílászárók legtöbbször is csak felújításra, kisebb-nagyobb pótlásokra szorult. A hajdani bálterem pilaszterpárokkal szegélyezett tere a felújítás előtt csupán a felső ablakoson keresztül kapott bevilágítást, a kétoldalt bazilikális kialakításban csatlakozó alacsonyabb tereket a szocializmus idejében irodákra osztották fel, ahogy iroda volt abban az emeleti épületrészben is, amelyből belső erkélyen keresztül tekinthetett le az egykori tulajdonos a nagy belmagasságú bálteremre. Az egykori iroda helyén nászutas lakosztályt alakítottak ki, az esküvőszervezésre gondolva, illetve egy kápolnát is elhelyeztek a nyugati szárnyban, amely akár kisebb felolvasóestek, könyvbemutatók helyszíne is lehet. [3]

A színvonalas szabadidőtöltés, szórakozás változatos belső terei jócskán adtak feladatot a belsőépítész tervezőknek. Itt is, akárcsak a műemlék épület helyreállítási munkáiban, rengeteg kisebb lélegzetű részfeladatból állt

Metszetek

össze a végeredmény, gondoljunk csak a pávakkal díszített étteremre, az elegáns fehér és arany színekben játszó bálteremre, a kisebb szekciótérnek egyediségére.

A két oldalpavilon és a bálterem tömege közötti újjáépített összekötő folyosó-télikert szervezi egységgé a pavilonokat, míg a hátsó homlokzat kortárs megfogalmazásban vakolt felülettel és szabálytalan ablakkiosztással készült. Itt az étterem egyik fogyasztóterét és az ét-

termet kiszolgáló helyiségeket helyezték el új lépcsővel, a pincében mosdókkal, az emeleten pedig a hátsó udvarra néző irodákkal és további, kisebb termekkel. Az emeletről kétoldalt egy-egy tetőteraszra juthatunk ki, ahonnan megsodálhatjuk a számos nagy fával – vadgesztenyével, csüngő akáccal – ékes parkot.

A telken belüli gépkocsi-elhelyezés megoldására a délkeleti hosszoldal egy részén parkolót alakítottak ki, amelyre az Alvinci út felől lehet behajtani – nem zavarva az épület Marczibányi tér felőli gyalogos megközelítését. Az átellenes, Felvinci úti telekhatár mentén lévő járda jóval magasabban van, mint az épületegyüttes udvara – a szintkülönbséget növénytelepítéssel és lépcsős kiképzéssel hidalták át, illetve itt helyezték el az éttermet kiszolgáló pavilionsort, amelynek horizontalitását a vízszintes, fehér lécburkolat hangsúlyozza. Ilyen fehér lécburkolat került volna a hátsó traktusban lévő bővítésre is, ám az végül szürkés, vakolt felületet kapott, amelyet idővel remény szerint zölddé változtat a falak tövében telepített futónövényzet.

Az étterem és az épület közötti füves park teraszának komfortját elforgatható lamellás, alumínium árnyékoló pergolarendszerrel oldották meg. A park a nagyközönség előtt is nyitva áll, így a korábban zárt zöldterület egy része megnyílik a kerület lakói számára.

Ware-Nagy Orsolya

Étterembelső bárpulttal az új építésű épületrészben
(Fotó: Darabos György)

Építész: Kovács Márton, Göcsei Sándor (Egyperregy Építész Műterem Kft.)

Megbízó: Dr. Haris Éva, Haris György, Haris Gergely (Haris Park Kft.)

Belsőépítész: Somlai Tibor, Molnár András (Somlai Design Studio); Csuzdi Miklós, Patai Gabriella (GA Design Budapest)

Építéstörténeti tudományos dokumentáció: Bor Ferenc

Értékleltár: Fehérvári Zoltán
Statika: Baratta Egon (Baratta Mérnök Iroda Kft.)

Épületgépészet: Bukta Zoltán (ZolContact Kft.)

Épületvillamosság: Taraj Márton (GT Intelekt Tervező és Mérnök-szolgáltató Kft.); Retek Zoltán (Zoldor Electronic Mérnöki Kft.)

Gyengeáram: Magyar Zsolt, Guba Zoltán (PMS Biztonságttechnikai Kft.)

Tűzvédelem: Rimár Sándor
Konyhatechnológia:

Rátonyi Árpád

Kert- és tájtervezés: Geiger Nóra

Kivitelezés: Liszi László, Liszi Mariann (Liszi-bau Kft.)

Ácsmunkák, tetőfedés: Császár József

Műemléki nyílászárók, asztalosmunkák: Siklódi Attila, Józsa-Ilyés Attila

Műemléki vakolatrendszerek, homlokzatfestések:

Németh Tamás

Épületdíszítő gipszmunkák: Benedek Tamás

Kerítés helyeállítás, lakatosmunkák: Herédi József

Kerti és teraszárnyékoló pergolarendszer: Archishade Kft.

Műemlék-felügyelet: Lampert Rózsa (1. terv), Sajti Zsuzsanna (2. terv)

Fotó: Darabos György, Bata Tamás

ÚJRA. HASZNOSÍTÁS.

Műemlék középületek felújításának új korszaka

Fehérvárcsurgói Károlyi-kastély komplex rekonstrukciója.

Az egykori könyvtár
(Fotó: Szabó Szabolcs)

Egy újabb családi ünnepen szüleimnél körbeültük azt az asztalt, amit már felmenőim is körülültek nagyszüleim esküvője után. A székeknek már csak a fele eredeti, a másik felét minta alapján újragyártotta egy tehetséges bútorasztalos. Dédnagyapám tanúja az ünnepségnek rögtön az asztallal szemben, szépanyám mellszobra kicsit távolabbról, a másik szobából figyel. Gyerekkorom óta nézegetem ezt az asztalt, talán csak nekünk szép, nekünk értékes. Sokat gondolkoztam azon, hogy vajon mik azok a bútorok, tárgyak, amiket valamiért, részben esztétikumuk és praktikumuk miatt az emberek generációról generációra magukkal visznek, őriznek, javítanak, használnak.

Vajon baj-e, hogy használjuk az asztalt? Szabad-e kicserélni egyes részeit? Becsajjuk-e a vendégeket, hogy pont ugyanolyanra gyártottuk a hiányzó elemeket, mint

amilyenek voltak? Azt hiszem a válaszok: nem, igen és dehogya.

Végre trendváltás van a műemlékek megítélésében is, egyre inkább oldtimer autóként tekintünk rájuk, melyekre ugyan sokat kell költeni, de az érték, ami létrejön, tömegtermeléssel nem állítható elő. Fontos, hogy bár továbbra is számtalan műemlék épület várja sorsának jobbrafordulását, egyetértés kezd kialakulni abban, hogy a használat, a használhatóság megteremtéséhez bizonyos rekonstrukciós beavatkozások igenis szükségesek, és ezek lehetnek egy hiteles felújítás elemei.

Funkció nélkül

Talán a legrosszabb, ami egy épülettel történhet, az, ha gazda nélkül marad. Több mint húsz éve kezdtem el dolgozni a fehérvárcsurgói Károlyi-kastélyban, ebben a

csodálatos klasszicista, eklektikus épületben. Ybl Miklós ennek építéskor még Heinrich Kochot képviselte csak, igaz, mi az egyetlen megmaradt faszerkezetű lépcsőt makacsul Ybl-lépcsőnek hívtuk, mert ezt a legenda szerint valóban ő tervezte meg a helyszínen. [1]

Rengeteg rosszat hallottam arról az időszakról, amikor az épületben diákkotthon működött. A cserépkályhákat elbontották, a díszítőfestéseket eltüntették, a táblás parkettákat javítás helyett kicserélték. Ez mind rosszul hangzott, de mégis, az épületnek nem ez a korszak tett

rá, hogy különböző igazságok vannak, a műemlékes szakma elborzadva néz egy nem hiteles rekonstrukcióra, ugyanakkor az épületet használóknak igaza lehet abban, hogy egy rossz síkban elhelyezett tető is jobb, mint ha nincs tető.

Hasonló a helyzet a fertői Esterházy-kastélyal is, melyet – bár magyar uralkodók lakhelyéül soha nem szolgált és nagyjából 100 évvel követte az előképet – magyar Versailles-nak is hívunk, pedig korát, stílusát és mondanivalóját tekintve is közelebbi rokona

Fertői Esterházy-kastély felújítása több ütemben. A sokat vitatott homlokzat

(Fotó: Kovács Olivér)

igazán rosszat, hanem amikor tizenöt éven át üresen állt. Évszázados hagyomány, hogy a környéken lakók építőanyag-telepként tekintenek az elhagyott épületre. Eltűnt minden, ami mozdítható, és még pár dolog, aminek ehhez segítség kellett. Ilyenek voltak a mára újra látható „csipketerasz” spiáter öntvényei is, melyek ócskavasként végezték. A tető beázott, megjelent a belvárosi tetőtérben is rettegő könnyező házigomba, így a csodálatos méretű és minőségű fedélszék oda lett, sőt szinte minden, ami fából volt.

Az utolsó pillanatban érkezett az egykori tulajdonos leszármazottja, aki akart és tudott. Rengeteg kitarással és rengeteg türelemmel elérte, hogy valami igazán hasznos és szép jöjjön létre az állam és a magángazdaság együttműködéséből. A kastélyszálló és parkja, a szabadon látogatható könyvtár, a számtalan esemény mára fogalomná vált.

Emlékszem, végiglátogattuk az akkoriban még igen gyér kastélyszálló-kínálatot, beszélgettünk a tulajdonosokkal, üzemeltetőkkel, bérlőkkel. Már akkor felfigyel-

Schönbrunn. Az épületet a teljes pusztulástól mentette meg 1946-ban Porpáczy Aladár kertészmérnök [2] azaz, hogy funkciót adott neki. Itt is igaz, hogy szinte minden eltűnt az épületből, amíg nem volt gazdája, csak a csupasz falak maradtak.

Szomorúan mókás volt hallgatni Kismartonban a miniket vezető igazgatót, akivel kerestük az együttműködés lehetőségét. A tárlatvezetés közben felindultan megállt a hercegi ebédlőben, ahol egyébként nemcsak az eredeti bútorok, de még az eredeti étkezőeszközök is megvoltak, és elborzadva mondta: „Képzeljék, a szovjet megszállás napjaiban, ebben a helyiségben még a textiltapétát is letépték.” Igaz, a rémálom csak napokig tartott, hiszen rögtön 1945-ben itt kapott helyet a burgenlandi tartományi kormány. Hát igen, ez szomorú, de nekünk magyaroknak valahogy nem gyűlt könny a szemünkbe.

Esterházában sok-sok erőfeszítés történt, magam is évekig dolgoztam rajta, hogy olyan látogatót és nemzetközileg híres legyen, mint Eisenstadt, de a sikerhez még mindig hiányzik valami. Vannak ilyen, a szívemhez kö-

Pesti Vigadó bővítése és rekonstrukciója. Padlásból kiállítóter

(Fotó: MMA)

zel álló ügyek, amelyeken a mai napig gondolkodom, Fertőd, a kastélyprogram, a Hadrianus-palota és sok, nagy lehetőséget rejtő helyszín, melyek élővé tétele településeknek vagy városrészek fejlődésének adhatna új lendületet.

Sokakkal kellet vitatkoznom arról, hogy van-e méltatlan funkció egy épület számára, olyan, amelynél még az is jobb, ha az épület üresen áll. Rengeteg helyszínt láttam különböző sapkákban. Voltam szakértő, kivitelező, tervező, beruházó, láttam gyermekotthont, elmegyógyintézetet, kórházat, idősek otthonát és sok minden más csodálatos műemlékekben. Nem állítom, hogy minden felemelő volt, amit láttam, de nemigen változott a véleményem. Ha nem találjuk meg az épület rendeltetését, nem tudjuk megmenteni.

Rosszul használva

Sok példát hozhatnék a mára megszűnt rossz használatra, de talán a Pesti Vigadó példája egyszerre több mindent elmesél. Az épület a Pollack-féle, az osztrákok által 1849-ben szétlőtt Redoute helyén épült, Feszl egyedi stílusában; többszörösen szimbolikus hely a centrum centrumában. Nyilvánvaló, hogy minden regnáló gazdasági érdekcsoport jelen volt, amikor a megbízást megkaptuk az akkori vagyonkezelőtől, hogy „csináljunk valamit” az épülettel. Nem túlzok, amikor azt mondom, az egyik oldalról a tőke, a másik oldalról az alvilág akarta fölfalni, és ez majdnem sikerült is. Az eredeti kulturális cél egyre halványodott, viszont a nosztalgia-diszkó, ha nem is a spájzban, de már a pincében volt. A földszinten és a mezzanin szinten pedig kétes hírnevű szórakozóhely működött, ami alkalmanként a dísztermet is igénybe vette.

A megvalósítás igazi akadályverseny volt. A Than Mór-freskó a szomszédos építkezés miatt kis híján végzetesen károsodott. Az eredeti épület elfalazott öntöttvas oszlopai pont ott bukkantak elő, ahol nem szerettük volna. És persze küzdöttünk a műemlékes szakmával is, hiszen ekkor még a rekonstrukció szó kiejtése is istenkáromlásnak tűnt, márpedig mi ragaszkodtunk a megsemmisült dísztermi mennyezet teljes körű helyreállításához. Messze többet használtunk az épületből, mint korábban, a padlás térben egy hatalmas kiállítóter készült, a mellvéd falak takarásában egy panorámateraszt hoztunk létre úgy, hogy egyik sem vehető észre a védett Duna-parti nézetből.

Messze túlmenően a megbízásunkon, pályázaton is sikerült többletforrást szereznünk, de így sem értünk volna célba, ha a megrendelőnk nem alakul át egy valóban erős társadalmi szervezetté, az MMA-vá, amelynek forrása és tekintélye is van a megfelelő működéshez. Bár a megnyitón még tüntetők fogadták az ünneplőket, mára általános megítélés, hogy az épület Budapest kulturális és építészeti minőségét fémjelző kiemelkedő helyszíne.

Túlterhelve

A kihasználtság következő fokozata az, amikor egy helyszín „túlneri” magát. Vannak igazán extrém nemzetközi példák, mint a Colosseum, amit a tömegturizmus veszélyeztet, és vannak azok a szerethetőbb kihívások, amikor kellő átgondolással egyensúlyban tartható a működés és az épület védelme. Több ilyen feladat megoldásában is részt vehettem az elmúlt években, ezekből a Hagymányok Házát és a Szépművészeti Múzeumot emelném ki.

Annak idején majd harminc évet kellett várni a budai közönségnek, hogy a Pesti Vigadóhoz hasonló épületet kapjon. A Kallina Mór által tervezett, 1900-ban átadott Budai Vigadó [3] egy újabb példa arra, hogy ideális esetben az épület funkciója messze túlmutat önmagán. [4] Az épület adja a teret, de anélkül az elhivatott munka nélkül, amelyet nap mint nap hozzáadnak az ott dolgozók, aligha lenne olyan izgalmas kulturális célpont, mint így. A feladat az volt, hogy az épület terei úgy szolgálják ki a Kárpát-medencei néphagyomány ápolására és továbbélésére létrehozott nemzeti intézményt, hogy ez minden látogató számára természetes, „veleszületett” szimbiozissá tünjön. Itt is sikerült kiaknázni a lehetőségeket, próbatermek létesültek a padlásszinten, és az egykori udvar lefedésével egyedülálló rendezvényter léte.

Persze minden ilyen beruházás kaland, a föld alatt egy Nagy Lajos korabeli ép pincét találtunk, ami régészeti és tudományos értelemben jó hír, de a határidőnek nem volt barátja, és persze az épület minden sarkában várt ránk valami előre nem látható körülmény. Az egy-

kori építési kultúrát jól mutatja, hogy a fedélszék annak idején „előregyártva” érkezett a helyszínre, az elemek máig látható számozásából tudtuk, hogy itt csak össze kellett őket illeszteni.

Néhány éve a közönség kedvence, az 1906-ban megnyílt Szépművészeti Múzeum is elérte teljesítőképessége határát, ami igazán nagy dicséret a múzeum vezetőjének

és nagy öröm a kultúraszerető közönségnek, de szinte megoldhatatlan feladatnak tűnt a meglévő épület kúbusán belül. A megoldás a térszín alatti bővítés volt, melynek megvalósítása itt sem nélkülözte a kalandos fordulatokat. Fantasztikus érzés volt megtalálni az elfalazott „palackpostát” az egykori építőktől, de nem ugyanolyan boldogsággal fedeztük fel, hogy kicsit hamarabb érnek véget az alaptestek a vártnál. Hogy mennyire jól sikerült a beruházás, azt az évi félmillió látogató mutatja, akik oly természetességgel használják a térszín alatti kávézót, éttermet, ruhatárat, mintha az mindig is ott lett volna.

Tanulság

Amit egyszer leviszünk a pincébe, annak sorsa gyakran megpecsételődik. Belepakolunk valamit, amit nem kéne, rárakunk valamit, amit nem bír el, a pince néha beázik, de ha nem is, még jöhet a kopogóbogár, lehet molyvagy egérrágta. Hasonlóan járnak a magára hagyott épületek, a használat mindig a kisebbik rossz. Ahhoz azonban, hogy valami igazán kivételes jöjjön létre, a társadalomnak hasznos cél, kiemelkedő szakértelem és sok-sok szerencse is kell.

Az épített örökség felértékelődése talán több is mint trend, inkább korszellem, ahol a társadalom újra jobban becsüli gyökereit, az elődök munkáját. Persze semmi sem értékes önmagában attól, hogy régi, mint ahogy az sem igaz, hogy nincs tegnap átadott épület, ami máris épített örökség. Hogy mi az értékes? Talán az, ami húsz (ötven, száz) év múlva is szép. Az igény tehát adott, most rajtunk, szakembereken van a sor, hogy létrehozzuk azt az új örökségvédelmi paradigmát, amellyel célba is tudunk érni.

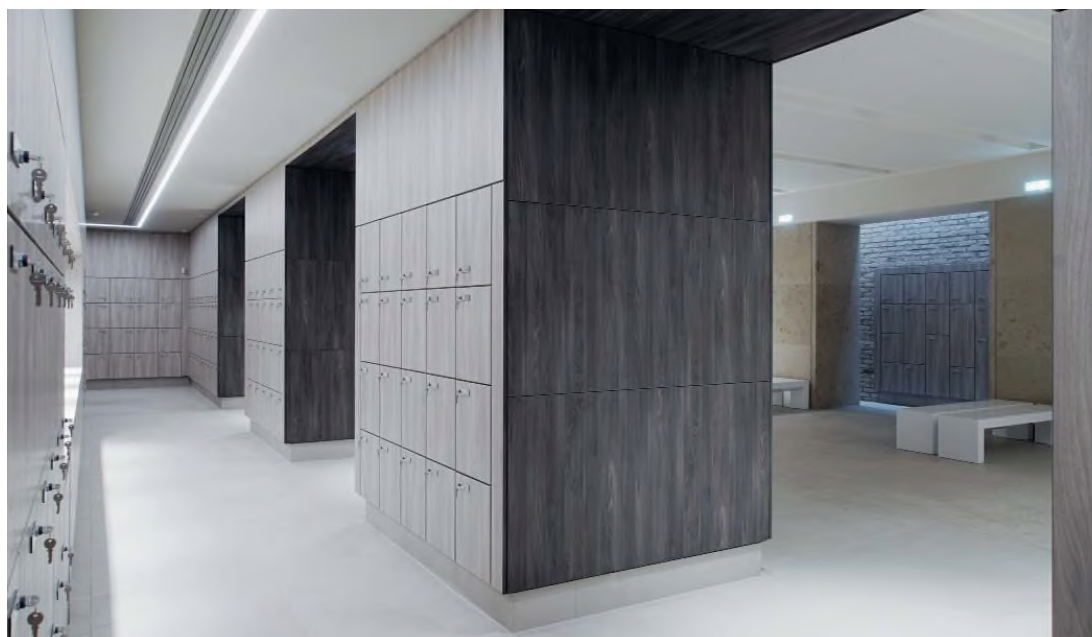
Sághi Attila

Irodalom / References

- [1] Ybl, Ervin: *Ybl Miklós, Képzőművészeti Alap Kiadó, Budapest 1956.*
- [2] Hokkyné Sallay, Marianne: *A fertői Esterházy-kastély, Corvina Kiadó, Budapest 1979.*
- [3] Gábel, Tibor: *A Budai Vigadó története, Lánchíd Kör Kiadó, 2011.*
- [4] Nagy, Gábor: „A kiteljesedett hagyomány”, *Metszet*, Vol 9, No 5 (2018), pp 44–47.

Budai Vigadó komplex rehabilitációja. Rendezvénytér az udvarból

(Fotó: Bujnovszky Tamás)

Szépművészeti Múzeum Román Csarnok és környezetének rekonstrukciója. Bővülés a térszín alatt

(Fotó: Szesztay Csanád)

Bölcs döntések, szemléletváltás és okos technika lehetnek a jövő irodáinak megkülönböztetői

A Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete (HuGBC) korábbi Green Future Conference rendezvényén fejlesztők, építészek és kivitelezésben jártas szakemberek beszélgettek arról, hogyan látják a környezettudatosabb, fenntarthatóbb munkahelyek közeljövőjét. A véleményeket érdemesnek tartottuk papírra vetni arról, mit jelent ma és holnap a zöld munkahely, mire vágnak az irodabérlők, illetve hogyan hat a munkahelyi fenntarthatóságra egy lehetséges válság vagy a digitális forradalom.

A kelemföldi Budapest One látványterve, tervező: Paulinyi-Reith & Partners Zrt.

Kalmár Zoltán (KZ), az ingatlan.com értékesítési vezetője, moderátor:

Az első zöld minősítést (BREEAM) 2006-ban kapta meg irodaépület Magyarországon, tehát már több mint 10 éves tapasztalat áll rendelkezésre a zöld irodaházakkal kapcsolatban. Az előzetes várakozások a fenntartási költségek csökkenését, a kiszabható bérleti díjak és az ingatlan későbbi eladási árának emelkedését prognosztizálták. De mi az elmúlt tíz év valós tapasztalata, beigazolódt-e, hogy a fenntarthatóság pénzügyi előnyöket is tartogat?

Radványi Gábor (RG), a Futureal főépítésze: A HuGBC 2009-es megalapításakor zajló viták során azon a véleményen voltam, hogy a fejlesztőket csak külső szabályozók szoríthatják rá a fenntartható szempontok követésére. Viszont ennek éppen az ellenkezője történt: mára nem opcionális plusz, hanem az elvárható minimum egy irodaház minősítése. Mivel a piacon jelen lévő cégek különböző szempontok szerint a lehető legjobb irodát akarják bérelni, viszont az építészeti kialakítás tekintetében számottevő különbség nincs a kínálatban, előtérbe lépett a környezettudatos gondolkodás. A környezettudatosság hamar alapelvárássá vált, zöld minősítés nélkül ma már nem lehet irodaházat fejleszteni, tehát kellett egy újabb szempontrendszer: napjainkban ilyen trend a WELL, azaz az emberfókuszú tervezés.

Schmidt András (SchA), a Skanska Hungary fenntarthatósági vezetője: Egyértelmű, hogy megéri a befektetőknek a tanúsítvány megszerzése, különben nem emelkedett volna a LEED minősítések száma a duplájára, a BREEAM-é pedig a triplájára. A zöld építés hatása érzékelhető az üzemeltetési költségekben is, hiszen az energia egy iroda teljes fenntartásának kb. 20%-át teszi ki, így annak 50%-os csökkentésével

jelentős megtakarítás érhető el. Ez a jelentős előny – ami a bérlők pénztárcáját kíméli – nem jelenik meg viszont ilyen egyértelműen a fejlesztői oldalon, azaz a bérleti díjakban.

Hornok Edina (HE), a DVM group fenntarthatósági vezetője: A bérlők nem fizetnek többet azért, mert zöld minősítéssel rendelkezik egy épület, hiszen ez már alapvető piaci elvárás. Az épület minősítés nélkül egyszerűen nem versenyképes. Az eladási árban természetesen sok szempont érvényesül, de ha van választási lehetőség, akkor minősített épületet választ a vevő vagy a bérlő.

Pados Gábor (PG), a Wing Zrt. projektigazgatója: Sem a bérlő, sem a befektető nem fizet többet a minősítés megléte miatt, ugyanakkor nagyon fontos benchmark nemzetközi szereplők számára, hogy egy LEED vagy BREEAM fokozat hasonló műszaki tartalommal bír a világ minden részén.

RG: Érdekes, egyben szomorú viszont, hogy amennyire hozzátartozik a „vállalati hiúsághoz” a bérelt iroda zöld tanúsítványa, olyan ritkán jelenik meg a fenntartható szemlélet maguknak a cégeknek az üzletpolitikájában és hozzáállásában. Bár a fejlesztőtől elvárják a legma-

A budapesti Váci úti Nordic Light Trió látványterve, tervező: Paulinyi-Reith & Partners Zrt.

gasabb minősítési fok biztosítását, amikor a saját bérleményük kialakítására kerül sor, rögtön a költség szempontok kerülnek előtérbe. Az, hogy a zöld építés sajnos még nem mélyen gyökerező és belülről fakadó elvárás a klímaváltozás elleni küzdelem érdekében, hanem a vállalati brand és image építésének egy eszköze, abból is világosan látszik, hogy szinte egyáltalán nem terjedt el a lakáspiacon.

KZ: Hol áll vajon a zöld minősítés a bérlők prioritáslistáján? Mi játszik még nagy szerepet a döntésükben? Mi az a szempont, aminek még meg kell felelni – vagy mi az, aminek eleve nem tud megfelelni egy irodaház?

RG: A helyzet önmagában paradox: konfekcióirodát kellene kialakítani szinte bármilyen funkcióra. Az irodafejlesztésekre ma a spekulatív tervezés a jellemző, azaz mivel elég késői szakaszban kapcsolódik a fo-

Kalmár Zoltán, Pados Gábor, Hornok Edina, Schmidt András, Radványi Gábor

lyamatba a bérlő, a lehető legrugalmasabb műszaki és építészeti kialakításra kell törekedni, melyet később szabnak a tényleges profilra.

HE: Tapasztalataink szerint a lokáció a legfontosabb szempont, ezt követi az üzemeltetési költség és rugalmasság. Sajnálatos jelenség, hogy a zöld szemlélettel teljesen ellentétes módon ismét egyre nagyobb az igény a parkolóhelyekre – volt már olyan bérlő, akit azért kellett visszautasítanunk, mert nem tudtuk kielégíteni a parkolászámra vonatkozó kívánságát.

KZ: Mi a véleményük egy újabb válság lehetőségéről a közeljövőben, főleg annak fényében, amilyen élénk építkezés folyik ma az irodaházak terén?

RG: Az iroda is kicsit olyan, mint a ruha – csak ritkábban, de mégis cseréljük őket. A kiöregedett épületállományt váltják fel a most épülő, korszerű házak, ugyanakkor a mostani felfokozott ütem nem tartható, nincs akkora kereslet, ami teljesen kihasználná a megépített négyzetmétereket.

SchA: Ha azt nevezzük válságnak, hogy nem tudjuk kiadni az iroda-területeket, az is válság. De a 2030-as cél, hogy nulla szénlábnymó házak épüljenek, munkalehetőséget teremt újra. A kérdés, hogy lesz-e megfelelő emberi erőforrás. Több ipari szereplő még tovább menve már 2050-re készül olyan megkülönböztetőkkel, amelyekkel hosszú távon túlélnek bármilyen válságot.

HE: A most zajló növekedés konszolidálódni fog egy normál mértékre. Nem biztos, hogy olyan nagyságrendű válságra kell számítanunk, mint 10 évvel ezelőtt. Amely bérlő eddig új ingatlanba szeretett volna költözni, már megtette, de azért még mindig fel lehet tölteni a jelenlegi irodaházakat. Nem kell attól félnünk, hogy a fejlesztések problémába ütköznek, főleg technológiai újításokkal.

PG: A jelenlegi piaci felfutás okai egyrészt a felfokozott igény a bérlők részéről, másrészt a befektetésre váró pénztömeg. Ha a válság jön is, külső tényezők hatása fog begyűrűzni hozzánk, de lassabban, mint 2008-ban. Ma nem a fizetőképes kereslet, hanem az elégséges munkaerő hiánya jelenti a válságot.

A beszélgetés résztvevői egyetértettek abban, hogy nagy a verseny a bérlőkért, mely során újabb és újabb szempontok alapján próbálnak éltre kerülni az egyes befektetők. Növekvő hangsúlyt kap a digitalizáció, a különböző alkalmazások és smart megoldások. Az üzemeltetésben (fogyasztási adatok mérése, monitorozása) már régóta bevett módszer, de egyre elterjedtebbek a mindennapi munkát segítő applikációk is (parkolást segítő, share-desk, konferenciaterem-bérlés stb.) A tervezésben használatos a BIM-modell, a kivitelezésben viszont még nem igazán élnek a digitalizáció nyújtotta lehetőségekkel. Persze azt sem szabad elfelejteni, hogy az okosabb üzemeltetéshez lassan már nem elég egy alapképzettségű karbantartó vagy esetleg technikus, egyre képzetesebb üzemeltetőre, azaz a gondnok helyett IT-mérnökre lesz szükség.

Arra a hallgatóság által felvetett kérdésre, mit kezdünk majd 50 év múlva az irodaházak parkolóival, a beszélgetőpartnerek elmondták, hogy nagy felelőssége van és lehetősége lenne a törvényhozóknak, hogy visszaszoruljon az autóhasználat, ám sajnos az ellenkezője tapasztalható mind az építési szabályozások (pl. kötelezően előírt parkolóhelyszámok), mind a bérlői igények terén. Megoldást nyújthatna például, ha a lakás- vagy kereskedelmi célú épületek parkolóit napal (amikor kevesen használják az eredeti funkcióhoz kötődően) a közeli irodaházak igénybe tudnák venni – ezt pedig kiválóan segíti egy megfelelően fejlesztett applikáció.

A beszélgetés során legtöbbször felmerült fogalom a szemléletváltás volt. Napjainkban a technológia sokkal előrébb jár és több mindenre képes, mint amit ki tudunk vagy ki akarunk használni – és hiába okos egy alkalmazás, ha a törvényalkotó, a bérlő, a cégpolitika vagy a munkavállaló nem hoz bölcs döntéseket.

Gaschler-Gyeviki Nóra

Fotók forrásai: HuGBC, Futureal, Skanska, DVM group

Tervpályázatok

A Henning Larsen iroda tervpályázati sikerei

Sikeres hónapokon van túl a Henning Larsen Architects, az elmúlt időszakban három tervpályázaton is első díjat nyert el az építésziroda. Első helyezést ért el Göteborg „Garden City” városépítészeti pályázatán, egy szálloda-tervpályázaton a Feröer-szigetek fővárosában, Tórshavnban, és a három győztes egyike lett a sencseni öböl központjának megtervezésére kiírt pályázaton.

Henning Larsen dán építész 1925-ben született Opsundban. A koppenhágai Royal Danish Academy of Fine Arts után tanulmányait Londonban, az Architectural Associationban, illetve Chicagóban, a Massachusetts Institute of Technology végzte. Kezdő éveit

lévő tetőbevilágítón át a fehér falra eső fény plasztikus hatása. A fiatal, művészetre érzékeny fiút megihlette, hogyan kelnek életre és hogyan változtak a különböző anyagok és felületek a közvetlen napfény vagy a közvetett besugárzás hatására.

Épületeinek tervezése során mindig meghatározó módon kezelte a természetes fény szerepét. A Roskilde campus aulájába speciális felülvilágítókon keresztül jut le a napfény. A randersi Enghøj templom oldalfalát a szokatlan, vápát képző tető segítségével látta el surfénnyel, teremtvé ezzel egyedi belső hangulatot. A Trondheim Egyetem Dragvoll épületének és a koppenhágai Üzleti Iskola közösségi tereit, folyosóit háromszög alakú üvegteretivel látta el, így a tanulók szinte a kültérben érezhetik magukat, óvva őket persze az éghajlat zord hatásaitól. A rijádi külügyminisztérium-épület monolitikus, szigorú tömbjét többfajta bevilágítótípussal és természetes fényhatással keltette életre.

Henning Larsen igazi polihisztor személyiség volt. Építészirodája vezetése mellett oktatási tevékenységet végzett. A Royal Danish Academy of Fine Arts professzora volt. Saját építészeti újságot készített 1980-tól SKALA néven, melyben több mint tíz évig folyamatosan publikált. Szintén SKALA néven építészeti galériát üzemeltetett 1994-ig. Épületein és közösségi munkásságán keresztül Dániában és a világon is sok fiatal építész inspirált. A kortárs dán építészeti meghatározó Larsen 2013-ban, 87 éves korában hunyt el.

A Henning Larsen Architectsnek a stockholmi egyetem tervpályázatának megnyerése volt az első nemzetközi sikere, mely sikerek azóta tovább folytatódtak. A dán építészeti hagyományokat ültetik át nemzetközi projektjeikbe az adott helyszín körülményei és kultúrája szerint, különös figyelmet szentelve a helyi anyagok és tradíciók tiszteletének. A Koppenhágai központi iroda mellett, már New Yorkban, Münchenben, Hongkongban, Rijádban, Oslóban és a Feröer-szigeteken is vannak társirodáik, melyekben több mint 20 nációjú építész foglalkoztatnak. Az iroda leghíresebb épületei a Dán Királyi Operaház mellett már

főleg külföldön vannak: a Malmö Városi Könyvtár és a Harpa Koncert- és Konferenciaközpont Reykjavíkban szerezte a legnagyobb szakmai elismerést.

A göteborgi „Garden City” városépítészeti pályázaton a fizikai környezet mellett egy közösségi modellt is meg kívánt az építésziroda valósítani. A 15,5 hektáros területen több mint 3000 lakó fog együtt élni kertvárosias övezetben, megújuló energiákat használva. A tervek szerint a kültéri zöldfelületek lesznek a közösségi élet színterei, központi parkkal, többfunkciós kereskedelmi területekkel és a közösség által alakítható közterületekkel.

A Feröer-szigeteken lévő új szálloda pályázatán, a 4 csillagos hotelt nagy lobbyterrel és köztérrel egészítette ki a Henning Larsen Iroda. Az épület így aktív részese lehet a városi életnek, mely a szállodának és a városnak is előnyös. Az építészek szerint az így létrejövő épület Tórshavn város ikonikus épületévé válhat.

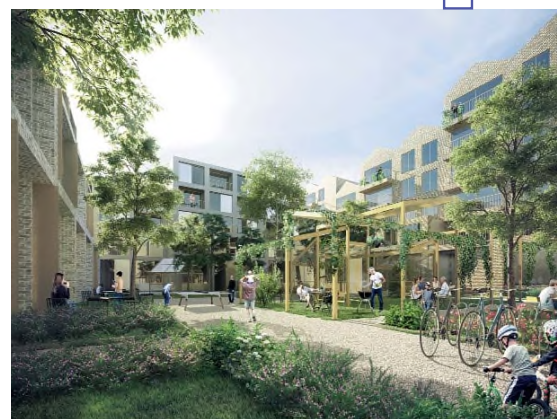
1

2

a dán építészet korszakos egyéniségei, Arne Jacobsen és Jørn Utzon mellett töltötte, mely tanulóévek után, 1959-ben alapította meg saját nevét viselő irodáját.

A közel 50 éves szakmai tevékenysége során sokan a „fény mesterének” titulálták Larsent. Már gyerekkorában nagy hatást tett rá Jylland kápolnájának fényjátéka, illetve egy dán szabadtéri múzeum farmépületében

3

A sencseni öböl új városközpontjának tervei keretében 5,5 millió m² iroda és kereskedelmi épület megtervezése a cél, mely segítségével a kínai nagyváros új része az ország legnagyobb innovációs központja lesz. A városépítészeti terv szakít a kínai városi mintákkal, és nö-

1. Köztér és szálloda, Tórshavn, Feröer-szigetek – Henning Larsen Architects, első díjas pályamű
2. A sencseni öböl központja, Kína – Henning Larsen Architects, megosztott első díjas pályamű
3. „Garden City”, Göteborg, Svédország – Henning Larsen Architects, első díjas pályamű

vénnyel sűrűn ültetett, fenntartható és élhető központot kíván létrehozni. A tervezők szándéka továbbá az volt, hogy a természeti adottságokat, a vízpartot a városlakók közelébe hozzák, hogy élvezhessék annak előnyeit. Az ismertett tervpályázatok szemlélete,

azok sikerei is mutatják, hogy a Henning Larsen Architects tovább tudja vinni névadó mesterének sikereit, és immár nemzetközi sztár-építészirodaként kell rá tekintenünk.

Burián Gergő

Amikre érdemes figyelni

közeledő határidővel leadható

pályázatok:

Xiaomeisha part, Sencsen, Kína, környezet-rendezési tervpályázat

beadási határidő: 2019. 09. 26.

Dimmuborgir fekete lávaföld látogatóközpont, Izland, tervpályázat

beadási határidő: 2019. 11. 19.

Hverfjall Vulkánmúzeum, Izland, tervpályázat

beadási határidő: 2019. 11. 29.

Képenként – válogatás a közelmúlt pályázati terveiből:

4

5

6

- 4. Zero-Carbon városépítészeti terv, Milánó, Olaszország – Barreca & La Varra, első díjas pályamű
- 5. Kulturális Központ és Könyvtár, Karlskrona, Svédország – Dorte Mandrup Arkitekter, első díjas pályamű
- 6. 140 m magas toronyház, Frankfurt, Németország – Mecanoo, első díjas pályamű
- 7. Queensland Előadóművészeti Központ, Brisbane, Ausztrália – Snøhetta és Blight Rayner, első díjas pályamű
- 8. Kuvait Alapítvány a Tudományért, Központi Épület, Kuvait – Topotek 1, első díjas pályamű

7

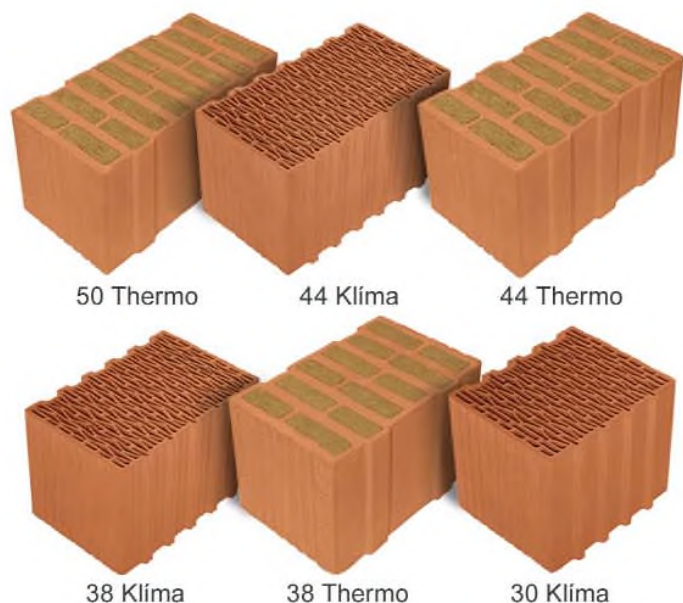
8

Rovatszerkesztő: Burián Gergő

Ismerje meg legújabb, legjobb hőszigetelő képességű Porotherm okostéglánkat!

Válassza a **Porotherm Klíma** és **Thermo Okostéglákat**, melyek akár **50%-kal jobb hőszigetelő képességgel** rendelkeznek, mint a hagyományos téglák, így a további hőszigetelő anyagra fordított költség akár teljes egészében megspórolható!*

A Porotherm 50 Thermo téglá legfontosabb előnyei:

- Kitűnő hőszigetelés, passzívház szintű teljesítmény
- Kivitelezés egy lépésben, nincs szükség további hőszigetelő rétegre
- Profi technológia: akár kétszer gyorsabb falazás
- Időtálló, egyrétegű fal
- A hőszigetelés védett helyen van, tűzbiztos, nem rongálódik

Wienerberger Zrt.

H-1119 Budapest, Bártfai u. 34.

(1) 464-7030

info@wienerberger.hu • shop.wienerberger.hu

*A tájékoztatás nem teljes körű. Részletek: wienerberger.hu

Tetőterek: mi van másképp? Egy webinárium tanulságai

Építési jogi konferencia távoktatással és tanulságokkal

Rekordérdeklődés kísérte a VELUX Magyarország főtámogatásával megvalósult konferenciát és webináriumot a tetőtér-beépítésről. Mi derült ki, mik a változások?

Baksa Lajos településmérnök, vezető tanácsos, építésügyi hatósági irodavezető nyitó előadásában előbb a tetőtér-beépítések létesítésének jogszabályi környezetét mutatta be. 2019 március 15-től az építési törvény módosult, könnyítve a tetőtér-beépítéseket. A meglévő, már használatba vett és szabályos épületekre vonatkozik a könnyítés, és nemcsak lakásokra, bármilyen rendeltetés létesülhet a tetőterekben, de a könnyítés csak a helyi településrendezési eszközökkel kapcsolatos. A HÉSZ szerint be nem építhető tetőterek is beépíthetők, de például a változtatási és építési tilalom alól nem kapunk felmentést. Nem számít be a tetőtér alapterülete a szintterületbe és a lift a beépítettségbe, de ne feledjük, épületmagasságra, építési helyre ügyelni kell továbbra is. A parkolóigény 1 kilométeren belül is biztosítható (az OTÉK-ot is felülírva), vagy pénzben megváltható (ezt az önkormányzatnak rendeletben biztosítani kell). Szintén felmentést ad a törvény mostantól a lakásszám alól, és felső határt nem is szab. Minden más viszont betartandó a helyi építési szabályzatokból, a településképi eszközök is érvényben maradnak.

L. Balogh Krisztina okleveles építészmérnök vezető tervező, településtervező, műemlékvédelmi szakmérnök (ME Építészeti Helyettes Államtitkárság főosztályvezetője) előadásában példaszzerű, illetve épp hogy nem követendő példákat mutatott be műemléki tetőterek beépítésére. Bár a műemléki elveknek megfelel korábban (valóban) létező felépítmények, rizalitok visszaépítése, a mostani könnyítés ezekre nem vonatkozik. Az alapelv a régi megjelenés megtartása, visszaállítása – legalább az utcai oldalon.

Az új törvénymódosítással csak tetősíklablakok létesíthető – „kutyaólablakok” nem, emelte ki már L. Balogh Krisztina is, így a VELUX feladata már csak ezek széles választékának felvázolása volt, ezt Bedekovits Csaba kereskedelmi vezető (VELUX Magyarország Kft.) tette meg. Ha az utcai homlokzatra nem tehető tetőtéri ablak, a gerinc közelébe már tehető, akár felülvilágítói szerepben, vagy fordulhatunk a belső udvarok irányába, amelyek az utcáfrontról nem láthatók. Ha mégis lehetséges tetőterasz kialakítása, van erre is megoldás, melynek felső része tetősíklablak, alsó része akár ajtószerűen kifelé nyitható. Ahol az építészeti előírások nem engedélyezik ezt, ott jó megoldást jelent a CABRIO tetőerkély. Számos dán, osztrák oktatási intézményt is bemutatott Bedekovits Csaba, ahol különösen fontos a jó megvilágítás. A gyermekek optimális beltéri viszonyok között akár 15 százalékkal hatékonyabban tanulnak. Lakóépületeknél a tetőteres lakások értéke akár 12%-al magasabb lehet (Flora Park lakókomplexum, Szófia, Bulgária. Tervező: Anna Kuzmanova). Persze mindehhez jó megvilágítás, friss levegő, kilátás is kell, vagyis hogy az épület egészséges legyen – ez mindig kifizetődő. Bíró András alkalmazástechnikai és műszaki szakértő (VELUX Magyarország Kft.)

felhívta a figyelmet az EN 17037 szabványra, mely a benapozottságra vonatkozó új európai szabvány, és foglalkozik a természetes fényvel, a kilátással, a napfénynek kitettségével és a vakító fény elleni védelemmel. Ez előírásokat tartalmaz a vizuális környezetre vonatkozóan, a benapozási tényezőre, a megvilágítás mértékére. Bíró András kitért a műszaki adatokra is, a Standard + ablakok $1,1 \text{ W}/(\text{m}^2\text{K})$ hőátbocsátásúak, de természetesen vannak még ennél is jobb értékű ablakok is, nem beszélve a különleges hanggátlásról. Tervezőknek segítséget jelentenek az ingyenesen hozzáférhető és letölthető VELUX háromdimenziós modellek, a csomóponti rajzok és az említett EN 17037 szabványnak megfelelő benapozást vizsgáló Daylight Visualizer szoftver.

Huszi István építészmérnök a tervező komplex felelősségére mutatott rá. A szakszerűségért a tervező felel, vagyis hogy az őt érő hatásoknak megfeleljen az épület. Szintén felel az építés az állapotfelvevételért! Teljesítményjellemzőkre is kitért, a tervező feladata az elvárt teljesítmény meghatározása. Konkrét példát is mutatott, ahol például a falak állapota vagy a födém teherbírása kritikus volt.

Dr. Takács Lajos Gábor egyetemi docens (BME Épületszerkezettani Tanszék) rámutatott: a módosítás ugyan érinti a tűzvédelmet, de valójában ugyanúgy minden előírás betartandó. Tetőtéri tűzesetek sajnos elég gyakoriak, gyakran az építés alatt is bekövetkeznek. A tetőtér-beépítések esetében az átalakítás mértékében és körében kell az előírásokat betartani. 14 m (már nem 13,65!) felett kötelező a tűzoltási felvonulási terület, ami belvárosban nem egyszerű. Ha nem biztosítható, a kockázati osztályt emelni kell, tűzjelző és (nem lakóépületeknél) oltóberendezés kell, és füstmentes lépcsőházakat kell biztosítani.

Dr. Barta Judit egyetemi docens, (NKE, MEÁJK) a tetőtér-beépítéseknél is felmerülő szerzői jogi kérdéseket boncolgatta. Ha kisebb mértékű beavatkozás történik valaki művébe, elég informálni róla, míg ha jelentős, akár vagyoni értékű joga is lehet az új építtetővel szemben.

Farkas Imre ügyvezető, okl. gépészmérnök, okl. épületfelújítási szakmérnök (Dörken Kft.) az esemény másik szponzora, a Dörken Kft. nevében több, gyakran komoly gondot okozó „apróságra” hívta fel a figyelmet. Az egyik az alátét-szigetelések fontossága (a nedvességet az eresz vonaláig le kell vezetni), a másik az átszellőzés szükségessége (nemcsak a nyári meleg miatt fontos az átöblítés, hanem az állagvédelem miatt is), a harmadik végül a légzárás megoldása (ha nem megfelelő: pára jut a szerkezetbe és korhadás lép fel). A légzárás megfelelősége a BlowerDoor méréssel az elkészült épületen bármikor ellenőrizhető, a javítás költsége már a készültség fokával exponenciálisan arányos. Nem a Dörken fóliái lesznek a legdrágábbak az építkezésen, viszont a fóliák, ragasztók elhagyása komoly gondokat okoz. A szerelőréteget ő is javasolta.

Dr. Jámor Attila ügyvéd, a SZIE YMÉTK oktatója, az ÉpítésiJog.hu portál szerkesztője végül a tetőtér-beépítések jogi hátterét taglalta hosszabban. A társasházakkal nem könnyű megállapodni, és hiába elég a 4/5-ös többség az új albetét létrehozásához, az alapító okirat módosításához 100% kell. A kétoldali biztosítékok rendszerét ismertette, érezhetően a gyakorlat alapos ismeretéből kiindulva.

A képzésre 1351 kolléga regisztrált – a helyszínre, a debreceni, nyíregyházi, salgótarjáni, székesfehérvári és szombathelyi kamarai közvetítési helyszínekre és az online részvételi lehetőségre.

Csanády Pál

VELUX tetőtéri ablakok Természetesen a tető része

Hatékony bevilágítás

Természetes fény az ötödik homlokzatról a kiváló fényeloszlásért

Jövőbiztos hőszigetelési érték

Standard Plus tetőtéri ablak 3-rétegű energiatakarékos üveggel $U_w = 1,1 \text{ W}/\text{m}^2\text{K}$

Kényelem és komfort

Választható szellőzőnyílással egybeépített felső kilinccsel, magas térdfal esetén alsó kilinccsel vagy akár távkapcsolóval is

www.velux.hu/szakembereknek

- Megbízható termékrendszer ●
- Egyszerű tervezés ●
- Gyors beépítés ●

Életre keltjük a fényt
1942 óta

VELUX®

a mi Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » Szakértő tanácsok építőknek, felújítóknak

Digitálisan is olvasható
a digitalstand és a dimag weboldalán!

Építőművészek a historizmustól a modernizmusig

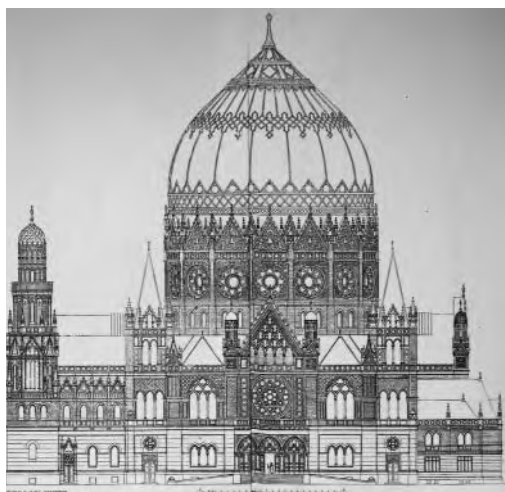
ÉPÍTŐMŰVÉSZEK A HISTORIZMUSTÓL A MODERNIZMUSIG

1

A Terc Kiadó gyűjteményes kötetének szerkesztője Rozsnyai József. Az Osztrák–Magyar Monarchia és a két világháború közötti évtizedekből 14 építész oeuvre-jét mutatja be. Szerzők a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, illetve az ELTE-n diplomát szerzett fiatal művészettörténészek.

Jeney András ír Freund Vilmosról (1846–1922), az Andrassy út neoreneszánsz mesteréről. Havas Gyöngyvér Schweiger Gyula (1846–1930) közép-magyarországi építőművész töredékes életművét ismerteti. Ő tervezte a Rákóczi úti szlovák evangélikus templomot és a könyv címlapján szereplő saját villáját. Velle Varga Orsolya Lang Adolf (1848–1913) munkásságát tárja fel: a szépség megszállottja. Számos jelentős művet alkotott: az Andrassy úti neoreneszánsz régi Múcsarnokot, Stein neobarokk bérpalotáját a Sugár út indulásánál, Szegeden a Kultúrpalotát. Steinhardt Antallal dolgozott együtt. Kettőjük műve a pécsi és kassai Nemzeti Színház, a pesti Magyar Színház. További munkák: a tordai kaszinó és a pécsi városháza. Lang Adolf munkásságát külön kötetben dolgozta fel Pilkhoffer Mónika.

2

1. A könyv címlapja, Schweiger Gyula villája
2. Id. Schömer Ferenc: Lipótvárosi zsinagóga terve
3. Jónás Dávid, Jónás Zsigmond: Budapest, Phönixház kapuja, Pannónia utca
4. Gyöngyöshalászi Takách Béla: Erzsébetvárosi Bank főhomlokzatterve

3

Gulyás Nóra és Havas Gyöngyvér együttes munkája Hofbauer Antal (1857–1923), a neogótikus templomépítészet specialistája életművének leírása. Művei: a karmeliták temploma, Budapest, Huba utca, a kispesti, a békéscsabai katolikus templom, az irgalmas nővérek Ménesi úti, a domonkosok Thököly úti temploma. Bede Fazekas Janka írja id. Schömer Ferencről (1859–1925): a máriaremetei bazilika és számos családi ház alkotója. Karacsony Rita Hüttl Dezsőről (1870–1948), az első építészdoktorról írja tanulmányát. Fontos épületei: a Kálvin tér 1., Pintér-palota a Kiskörút és a Kecskeméti utca sarkán (elpusztult), vele szemben az Üllői út 1., a Gazdák Biztosító Szövetkezetének székháza, most Biztosító épület, az angolkisasszonyok zugligeti temploma, a Moktár Fő utcai bérháza és a Fővárosi Autóbuszgarázs.

4

RENSON®
Creating healthy spaces

**KERTI TERASZÁRNYÉKOLÓ
RENDSZEREK**
az újgenerációs pergolak innovátorától

HARIS PARK - BUDAPEST

VIDEÓ A TÍPUSOKRÓL
ÉS TERVEZÉSÜKRŐL

A RENSON MAGYARORSZÁGI
FORGALMAZÓJA:
Archishade Kft.

Bemutatóterem:
Dunakeszi, Pallag utca 47.

TUDATOS TERVEZÉS
TÁMOGATÓ SZAKEMBEREK
KORSZAKALKOTÓ ÁRNYÉKOLÓK
INNOVATÍV SZELLŐZŐ- ÉS
HOMLOKZATBURKOLATI RENDSZEREK

archishade.hu

-falburkolatok
-térelemek
-vasúti felépítmények
-térburkolatok
-térbútorok
www.stylecrete.hu

5

Hurvágner Zsófia Jónás Dávid (1871–1951) és Jónás Zsigmond (1879–1936) építész testvérpár működését szemléli. Jelentős épületeik: a Szervita tér 2., a Szénási és Bárczai Áruház európai hírű homlokzattal, valamint a Tolnai Világlapja Dohány utcai székháza. Muskovics Marianna Fodor Gyuláról (1872–1942), az Aranysas Udvar építészeről írta dolgozatát. Skublics Mária Gyöngyöshalászi Takách Béla (1874–1947) munkásságát ismerteti Egy akvarellista építész, aki megjárta Amerikát címmel. Pisnjak Attila Takáts Lászlóról (1880–1916), a századforduló magyar építészetének muravidéki képviselőjéről ír. Sípos Anna Dobovszky József Istvánról (1882–1930), a szecesszió szentesi mesteréről jegyzi dolgozatát. Művei: Ókéske, Déva és Ráckeve református temploma, a szentesi járásbíróház épülete, és felsőpárti református templom, a kunszentmártoni zsinagóga.

Paár Eszter Szilvia Wälder Gyuláról (1884–1944), a neobarokk mesteréről állította össze ismertetőjét. Fő munkái: a Villányi úti ciszterci épület-együttes: gimnázium és kéttornyú templom, a rendház nem épült meg, szófiai magyar nagykövetség, pasaréti mintatelepen (Napraforgó u. 2.) családi ház, Rákóczi út 12. bérház; a Madách téri épület-együttes a diadalkapuval, az Erzsébet sugárút indulásaként, már a modern képviselője. Bede Fazekas Janka ifj. Schömer Ferencről (1885–1965) ír Budapesttől Buenos Airesig, a historizmustól a modernig címmel. Érdekeség: az építész csipkéket is tervezett. Ligeti Anna a kötet utolsó írásának szerzője Nyiri István (1902–1855)

6

és Lauber László (1902–1953) építészpárosról. Kiváló munkáik: Excelsior autókiszolgáló állomás, Kékgolyó utca 10. hatalmas tetőtéri lakással, Iskola utca 2–4. modern udvari homlokzattal, Pécs, Kikelet Hotel íves tömeggel, Budapest, Szabadság tér, Pénzügyi Központ.

A 391 oldalas, keményborítású kötetet név- és helységnévmutató zárja. Moskovics Marianna írja Fodor Gyula építész Hallerházáról: „... a falak mi végre ilyen titokzatosak és miféle kincset féltenek a betolakodóktól, a homlokzat zöld ábrázatú, viaskodó, siránkozó szereplői és az a mogorva aggastyán. Gyönyörű, fiatal lányokat, természetesen, szízi tavaszi táncukat, lenge drapériát, füzéreket – a lépcsőház elérhetetlen domborműveibe zárva.”

Timon Kálmán

- 5. Dobovszky József István: Kunszentmártoni zsinagóga
- 6. Wálder Gyula: Budapest, Madách téri épületegyüttes a kapuval
- 7. Lauber László: Excelsior autókiszolgáló állomás

7

SINIAT ÉPÍTÉSZEK RÉSZÉRE

 siniat
Shaping the way people build

TALÁLKOZZON VELÜNK A WWW.SINIAT.HU WEBOLDALON

BIM KÖRNYEZETBEN KÖNNYŰ ÉS KELLEMES A TERVEZÉS

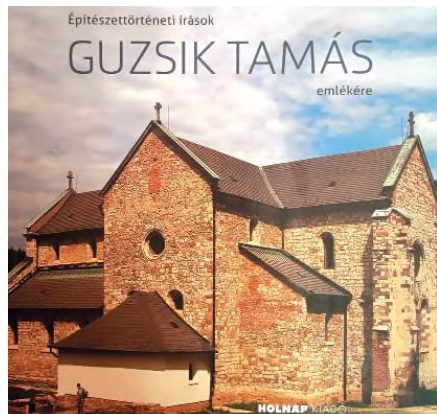
Keresse válaszfalokhoz, álmennyezetekhez, tetőterekhez és aknafalakhoz felhasználható BIM megoldásainkat.

Ingyenesen letölthetők a www.siniat.hu oldalról.

etex building performance

Építészettörténeti írások Guzsik Tamás emlékére – Középkoron innen és túl

Katona Vilmos (szerk.), Holnap Kiadó, 2019.

Kollégái, tanítványai, szellemi örökösei számára hiánypótló mű jelent meg Guzsik Tamás építésről, az egyetemes és magyar középkori építészettörténet és a szakrális építészet műegyetemi oktatójáról. A kötet tartalma és felépítése alapján leginkább azokhoz az emlékkönyvekhez hasonlatos, amelyekkel kerek évfordulók alkalmával szoktak tisztelni a pályatársak egy-egy mester előtt. Ilyen értelemben épp annyira szól a könyv Guzsik Tamásnak – illetve az emléket őrző szakmai közösségnek –, mint Guzsik Tamásról: személyes hangvételű visszaemlékezések éppúgy szerepelnek benne, mint olyan tanulmányok, amelyek Guzsik egy-egy kedvelt témájával, kutatási területével foglalkoznak.

Az előszóban és az 1. részben (*Építészettörténet, liturgikus építészet, oktatásmódszertan*) visszaemlékezéseket, illetve az építészettörténet-oktatást bemutató szövegeket olvashatunk, ezáltal a könyv mentesül a bennfenteség érzetétől, és azok számára is élvezetes olvasmányt nyújt, akik személyesen nem ismerhették a 2002-ben elhunyt Guzsik Tamást. Fehérvári Rudolf és Rabb Péter visszaemlékezései élénk képet rajzolnak az épületfelméré-

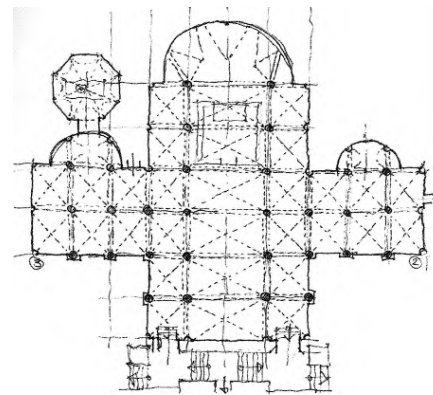

sek, tanulmányi kirándulások, az egyetemi oktatói és kutatói munka világáról, az oktató és a diákok közötti kapcsolatáról. Guzsik Tamás tantárgyait ma hárman viszik tovább: Rabb Péter a magyar, Daragó László az egyetemes középkori építészettörténetet oktatja, Vukoszávlyev Zorán pedig a szakrális terekkel foglalkozó elméleti és tervezési tárgyakat. Tanulságos olvasmány Daragó László írása, amelyben összeveti a korábbi középkorkurzus tematikáját a Guzsik által kidolgozottal – a helyenként felmerülő ütközéseket mindenki tapasztalhatta, aki egyszerre próbált vizsgára készülni a régi tankönyvekből és a Guzsik-jegyzetből. A szakrális terek építésze az Építészettörténeti és Műemléki Tanszék egyetlen tervezési tárgyaként nagy népszerűségnek örvend. Érdekes végigkövetni a tantárgy tematikájának változását, a leírást gazdagon illusztrált kiállítási és építőtábori beszámolók egészítik ki.

A kötet 2. része (*Középkori templomépítészet*) terjedeleme tekintetében a teljes könyv felét teszi ki. A közölt hat tanulmány mindegyike valamiképp kapcsolódik Guzsik Tamáshoz, vagy a téma, vagy a személyes érintettség okán. A templomok keletelésének problémaköre és kutatási lehetőségei, a belapátfalvai apátság templom, a pálos kolostorok Guzsik Tamás kutatásait egészítik ki és viszik tovább, a kerektemplomokról szóló tanulmány a diákokkal közösen végzett gyűjtő- és rendszerező munka okán is kapcsolódik a kolégiumi nevelőtanárként, gyakorlatvezetőként, TDK-konzulensként is tevékenykedő Guzsikhoz. Veöreös András tanulmánya bevezetőjében megfogalmazza az emlékkötet műfaji sajátosságát: egyszerre személyes hangneme és tudományos. Lombardiai tanulmányútjáról készített, manuálékkal gazdagon illusztrált beszámolója tisztelgés Guzsik Tamás előtt, és az elmaradt személyes beszámolót hivatott pótolni.

A 3. részbe (*Település és identitás*) mindössze két írás került, és a különválasztás talán nem is lett volna szükségzerű, hiszen ez a két tanulmány is főhajtás a mester előtt. Ivicsics Péter tudományos diákköri kutatás keretében foglalkozott Szilvásvárad településkutatásával 1975-ben. Témavezetője Guzsik Tamás volt, aki nem állt meg a készülő tanulmány korrigálásánál: az épületek helyszíni

felméréséből is részt vállalt. A korábban publikálatlan anyag az építészetten túl néprajzi vonatkozásokra is kitér, ami követendő példa a ma is folyó népi építészeti felmérésekhez. Nagy Gergely Angyalföld építészeti, településtörténeti értékeit bemutató tanulmánya zárja a kötetet. A téma alapos megismerésének szándéka, a helyszín elmélyült tanulmányozása és az érték felfedezése egy pusztuló, átalakuló, átalakuló kerületben mind olyan vonások, amelyekkel a szerző Guzsik Tamás örökségét viszi tovább.

A könyv szerkesztőjét dicséri a hivatkozások gondos, példaértékű kezelése: az egyes tanulmányok végén lévő jegyzékek 16 oldalas, részletes bibliográfiával egészülnek ki. A változatos témák sajátosságaként a közölt képanyag szövegenként eltérő volumenű. Előfordul, hogy egy-egy oldalpáron akár 8-10 kép is megjelenik – a gyors átláthatóságot helyenként gátolja a képaláírások számozott, tömbös megjelenítése. Szívet melengető a szabadkézi vázlatok, helyszíni manuálék magas száma az illusztrációk között. A kötet célja – amint azt Katona Vilmos előszavában olvashatjuk – felhívni a figyelmet az egyedülálló életműre és Guzsik Tamás kutatói munkásságának eddig még ki nem adott fejezeteire, hiszen *A pálos rend építésze a középkori Magyarországon* című Guzsik-könyvön kívül (2003, szerkesztette: Rabb Péter és Legeza László) további, rendszerezett anyag áll még rendelkezésre elsősorban egyetemi jegyzetek, ábragyűjtemények formájában.

Ware-Nagy Orsolya

1. Ivicsics Péter és Guzsik Tamás 1975-ben
2. Lodi, dóm, altemplom alaprajza, Fekete J. Csaba helyszíni vázlat, 2001

A b s t r a c t s

WESSELÉNYI-GARAY, Andor – EMRESZ, Adrienn: BUTTERY SHADE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 8-17, DOI: 10.33268/Met.2019.4.1

EIFFEL WORKSHOP IN THE RENOVATED NORTHERN VEHICLE REPAIR SHOP,
BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECT: MIKLÓS MAROSI

As industrial functions change their respective buildings often lay abandoned, as is the case for this Budapest rolling stock repair workshop, now operating workshop. The spaces left behind no longer have the capacity to serve an industrial function, but the architecture suggests a grand potential. Why not restore the building to serve as a transport museum and Operating Workshop. The spaces provided are perfect for both functions, social gathering and cultural identity.

DEICHLER, Tímea: A COMMUNITY SPACE, WHERE ONE CAN ALSO READ

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 18-21, DOI: 10.33268/Met.2019.4.2

ROTTENBERG LIBRARY, ROTTENBURG, GERMANY

ARCHITECTS: HARRIS and KURRLE ARCHITECTEN

Digital storage of information has transformed how libraries function creating a new opportunity for communication across the generations. Older visitors may prefer to read books in relative silence whilst the younger might opt for digital entertainment, films, games and music. This library has been developed as a social, public space which caters to all tastes in information use described by its designers as a "third" type of space. The "first" being home, the "second" work and the "third" a social/cultural space. The reality being a building which functions as a home from home where one could also work towards building a better society.

TIMAFFY-TOUKU, Lilla: ODE FROM THE LIBRARY

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 22-27, DOI: 10.33268/Met.2019.4.3

LIBRARY OODI, HELSINKI, FINLAND

ARCHITECTS: ALA ARCHITECTS

Designed with longevity in mind, expected to last at least 150 years, this library complex is planned on three levels which have been made ready for future adaptations by means of suspended floors and ceilings separated by intelligent wall systems. Functioning as a conventional library, digital information hub, theatre space and temporary workshop this facility should be able to host 10 thousand people daily. Designed as a 100 metre long bridge, access to this building is possible from three important directions: the main railway station, parliament and thirdly a large urban square. The concept being to develop the Finnish culture for sharing information, meeting in public and creating almost residential scaled spaces.

CSANÁDY, Pál: LESSONS FROM THIS YEAR'S MIES VAN DER ROHE AWARDS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 28-31, DOI: 10.33268/Met.2019.4.4

TOWER BLOCK RENOVATION, GRAND PARC, BORDEAUX, FRANCE

ARCHITECTS: LACATON, VASSAL, DRUOT and HUTIN

Taking a 1960s residential block and adding a two metre wide conservatory and 1 metre wide balcony to all floors has challenged the idea that the Mies Van Der Rohe Award is usually presented to elitist projects. This building had in previous years been renovated to allow for better thermal performance meaning the actual quality of life was not vastly improved. The addition of the new balconies and conservatory has allowed its occupants to have better quality of space, improved natural ventila-

tion and better climatic control. Possibly establishing a guideline for how to renovate residential housing blocks.

DÉNES, Eszter: THE SOUL OF THE CITY

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 32-37, DOI: 10.33268/Met.2019.4.5

NEW LIBRARY, MAKÓ, HUNGARY

ARCHITECTS: IMRE MAKOVECZ and JUDIT GERENCSÉR SZENTE-VARGÁNÉ

Makó has already established itself as a city fitting the idea of "Makó for Makovecz" and finally the library envisioned by this master architect has been realised. Faithfully undertaken by architects who worked alongside him to complete this organic architectural entity. Adding to the fact that an estimated 40 thousand visitors come to visit this cultural centre. Architecture forming a strong part of this city's soul and character.

WETTSTEIN, Domonkos: THE LAVENDER LEANNESS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 38-41, DOI: 10.33268/Met.2019.4.6

CIVIC CENTRE, TIHANY, HUNGARY

ARCHITECT: PÉTER VÉR

As tourism in the Balaton area develops so does the need for a greater diversity of attractions. During the last decade Tihany has established itself as a centre for lavender farming and the associated offshoot industries, dried flowers, perfume and food products to name a few. Here an existing building has been restored, adapting it to serve as place for "craft" manufacturing of beauty products, whilst handing over the roof space to the local government as office space.

WARE-NAGY, Orsolya: PRIVATE-PROTECTION OF MONUMENTS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 42-45, DOI: 10.33268/Met.2019.4.7

HARIS PARK at MARCZIBÁNYI SQUARE, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS: MÁRTON KOVÁCS and SÁNDOR GÖCSEI

Originally developed as the Member's Gun Club of Budapest and shooting range this somewhat romantically styled building has been through many incarnations, none of them long lasting or very successful. Eventually the Haris family has taken hold of this unique opportunity to redevelop the German neo-Renaissance styled building and its grounds to create a new dining experience and social hub, knowing that the original architectural style of this place forms the key to its success. What makes this project unusual is the desire of a private investor to secure the cultural identity of a city's monumental building to secure a business vision.

SÁGHI, Attila: RE. PURPOSE.

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 4 (2019), pp 46-49, DOI: 10.33268/Met.2019.4.8

THE NEW AGE OF LISTED BUILDING RESTORATION

The current trend for restoration of historic buildings has many lessons for the architectural profession and public alike. The worst example being to leave a building to decay due to lack of function. Then come problems of bad use of space, followed by overloading a building with too many ideas or uses. The lesson being how to avoid these mistakes and generate a valid use for these buildings which respects their historic value, building fabric and contemporary use patterns.

Arkkitehtitoimisto ALA

Az ALA építészirodát három alapítója, Juho Grönholm, Antti Nousjoki és Samuli Woolston vezeti, közel 40 építész foglalkoztatnak. Első jelentős sikerük a norvégiai Kristiansand színházának és koncertteremének tervezésére kiírt nemzetközi pályázaton elért első díj. Jelenlegi munkáik között szerepel három metróállomás Helsinkiben, az Újdelhiben épült Finn Nagykövetség épülete és a helsinki repülőtér bővítése.

Frédéric Druot

Frédéric Druot Bordeaux-ban végzett építészként 1984-ben. Többedmagával 1987-ben alapította az Epinard Bleu irodát, amely az 1990-es években fontos szerepet játszott a fiatal építész körökben, munkájukat a kutatás, a változatos léptékű feladatok és az interdiszciplináris megközelítés jellemezte. Saját irodáját 1991-ben alapította Párizsban.

Göcsei Sándor

Budapesten és környékén, illetve Észak-Dunántúlon praktizáló építész, aki 1995-ben kezdte pályafutását. A Budapesti Műszaki egyetemen Gelesz András, utána Virág Csaba mellett szerzett tapasztalatot a történeti építészetben gyökerező elveken alapuló, de megújuló formanyelven megszólaló alkotásokban formát öltő lakó-, köz-, ipari- és műemlék épületek tervezésében. 2008 és 2015 között projektvezetőként a holland Erick van Egeraat irodájában jelentős európai munkákban vett részt. 2004 óta vezető tervezőként önállóan is tervez egyre növekvő volumenű épületeket. Elkötelezett a jó építészeti minőségű épületek mellett, melyeket költséghatékonyan valósít meg.

Harris + Kurrle Architekten

Joel Harris Portsmouth-ben, majd Stuttgartban tanult építészetet, 1992-ben szerzett diplomát. Volker Kurrle 1993-ban diplomázott a Stuttgarteri Egyetemen, 1998-ban saját irodát alapított. 2000-2004 között a Stuttgarteri Egyetem városépítészeti intézetében oktatott. A Harris + Kurrle Architekten irodát 2000-ben alapították.

Christophe Hutin

Bordeaux-ban és Lyonban folytatta egyetemi tanulmányait, 2003-ban alapított saját irodát. A lakóépület-tervezés foglalkoztatja, tervezett alacsony energiaigényű, bioklimatikus házakat és innovatív többlakásos épületeket. Fontos számára az oktatás és a kutatás, tanított építészetet Bretagne-ban (2004–2007), Toulouse-ban (2009–2014), 2015 óta pedig Bordeaux-ban.

Kovács Márton

A Műegyetem Építészmérnöki karán végzett diplomadíjjal 2000-ben, 2002–2004-ben a Mesteriskola XVII. ciklusának, 2010–2012-ben a műemlékvédelmi szakmérnöki képzésnek hallgatója. Oktatott a BME Urbanisztika Tanszéken és a Lakóépülettervezési Tanszéken. 1999–2005 között a Karácsony Építész Iroda munkatársa, 2005-ben társaival alapította az Egyperegny Építész Műtermet. Tervezési munkái között nagyobb léptékű beépítési tervek, új építések és műemléki rekonstrukciók egyaránt megtalálhatóak.

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építészmérnöki karán. Tanulmányai során félévahallgatáson vett részt a Miami University-n (Oxford, Ohio, USA) és a Norwegian University of Science and Technology-n (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió, Paulinyi-Reith műterem munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta Breeam Nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közgazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA képzés résztvevője.

Csanády Pál

1994-ben végzett a BME építészkarán, 1997-ben ugyanott a Rajzi és Formaismereti Tanszék PhD képzésén, Török Ferenc tematizálásával. 1997–2009 között az Alaprajz felelős szerkesztője, magántervező, 2010-től a Metszet és a Tervlap.hu főszerkesztője.

Deichler Tímea

2016-ban diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 2018-tól a BME Építőművészeti Doktori Iskola hallgatója. 2014 óta számos hazai és nemzetközi építészeti pályázaton eredményesen szerepelt.

Dénes Eszter

Pro Architectura díjas építész, BME Építészmérnöki Kar (2012), PPKE BTK francia szak. A szentendrei DNS-Műterem társalapítója, 2013-tól az Országépítő folyóirat felelős szerkesztője. Rendszeresen publikál építészeti témában különböző folyóiratokban és online felületeken, a Pár perc építészet című, a szakmát népszerűsítő rövidfilmek meghívott szakértője. A tervezési, belsőépítészeti munkák mellett (Év Háza fődíj, 2017 – munkatárs) számos építészeti kiadvány, régiós (Tokaj, Pilis) és települési arculati kézikönyv (Szentendre, Budakalász, II. kerület stb.) szerkesztője és társszerzője.

Sághi Attila

1997-ben végzett a BME Építőmérnöki karán, 2001-ben műemléki szakmérnök, 2007-ben mérnök-közgazdász oklevelet szerzett, emellett közbeszerzési, pályázati szakmenedzseri és műszaki ellenőri képzéseket is végzett. Számos, jelentős műemlék-helyreállítás lebonyolítója, műszaki vezetője, illetve műszaki ellenőre volt, a Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram kidolgozásában a Forster Központ elnökeként vett részt 2014–2015-ben. 2016-tól a Városliget Zrt. műszaki vezetője-helyettese.

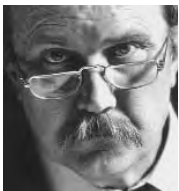
Lacaton & Vassal Architectes

Anne Lacaton 1980-ban szerzett építész diplomát, amelyet várostervezési képzés követett 1984-ben Bordeaux-ban. 2017 óta az ETH Zürich oktatója, emellett számos egyetem vendégelőadója volt Madridban, Lausanne-ban, Párizsban, Floridában. Jean Philippe Vassal szintén Bordeaux-ban szerzett diplomát 1980-ban, ezt követően öt éven keresztül Nigerben dolgozott várostervezőként. 2012 óta az UDK Berlin tanára. 2007–2011 között a TU Berlin meghívott előadója volt, emellett számos további német és francia egyetemen is tartott előadásokat.

Marosi Miklós

1965-ben szerzett építészmérnöki diplomát az ÉKME Építészmérnöki Karán. A POTI-t követően 1970-től a Közti alkalmazottja. 1973-ban a MÉSZ Mesteriskola II. ciklusát végezte el. Műteremvezető, stúdióvezető, majd szakági főmérnök, az MMA alelnöke. Jelentős épületei: a Kecskeméti Megyei Kórház, a SZTE sebészeti, ortopédiai és ideg-elme klinikája, az Uzsoki utcai Kórház rekonstrukciója, új manuális tömbje, a Kodály Zoltán Emlékmúzeum, a Corinthia Grand Hotel Royal és Spa épülete, a Közti-Bayer-Artisjus színház, valamint a Magyar Állami Operaház és Erkel színház Eiffel műhelyháza. Ybl-, Pro Architectura, Steindl-, Prima, Pogány Frigyes-, Podmaniczky- és Széchenyi-díjas.

Makovecz Imre

1959-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, 1999-ben kap DLA fokozatot. 1959–62-ig a Buváti (BVTV), 71-ig a Szövetség tervezője. 1971–77 között a VÁTI, majd a Pilis Állami Parkerdő gazdaság tervezője. 1981-ben alapítja a Makona kisszövetkezetet (1991-től kft.). Oktat a Műegyetemen, Iparművészeti Főiskolán, a MÉSZ mesteriskoláján, 1969 őszén lakásán elindítja magán-mesteriskolája első, majd 1975-ben második ciklusát.

Timaffy-Touko Lilla

Újságíró, építőipari és biztonságtechnika szakújságíró. A

Bautrend és az Árgus szaklapok, valamint a homeinfo.hu és a securinfo.hu volt főszerkesztője.

Vukosavljev Zorán PhD

1996-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán a Középület-tervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia Aranyérmes, Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjas, MTA Bolyai Ösztöndíjas. 2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. A „Kortárs holland építész” című könyv szerzője, az „Új evangélikus templomok” társszerkesztője, a „Kortárs portugál építész” társszerzője.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán. Tervezőirodai gyakorlatot szerzett, emellett lelkes épületfelmérő és amatőr helytörténész. Két leány édesanyja. 2018 óta a Metszet főszerkesztő-helyettese és a Tervlap.hu munkatársa, valamint a BME műemlékvédelmi szakmérnöki képzésének hallgatója.

Wesselényi-Garay Andor

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főmunkatársa, 2006-tól pedig vezető szerkesztője volt. Közel háromszáz építészeti tárgyú cikk, esszé, kritika és tanulmány szerzője, a 2010-es Velencei Biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2011-ig a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszékének főiskolai docense. Jelenleg a NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense Sopronban.

1989-ben Kálmán Istvánnal és Kampis Miklóssal megszervezik a magyar organikus gondolkodást tömörítő, főként építészekből alakuló Kós Károly Egyesületét. Építészeti szövetségek (mint a német vagy a RIBA), egyetemek (Dundee, Róma) tisztelik meg tiszteletbeli és díszdoktori címmel, 1997-ben megkapja a Francia Építészeti Akadémia Nagy Aranyérmét.

1992-től a megalakuló Magyar Művészeti Akadémia elnöke. 1969-ben Ybl-díjjal, 1990-ben Kossuth-díjjal, 2001-ben Magyar Corvin-lánccal, 2003-ban Prima Primissima díjjal, 2011-ben Szent István-díjjal, 1992-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetéssel ismerték el. 2011-ben hunyt el, a Magyar Művészeti Akadémia posztumusz tiszteleti tagja, az MMA örökös tiszteleti elnöke lett.

Szente-Vargáné Gerencsér Judit

1973-ban végzett a Budapest, Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán, 1979-ben a BME Építészmérnöki Karán. 1988-tól a Makona tervezője. 2012-ben Makó Város bronz Emlékplakettjét, 2014-ben Ybl-díjat kapott. A MÉK és a MÉSZ tagja, 2016-tól a Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozat köztestületi tagja.

Vér Péter

Építész, vezető tervező, 1995-ben diplomázott a BME Középülettervezési Tanszéken. 1995–2001 között budapesti építészirodákban dolgozott. 2001-ben alapította meg saját építészirodáját szülőhelyén, Veszprémben. Jelenleg Peresztegi Gáborral közösen az A211 építésziroda vezetője, az irodában 6 építész dolgozik együtt.

Wettstein Domonkos

Építész, a BME Urbanisztika Tanszék oktatója, doktori kutatásának témája Regionális stratégiaalkotás a Balaton-part rekreációs célú építészetében. 2010-ben végzett a BME Építészmérnöki karán, 2013–14-ben az ETH Zürich GTA Intézetében volt kutatási ösztöndíjas Moravánszky Ákos professzúráján. Kutatási eredményeit folyamatosan publikálja a hazai és nemzetközi fórumokon.

Relatio finalis (zárójelentés)

Diagn:

aquaductopathia obstructiva

Labor:

Szabad aktív klór	0,14	mg/l
Klorid	22	mg/l
Vas	3	μg/l
Mangán	<0,2	μg/l
Nitrát	11	mg/l
Nitrit	<0,03	mg/l
Ammónium	<0,05	mg/l
Összes keménység	128	mg/l CaO
Vezetőképesség	467	μS/cm
pH	7,5	

Anamnesis:

A látogatói toalett frontális részén akut dehydratáció volt agnoskálható. Higiénés okok miatt az exsiccatiós obstrukció elhárítása acuttá vált, a periaquaductalis szakszemélyzet bevonásával.

Epikrízis:

Mivel az obliteratio aquaducti csak invazív eljárással lehetett volna operábilis, a consilium bypass beavatkozást javallt. A shunt (sönt) intubációja a papilla (csap) felső részén volt kurálható. Mintegy 1500 milliméteres extracorporalis tubatio és extra, teljes funkciójú papilla implantálása után a toalett gyógyultnak nyilvánított.

A helyiség exsiccatiója a szellőzés invazív biztosításával.

Utókezelés, gyógyszerelés:

No Spa. (Fürdés tilos)

Javasolt:

Operatio plastica keretében a kórház teljes rekonstrukció beavatkozása javallt.

Fotó és gyűjtés: István / Szöveg: Csépe

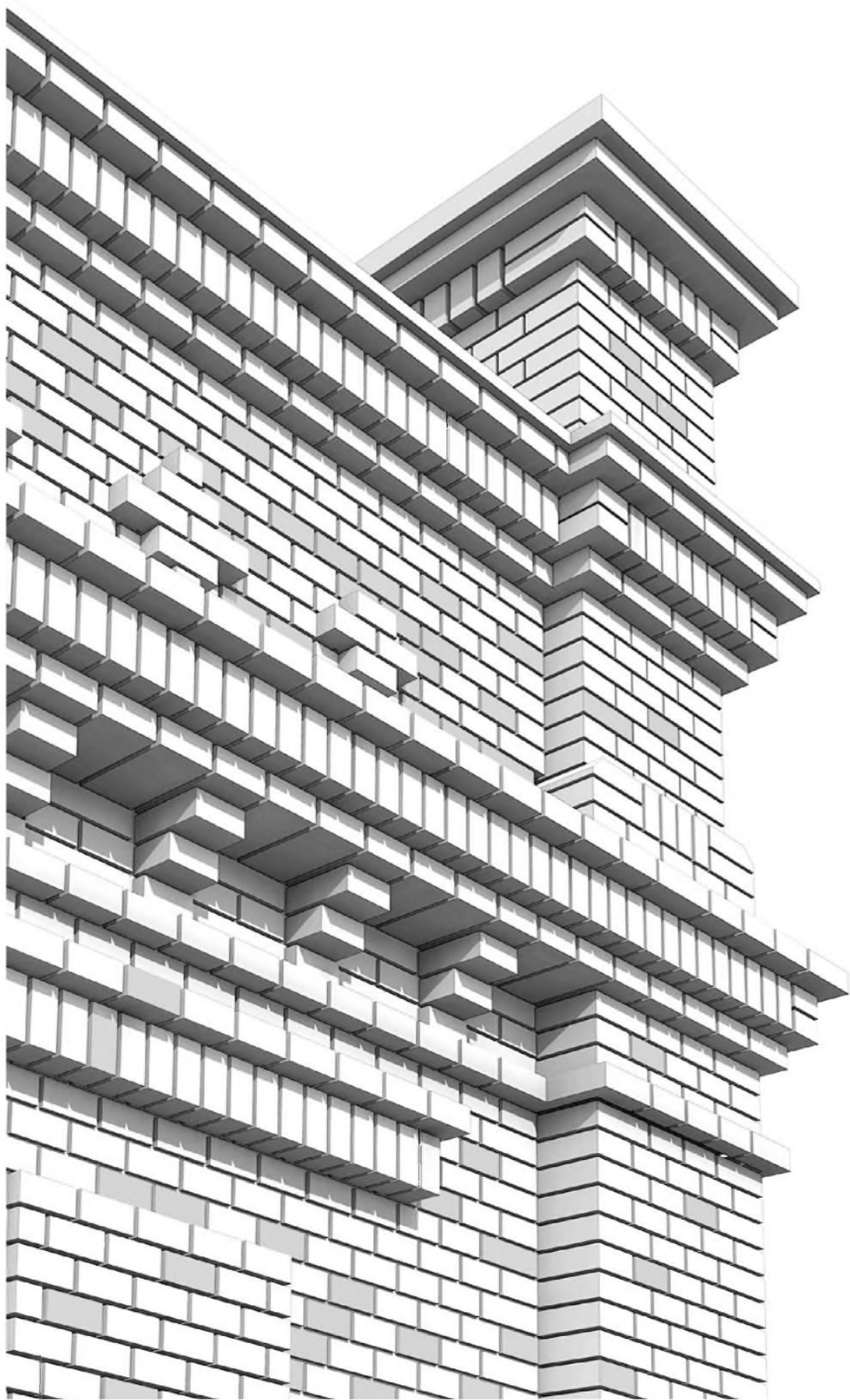
www.archmaaik.com

arch.

A képregény Mike Hermans építész (Pulle, Belgium) alkotása, ford.: a szerk.

© MAIAK - WWW.ARCHMAIAK.COM - 2935

Elindult az építészek és mérnökök telefonos csoportja! **Metszet Klub** - Összekötjük a szakmával és családjával!

Kedvező mobiltelefon- és mobilnet előfizetések
építészeknek, mérnököknek, műszaki területen
dolgozó szakembereknek és családtagjaiknak.

Ha érdeklí Önt a csatlakozás lehetősége, kérjük,
tekintse meg a <http://metszetklub.hu> honlapunkon a részleteket.

www.metszetklub.hu

Néhány információ a lehetőségekről

percdíjas
csomagok
már havi bruttó
2200 Ft-tól
(nettó 1732 Ft)

korlátlan
beszélgetést
biztosító
csomagok
már bruttó
6881 Ft-tól
(nettó 5563 Ft)

a csoporthoz
tartozó
kollégákkal,
családtagokkal
korlátlanul,
ingyen
beszélgethet

tapasztalt
telefonos
ügyfélszolgálat
segít minden
felmerülő
kérdésben

Bővebb információ kérhető: **+36 30 181 2222**

RENSON®

Creating healthy spaces

WHERE MAGIC HAPPENS...

Teraszfedések a különleges pillanatokért

A Renson® teraszárnyékolóval stílusos és komfortos helyet teremthet az exkluzív kényelemért. A végtelen lehetőségeknek csak a képzelete szabhat határt. Élvezze a csendet, a természetet, a baráti társaságot, és fedezze fel újra a kertjében rejlő korlátlan lehetőségeket.

Renson® Magyarországi Képviselet:

Sasvári László | laszlo.sasvari@renson.net | +36 20 364 3429

www.renson-outdoor.com

